

*Gminny Program Rewitalizacji
Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025*

PROJEKT 1.0

Grudzień 2016



Unia Europejska
Fundusz Spójności



*Projekt „Program Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025”
jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu
Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa
przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie
przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Świętokrzyskiego.*



INICJATYWAŁOKALNA.PL

InicjatywaLokalna.pl

ul. Targowa 18/609, 25-520 Kielce

tel./fax 41 343 01 24

e-mail: biuro@inicjatywalokalna.pl

www.inicjatywalokalna.pl

Spis treści

Wstęp.....	4
I. Część wprowadzająca	7
1. Metodologia prac nad dokumentem	7
2. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	9
II. Część diagnostyczno-analityczna	19
1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	19
2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	22
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	26
III. Część programowa	60
1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji	60
1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	60
1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	61
2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2015–2025.....	63
2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć	63
2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć.....	82
2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	88
3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania..	98
IV. Część wdrożeniowa.....	101
1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.....	101
1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami	101
1.2. Harmonogram realizacji programu	104
1.3. Public relations dokumentu.....	108
2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu	109
2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości	110
2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu	114
3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji	116
4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje	124
5. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	124
6. Sposób realizacji dokumentu, a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie	124
6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej.....	124
6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	125
Spis fotografii.....	127
Spis map	127
Spis schematów	128
Spis tabel	128
Spis wykresów.....	129
Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	130

Wstęp

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach jednostek samorządu, takich jak degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferach społecznej i gospodarczej. W takiej sytuacji szczególnego znaczenia zaczęło nabierać planowanie oraz realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących sfery: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną, a tym samym odpowiadających na indywidualny zestaw zidentyfikowanych problemów oraz potencjałów występujących na danym obszarze.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), *rewitalizacja* stanowi „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji (...)”.

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *gminny program rewitalizacji*, który jest inicjowany, sporządzany oraz uchwalany przez Radę Miejską na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o rewitalizacji. Jest to „wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji”¹. Dokument obejmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), ponieważ tylko taka różnorodna konstrukcja warunkuje osiągnięcie efektów.

Objęcie danego obszaru zdegradowanego gminnym programem rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

¹ *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, Minister Rozwoju, Warszawa, 02.08.2016, s. 7–8.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025 (zwany dalej GPR) stanowi spójny dokument strategiczny mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, mającego istotne znaczenie dla rozwoju gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i środowiskowy), skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Niniejszy dokument opracowany został zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydanymi przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku, a także z uwzględnieniem zapisów dotyczących obszaru strategicznej interwencji państwa „miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji” zawartych w rozdziale 3.1.3 Umowy Partnerstwa².

Dokument składa się z czterech zasadniczych części, a mianowicie: części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej, programowej oraz wdrożeniowej.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania dokumentu oraz jego uwarunkowania zewnętrzne, tj. strategiczno-programowe, które wskazują na powiązanie rewitalizacji z całościową wizją rozwoju gminy.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje metodologię delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz określenie ich zasięgów przestrzennych poprzez wskazanie przebiegu granic na terenie gminy. Ponadto zawiera szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej wraz ze skwantyfikowanymi danymi i ich analizą w celu przedstawienia skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Część programowa przedstawia najważniejsze założenia procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój w latach 2015–2025, tj. wizję wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego, misję, cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań mającymi na celu eliminację lub ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk i wykorzystanie potencjałów lokalnych. Ponadto zostały tutaj zawarte podstawowe (główne) oraz uzupełniające (komplementarne) projekty rewitalizacyjne powiązane ze sobą i wspólnie oddziałujące na obszar rewitalizacji. Ważnym elementem są również szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem różnych źródeł ich finansowania.

² *Umowa Partnerstwa, Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020*, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, grudzień 2015.

Część wdrożeniowa składa się z systemu realizacji (wdrażania) dokumentu, a także systemu monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu w reakcji na zmiany w otoczeniu. Ponadto w niniejszej części zawarte zostały mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i innych podmiotów oraz grup nieformalnych aktywnych na terenie gminy na każdym etapie procesu rewitalizacji, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Przedstawiony został tutaj również przebieg procesu opiniowania dokumentu przez instytucje zewnętrzne oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ostatnim elementem jest sposób realizacji założeń dokumentu w odniesieniu do polityki mieszkaniowej oraz planowania i zagospodarowania przestrzennego w gminie wraz z załącznikiem graficznym wskazującym na kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji.

I. Część wprowadzająca

1. Metodologia prac nad dokumentem

Metodologię sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji warunkowały przede wszystkim *Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), a także obowiązujące *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydane przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku.

Dokument opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy we wszystkich etapach prac, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Na wybór takiego podejścia decydujący wpływ miała idea rewitalizacji, w której kluczową rolę odgrywa realizacja zasady partnerstwa i partycypacji społecznej.

Metodologia prac obejmowała dwie zasadnicze części, składające się na efekt końcowy w postaci dokumentu *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025*, a mianowicie:

- I. *Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój* – obejmowało następujące etapy:
 - 1) zgromadzenie danych statystycznych do diagnozy w podziale na ustalone jednostki referencyjne gminy (sołectwa i obszary miasta) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej zarówno z Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój, jak i instytucji zewnętrznych;
 - 2) wykonanie wielokryterialnej analizy przestrzennej ustalonych wskaźników oraz opracowanie diagnozy gminy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapami poglądowymi koncentracji problemów we wszystkich ww. sferach;
 - 3) przeprowadzenie w dniach od 12.07.2016 roku do 10.08.2016 roku konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój wraz z opracowaną diagnozą gminy oraz mapami przedstawiającymi granice ww. obszarów;

- 4) przedstawienie Radzie Miejskiej w Busku-Zdroju przez Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy wraz z projektem uchwały, diagnozą gminy na potrzeby wyznaczenia ww. obszarów i mapami przedstawiającymi ich granice w skalach 1:5 000 i 1:2 000 z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu *Ustawy z dnia 17 maja 1989 roku – Prawo Geodezyjne i Kartograficzne*, a także informacją podsumowującą przeprowadzone konsultacje społeczne;
 - 5) podjęcie na sesji przez Radę Miejską w Busku-Zdroju *Uchwały nr XXI/285/2016 z dnia 22 września 2016 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój*;
 - 6) przekazanie ww. uchwały oraz jej opublikowanie w dniu 28.09.2016 roku wraz z załącznikami, tj. diagnozą gminy i mapami obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego jako poz. 2903, z uwagi na fakt, że jest to akt prawa miejscowego.
- II. *Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z przeprowadzeniem procesu zaopiniowania dokumentu i Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko* – obejmowało następujące etapy:
- 1) podjęcie na sesji przez Radę Miejską w Busku-Zdroju *Uchwały nr XXII/299/2016 z dnia 20 października 2016 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025* (po 14 dniach niezbędnych na uprawomocnienie się ww. uchwały, która jest aktem prawa miejscowego);
 - 2) ogłoszenie o podjęciu uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (w zakładce „Rewitalizacja Miasta/GPR 2015–2025” w dniu 25.10.2016 roku), w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości (na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój w dniu 25.10.2016 roku), w prasie lokalnej („Tygodnik Ponidzia” w terminie od 25.10.2016 do 31.10.2016 roku) oraz przez obwieszczenie;
 - 3) przeprowadzenie różnorodnych form partycypacji społecznej służących wspólnemu wypracowaniu przez wszystkich interesariuszy rewitalizacji głównych założeń dokumentu (wizji, misji, celów, kierunków działań), a także „zbudowaniu” bazy

- planowanych do realizacji projektów (w tym partnerskich), mających na celu wprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego;
- 4) opracowanie i przeprowadzenie konsultacji projektu 1.0 dokumentu z Komitetem Rewitalizacji;
 - 5) opracowanie i przeprowadzenie zewnętrznych konsultacji społecznych projektu 2.0 dokumentu;
 - 6) wystąpienie o zaopiniowanie projektu GPR przez instytucje wskazane w art. 17 pkt 2 ppkt 4 ustawy o rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii w ciągu 14 dni – terminu ustalonego przez Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój;
 - 7) wystąpienie z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ) o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wraz z uzyskaniem stanowiska ww. instytucji;
 - 8) przekazanie i uchwalenie projektu dokumentu na sesji przez Radę Miejską w Busku-Zdroju.

Szczegółowy opis działań partycypacyjnych przeprowadzonych na poszczególnych etapach prac przedstawiono w rozdziale 3, części IV niniejszego dokumentu *Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji*.

Dokument powstał w wyniku prac przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów z sektorów społecznego i gospodarczego przy współudziale (w postaci wsparcia merytorycznego) ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców wyznaczonego obszaru, jako głównych interesariuszy procesu rewitalizacji.

2. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym komplementarność z celami,

działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

Zestawienie dokumentów ponadlokalnych wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do ponadlokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie GPR do zapisów dokumentu strategicznego i/lub planistycznego ³
POZIOM EUROPEJSKI		
1.	<i>Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu</i>	<i>Priorytet III. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</i> Ponadto wpływa na osiągnięcie 3 z 5 celów głównych: <i>CEL 1</i> Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lata. <i>CEL 4</i> Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne. <i>CEL 5</i> Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.
POZIOM KRAJOWY		
2.	<i>Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju</i>	<i>Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki: Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna: Cel 3 Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;</i> <i>Kapitał Ludzki: Cel 6</i> Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; <i>Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny: Cel 8</i> Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; <i>Obszar Efektywności i sprawności państwa: Kapitał społeczny: Cel 11</i> Wzrost społecznego kapitału rozwoju.
3.	<i>Strategia Rozwoju Kraju 2020</i>	<i>Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo, Cel 3</i> Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, <i>kierunek interwencji: rozwój kapitału społecznego.</i> <i>Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka, Cel 4</i> Rozwój kapitału ludzkiego, <i>kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.</i> <i>Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna, Cel 1</i> Integracja społeczna, <i>kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.</i>

³ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

4.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p><i>Cel strategiczny:</i> Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.</p> <p><i>Cel 2.</i> Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.</p> <p><i>Kierunek działań polityki przestrzennej:</i> Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych. <i>Działanie:</i> Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast.</p>
5.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	<p><i>Cel główny:</i> Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.</p> <p><i>Cel 2</i> Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).</p>
6.	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	<p><i>Wizja:</i> Polska Wschodnia makroregionem dynamicznie rozwijającym się z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, stopniowo i systematycznie poprawiającym swoją pozycję rozwojową i konkurencyjną w kraju oraz w Unii Europejskiej.</p> <p><i>Cel główny:</i> Wzrost wydajności pracy we wszystkich sektorach gospodarki Polski Wschodniej.</p> <p><i>Obszar strategiczny 2:</i> Zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego.</p> <p><i>Kierunek działań:</i> Przeciwdziałanie wykluczeniu na makroregionalnym rynku pracy i Wzmocnienie potencjału nowoczesnych kadr dla gospodarki opartej na wiedzy.</p>
7.	Krajowa Polityka Miejska 2023	<p>Strategicznym celem polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców.</p> <p><i>Cel szczegółowy 3</i> Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich (miasto spójne).</p> <p><i>Cel szczegółowy 4</i> Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia (miasto konkurencyjne).</p> <p>Jednym z wątków tematycznych jest rewitalizacja, w którym wskazane zostało, że: „najbardziej zaawansowanym procesem przemian jest kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. W ten sposób należy wypracować przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i powstające we współpracy z lokalną społecznością”.</p>

POZIOM REGIONALNY		
8.	Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020	<p><i>Wizja Strategii:</i> Świętokrzyskie – region zasobny w kapitał i gotowy na wyzwania.</p> <p><i>Misja Strategii:</i> pragmatyczne dążenie do najpełniejszego i innowacyjnego wykorzystania przewag i szans, odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych oraz podniesienia jakości życia mieszkańców przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska.</p> <p><i>Cel strategiczny 1.</i> Koncentracja na poprawie Infrastruktury regionalnej.</p> <p><i>1.2</i> Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w Regionie.</p> <p><i>1.3</i> Rozwój harmonijny i ład przestrzenny czyli nie zapominajmy o tym co już jest.</p> <p><i>Cel strategiczny 2.</i> Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu.</p> <p><i>2.4</i> Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego – czyli rynkowa gra zespołowa (konsekwentny rozwój specjalności w zakresie turystyki zdrowotnej (uzdrowskiej, rehabilitacyjnej, profilaktycznej, rewitalizacyjnej i geriatrycznej).</p> <p><i>Cel strategiczny 3.</i> Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki.</p> <p><i>3.1</i> Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości.</p> <p><i>Cel strategiczny 6.</i> Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu.</p> <p><i>6.1</i> Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce.</p> <p><i>6.4</i> Ochrona cennych zasobów przyrodniczych (ochrona obszarów uzdrowskich; tworzenie infrastruktury zielonej oraz utrzymanie i powiększanie zasobów i powierzchni leśnych).</p>
9.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego	<p><i>Misja:</i> Wzmocnienie spójności terytorialnej regionu oraz konkurencyjności jego struktur funkcjonalnych drogą poprawy dostępności komunikacyjnej, zwiększenia wpływu miast na sąsiadujące obszary wiejskie, a także ułatwienia dostępu społeczeństwa do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług.</p> <p><i>Cel generalny zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego:</i> Kształtowanie zrównoważonej, harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa świętokrzyskiego, sprzyjającej poprawie atrakcyjności i spójności terytorialnej regionu oraz efektywnemu wykorzystaniu jego potencjałów rozwoju, przy jednoczesnym wsparciu dla rozwiązań innowacyjnych i przyjaznych środowisku przyrodniczemu.</p> <p><i>Cel warunkujący 1.</i> Wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej województwa w tym szczególnie miast z myślą o wykorzystaniu lokalnych potencjałów rozwoju i dostosowaniu tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.</p> <p><i>Priorytety polityki przestrzennej:</i> Kształtowanie warunków przestrzennych do dywersyfikacji przedsiębiorczości, rozwoju sektora MSP oraz utrwalania specjalizacji gospodarczej; Rewitalizacja zdegradowanych terenów i dzielnic poprzemysłowych.</p>

		<p><i>Cel warunkujący 2.</i> Formowanie policentrycznego układu osadnictwa i powiązań funkcjonalnych sieci miast, rozwijanych w ramach harmonijnych struktur obszarowych z jednoczesnym wsparciem procesów metropolizacji i działań służących wzmocnieniu więzi województwa z krajową i europejską przestrzenią gospodarczą.</p> <p><i>Priorytety polityki przestrzennej:</i> Poprawa jakości życia mieszkańców drogą zwiększania dostępności do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług, zwłaszcza na obszarach niedosłużonych; Wzrost konkurencyjności miast średnich poprzez wzmacnianie tkanki miejskiej, rewitalizację historycznych centrów oraz kształtowanie funkcji subregionalnych, sprzyjających integracji społecznej; Wspieranie rozwoju ośrodków peryferyjnych i pełniących funkcje miast-bram, drogą poprawy wykorzystania potencjałów endogenicznych i specyficznych walorów kulturowych.</p> <p><i>Cel warunkujący 3.</i> Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich oraz integracji rynków pracy.</p> <p><i>Priorytety polityki przestrzennej:</i> Kształtowanie optymalnych relacji: mieszkanie – usługi – praca – rekreacja i wypoczynek, w różnych skalach obszarowych; Wsparcie działań, służących ograniczeniu depopulacji oraz emigracji młodych wykształconych osób, zwłaszcza z obszarów stagnacji, m.in. drogą odbudowy lokalnych rynków pracy.</p> <p><i>Cel warunkujący 4.</i> Ochrona i racjonalne zagospodarowanie zasobów przyrodniczych i dóbr kultury, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.</p> <p><i>Priorytety polityki przestrzennej:</i> Przywracanie równowagi przyrodniczej na obszarach zdegradowanych; Rozwój komunalnej infrastruktury ochrony środowiska; Minimalizacja zagrożenia hałasem w miastach i w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów; Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego oraz racjonalne wkomponowanie zabytków w przestrzeń turystyczną.</p> <p><i>Cel warunkujący 5.</i> Kształtowanie systemów infrastruktury technicznej i społecznej w aspekcie poprawy dostępności i spójności przestrzennej oraz osiągnięcia wysokiego standardu świadczenia usług.</p> <p><i>Priorytet polityki przestrzennej:</i> Zapewnienie wysokiego standardu dostępności do usług publicznych we wszystkich skalach obszarowych.</p> <p><i>Cel warunkujący 6.</i> Wzmocnienie odporności struktur przestrzennych na zagrożenia oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego.</p> <p><i>Priorytet polityki przestrzennej:</i> Stworzenie nowoczesnych, niezawodnych systemów infrastruktury energetycznej oraz zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych.</p> <p><i>Cel warunkujący 7.</i> Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.</p> <p><i>Priorytet polityki przestrzennej:</i> Preferencje dla regeneracji zabudowy, powtórnego zagospodarowania terenów.</p>
POZIOM SUBREGIONALNY		

10.	<p>Strategia Rozwoju Powiatu Buskiego na lata 2014–2020</p>	<p><i>Wizja Strategii:</i> Powiat buski bogaty w smaki: natury, kultury, tradycji i nowoczesności.</p> <p><i>Misja Strategii:</i> Uzdrawiskowy, ekologiczny powiat buski bogaty w dziedzictwo kulturowe, dający zdrowie, sielski odpoczynek, zdrową żywność, otwarty na innowacyjność.</p> <p><i>Cel strategiczny 1.</i> Optymalne wykorzystanie walorów uzdrawiskowych i przyrodniczo-krajobrazowych oraz dóbr kultury.</p> <p><i>Cel operacyjny 1.1.</i> Koncentracja na tworzeniu warunków rozwoju turystyki, sportu i rekreacji.</p> <p><i>Cel operacyjny 1.2.</i> Koncentracja na ochronie i udostępnianiu dziedzictwa kulturowego.</p> <p><i>Cel operacyjny 1.3.</i> Zwiększenie dostępności oferty kulturalnej.</p> <p><i>Cel strategiczny 2.</i> Wzrost innowacyjności powiatu.</p> <p><i>Cel operacyjny 3.1.</i> Wspieranie działalności gospodarczej opartej o lokalne zasoby naturalne.</p> <p><i>Cel operacyjny 3.2.</i> Poprawa infrastruktury regionalnej.</p> <p><i>Cel operacyjny 3.3.</i> Zrównoważony rozwój.</p> <p><i>Cel operacyjny 3.4.</i> Gospodarka regionalna.</p> <p><i>Cel strategiczny 4.</i> Właściwe wykorzystanie kapitału ludzkiego.</p> <p><i>Cel operacyjny 4.2.</i> Wspieranie promocji zatrudnienia.</p> <p><i>Cel operacyjny 4.3.</i> Wspieranie działań na rzecz polityki społecznej.</p> <p><i>Cel operacyjny 4.4.</i> Wspieranie działań na rzecz zwiększenia ochrony i promocji zdrowia.</p> <p><i>Cel strategiczny 5.</i> Wzrost efektywności zarządzania powiatem.</p> <p><i>Cel operacyjny 5.2.</i> Wdrażanie przez samorząd lokalny dodatkowych narzędzi budowania lokalnego partnerstwa oraz zagadnień związanych z żywieniem gospodarczym, pomocą zwalnianym i bezrobotnym oraz podnoszeniem konkurencyjności przedsiębiorstw.</p>
-----	--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategicznych i planistycznych

*Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025*⁴ wskazuje, że głównym problemem na terenie Gminy Busko-Zdrój jest „słabo rozwinięte powiązanie gospodarcze, społeczne i przestrzenne części uzdrawiskowej z pozostałym obszarem oraz niewystarczająca aktywność społeczna i gospodarcza mieszkańców w zakresie dostosowania oferty usług dostępnych na terenie gminy do potrzeb kuracjuszy, turystów i mieszkańców”, czego skutkami są m.in.: „zbyt mała liczba nowo powstających przedsiębiorstw świadczących usługi uzdrawiskowe i turystyczne” oraz „depopulacja mieszkańców regionu”⁵.

Strategia określa, że problem ten można rozwiązać poprzez osiągnięcie dwóch celów głównych, w tym przede wszystkim celu głównego 2. „Busko-Zdrój gminą możliwości – zaspokajającą potrzeby społeczne i gospodarcze”, dla którego celami szczegółowymi są:

⁴ Strategia Rozwoju przyjęta Uchwałą nr XXII/300/2016 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 20 października 2016 roku.

⁵ *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025*, s. 16.

„Wzrost przedsiębiorczości i aktywności społecznej” oraz „Wzrost atrakcyjności warunków do zamieszkania”⁶.

Do zakresu działań zmierzających do osiągnięcia ww. celów zaliczono m.in. „wspieranie inicjatyw i partnerstw na rzecz aktywizacji społecznej i gospodarczej regionu”, „tworzenie warunków do rozwoju aktywności gospodarczej”, „rozwój sektora ekonomii społecznej”, „tworzenie możliwości dla młodych i aktywnych”, „zwiększanie dostępności oraz podnoszenie jakości oferowanych usług publicznych” czy „kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej”⁷.

W dokumencie podkreślono, że wszystkie zaplanowane działania stanowić będą elementy procesu rewitalizacji, który przeprowadzony zostanie na zdegradowanym obszarze, usytuowanym w południowej części Miasta Busko-Zdrój⁸. Z uwagi na to, że teren ten stanowi centrum społeczno-gospodarcze gminy, rewitalizacja poprzez kumulację działań w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej realizować będzie zawartą w Strategii Rozwoju misję rozwoju gminy, tj. „tworzenie możliwości do aktywności społecznej i gospodarczej dla rozwoju funkcji uzdrowiskowej i turystycznej Gminy Busko-Zdrój, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego i kulturowego, zapewnia wysoką jakość życia mieszkańców”. W efekcie wszystkie działania rewitalizacyjne odgrywać będą kluczową rolę w rozwoju całej gminy, przyczyniając się do osiągnięcia wizji rozwoju w 2025 roku: „Gmina Busko-Zdrój uzdrowiskiem atrakcyjnym turystycznie, z wysokospecjalistycznymi usługami zdrowotnymi i prozdrowotnymi, zintegrowanym dążeniem do zaspokajania potrzeb mieszkańców, ochroną dziedzictwa kultury i środowiska naturalnego oraz dbałością o tradycję przyrodolecznictwa”⁹.

Z diagnozy w zakresie sfery społecznej zawartej w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Busko-Zdrój na lata 2016–2025*¹⁰ wynika, że największymi problemami na terenie gminy są: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, przemoc w rodzinie oraz alkoholizm¹¹. Wszystkie te patologie społeczne stanowią zagrożenie dla dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Największa ich kumulacja została zidentyfikowana na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Miasta Busko-Zdrój. Do

⁶ jw., s. 20.

⁷ jw., s. 20.

⁸ *Strategia Rozwoju...*, s. 29.

⁹ jw., s. 19.

¹⁰ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych przyjęta Uchwałą nr XIV/190/2015 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 29 grudnia 2015 roku.

¹¹ *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Busko-Zdrój na lata 2016–2025*, s. 50.

poprawy sytuacji przyczynią się kompleksowe działania rewitalizacyjne, realizujące następujące cele strategiczne postawione w ww. dokumencie: „rozwój kapitału społecznego i ludzkiego”, „ograniczenie skutków niżu demograficznego poprzez poprawę warunków funkcjonowania rodzin”, „zapewnienie wysokiej jakości usług medycznych oraz sieci wsparcia dla seniorów i osób niepełnosprawnych”, „stworzenie warunków do zaangażowania mieszkańców w działania kulturalne, edukacyjne i sportowe” oraz „przeciwdziałanie ubóstwu, przemocy w rodzinie, bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom”. Wdrożenie wszystkich planów rewitalizacyjnych przyczyni się również do osiągnięcia misji rozwoju społecznego gminy, która została sformułowana w następujący sposób: „Gmina Busko-Zdrój jako miejsce sprzyjające rodzinie, gdzie osoby starsze mogą liczyć na profesjonalną opiekę, a młodzi na godziwą pracę w swoim zawodzie”¹².

Powyższe założenia rewitalizacji społecznej potwierdzają również roczne i wieloletnie programy tematyczne w zakresie polityki społecznej realizowane przez Gminę Busko-Zdrój, tj.: *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Busko-Zdrój na 2016 rok*¹³, *Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2016–2020*¹⁴ oraz *Program Wspierania Rodziny w Gminie Busko-Zdrój na lata 2016–2018*¹⁵.

Głównym celem Programu Wspierania Rodziny jest „Wspieranie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych”. Cel ten ma być osiągnięty przez działania: Urzędu Miasta i Gminy w Busku-Zdroju, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Busko-Zdrój, Sąd Rejonowy w Busku-Zdroju, placówki oświatowe, kluby sportowe, organizacje pozarządowe, parafie i związki wyznaniowe w wyniku realizacji poniższych celów szczegółowych, które w pełni wpisują się w ideę rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, tj.:

1. Wsparcie ekonomicznej funkcji rodziny,
2. Profilaktyka i interwencja w rodzinach zagrożonych przemocą i uzależnieniami,
3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin,
4. Pomoc w integracji rodziny,

¹² *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych...*, s. 69.

¹³ Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęty Uchwałą nr XIV/186/2015 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 29 grudnia 2015 roku.

¹⁴ Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii przyjęty Uchwałą nr XIV/187/2015 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 29 grudnia 2015 roku.

¹⁵ Program Wspierania Rodziny w Gminie Busko-Zdrój przyjęty Uchwałą nr XIV/188/2015 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 29 grudnia 2015 roku.

5. Promowanie modelu rodziny w środowisku lokalnym,
6. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej rodzin dysfunkcyjnych,
7. Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się pomaganiem rodzinie.

Program zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy sytuacji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym na terenie Gminy Busko-Zdrój¹⁶.

Główne założenia *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 rok* oraz *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2016–2020* zakładają m.in.: zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków; udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie; prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych. Działania te nakierowane są na zmiany postaw społeczności lokalnej, a w szczególności dzieci, młodzieży oraz na pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom, a jednocześnie realizują cele społeczne procesu rewitalizacji.

W związku z powyższym, ww. dokumenty stanowią podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorców zaprojektowanych interwencji społecznych, które przyczynią się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są wykluczeni społecznie oraz zagrożeni marginalizacją, a w konsekwencji doprowadzi do integracji społecznej na obszarze rewitalizacji.

Podstawowym dokumentem ustalającym i określającym politykę zagospodarowania przestrzennego jest *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta Busko-Zdrój*¹⁷, które określa, że kierunki zagospodarowania przestrzennego na terenie Buska-Zdroju to sukcesywne osiąganie przyjętych celów poprzez rozwój procesów urbanizacyjnych, realizowanych jako różnorodne funkcje nadawane określonym obszarom.

Głównymi celami rozwoju miasta są¹⁸:

- 1) ugruntowanie znaczenia miasta jako uzdrowiska;

¹⁶ *Program Wspierania Rodziny w Gminie Busko-Zdrój*, s. 16–17.

¹⁷ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta Busko-Zdrój* zmienione Uchwałą nr XXV/263/2005 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 4 marca 2005 roku.

¹⁸ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta Busko-Zdrój*, s. 2.

- 2) podniesienie standardu zagospodarowania i ładu przestrzennego zapewniającego miastu wzmocnienie roli wielofunkcyjnego ośrodka obsługi, zarówno dla mieszkańców miasta i gminy, jak i kuracjuszy oraz turystów;
- 3) stworzenie podstaw do rozwoju funkcji związanych z obsługą lecznictwa, usług, turystyki i wypoczynku, szkolnictwa i nauki, a także ogrodnictwa oraz nieuciążliwej działalności produkcyjnej;
- 4) kształtowanie przyjaznego mieszkańcom miasta, środowiska zamieszkania;
- 5) ochrona środowiska kulturowego miasta o określonej tożsamości i kształtowanie zabudowy godnej ochrony przez następne pokolenia.

Zgodnie z powyższym, podczas wdrażania procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zlokalizowanym na terenie Miasta Busko-Zdrój realizowane będą przede wszystkim następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego¹⁹:

- 1) racjonalne korzystanie z zasobów środowiska przyrodniczego z uwzględnieniem zasad jego ochrony,
- 2) ochrona i kształtowanie środowiska kulturowego,
- 3) ochrona i rozwój istniejącego uzdrowiska,
- 4) rozbudowa parku zdrojowego i urządzenie terenów zieleni,
- 5) rozszerzenie usług rekreacyjno-wypoczynkowych związanych funkcjonalnie z uzdrowiskiem,
- 6) ochrona wód ze szczególnym uwzględnieniem ujęć wód mineralnych,
- 7) eliminacja źródeł zanieczyszczenia powietrza,
- 8) modernizacja i rehabilitacja zabudowy w centrum miasta,
- 9) uzupełnienie braków i modernizacja systemu komunikacji i infrastruktury terenów zabudowanych,
- 10) przekształcenie systemu komunikacji w mieście pod kątem poprawy funkcjonowania uzdrowiska,
- 11) aktywna politykę w zakresie gospodarki nieruchomościami niezbędnymi dla realizacji zadań własnych.

W Studium określono, że „terenem wymagającym rehabilitacji” jest obszar najstarszej części miasta, z największą ilością obiektów zabytkowych, położony wokół Placu Zwycięstwa, który stanowi fragment wyznaczonego obszaru rewitalizacji²⁰.

¹⁹ jw., s. 3.

II. Część diagnostyczno-analityczna

1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodologię wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego gminy zawiera *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój*²¹. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ww. ustawy *rewitalizacja* to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych”, dlatego przy wyznaczaniu zasięgu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę zestaw kryteriów zawarty w art. 9 ust. 1 ustawy i w ww. Wytycznych, które wskazują na istnienie stanu kryzysowego na danym terenie.

Stan kryzysowy zdefiniowany został jako „stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) *gospodarczej* – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- 2) *środowiskowej* – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;
- 3) *przestrzenno-funkcjonalnej* – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych;
- 4) *technicznej* – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań

²⁰ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta Busko-Zdrój*, s. 21.

²¹ *Diagnoza stanowi załącznik 3. do Uchwały nr XXI/285/2016 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 22 września 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2016 r. poz. 2903).*

technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy”²².

W związku z powyższym, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gmina Busko-Zdrój podzielona została na *jednostki strukturalne (referencyjne)*, w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym. W procesie diagnostycznym na terenie wiejskim gminy przyjęto podział na sołectwa, natomiast na terenie Miasta Busko-Zdrój wzięto pod uwagę podział na 3 obszary, zgodnie z granicami stref bezpieczeństwa wyznaczonymi przez Komendę Powiatową Policji w Busku-Zdroju. Analiza danych ilościowych w ustalonych jednostkach strukturalnych pozwoliła na stosunkowo łatwe zidentyfikowanie lokalizacji problemów i wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego.

Zgodnie z ww. Wytycznymi w przeprowadzonej diagnozie dokonano analizy porównawczej jednostek referencyjnych, opartej na zestawie wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji we wszystkich sferach pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania zjawisk kryzysowych i potencjałów lokalnych na terenie gminy. Syntetyczne wskaźniki koncentracji zjawisk kryzysowych w poszczególnych sferach przedstawione zostały na mapach poglądowych Gminy Busko-Zdrój z podziałem na jednostki strukturalne. Jako główne kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto 32 wskaźniki ustalone na podstawie danych statystycznych gromadzonych w zasobach Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju i instytucji zewnętrznych, m.in.: Powiatowego Urzędu Pracy w Busku-Zdroju, Komendy Powiatowej Policji w Busku-Zdroju oraz Urzędu Statystycznego w Kielcach, a także ogólnodostępnych danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi. Część pozyskanych danych została wykorzystana do porównawczej analizy ilościowej wskaźników ze średnią wartością dla całej gminy, a część posłużyła do dokonania analizy jakościowej charakteryzującej ważne dla rewitalizacji deficyty i problemy obszarów oraz lokalne potencjały.

²² Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, s. 6–7.

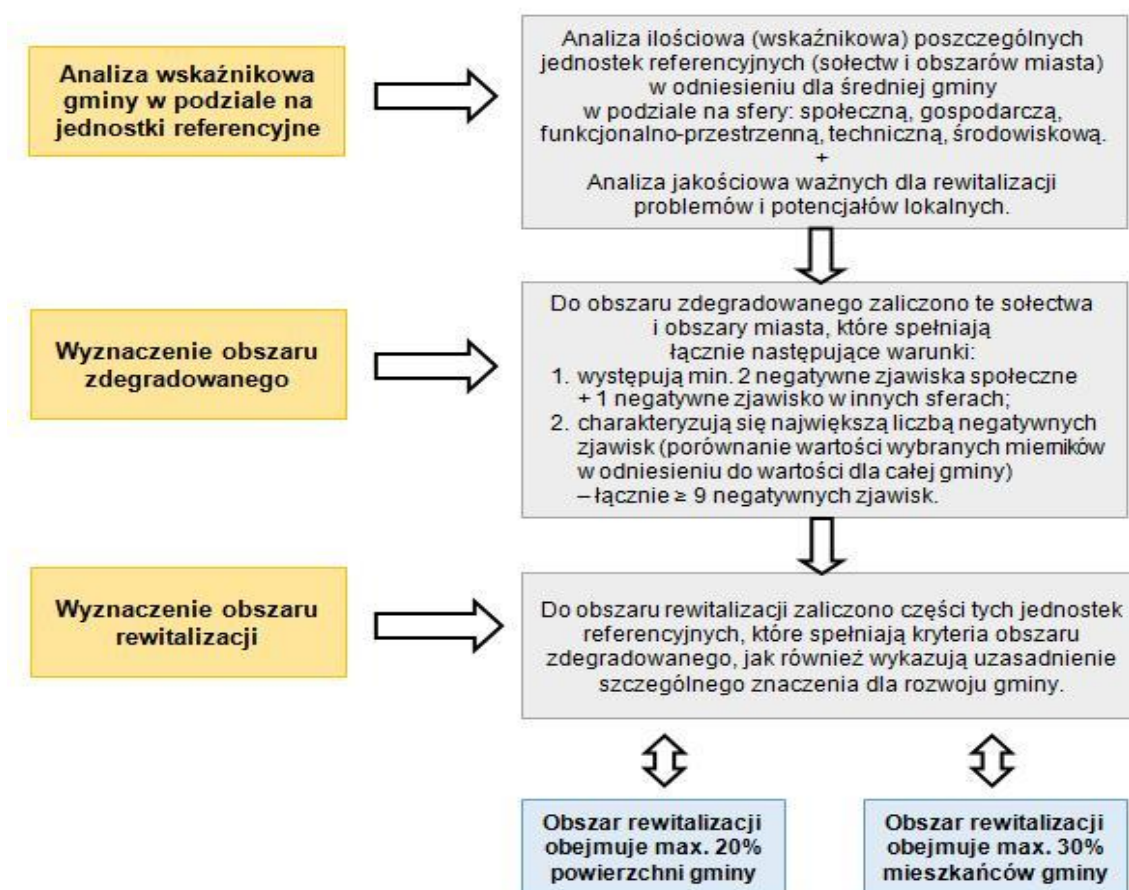
W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano różnorodne źródła informacji, dzięki czemu zastosowane podejście ma charakter kompleksowy i łączy wykorzystanie metod ilościowych z jakościowymi.

Delimitacja obszaru rewitalizacji dokonana została przy uwzględnieniu zapisów art. 10 ustawy o rewitalizacji, który stanowi, że jest to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”.

Zgodnie z powyższym, wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów.

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji w Gminie Busko-Zdrój przedstawiona została na schemacie 1.

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój



2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji *obszar zdegradowany* charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz stanem kryzysu w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Ponadto ust. 2 wskazuje, że „obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych”.

Na podstawie przeprowadzonego audytu gminnego wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się problemami w sferze społecznej przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej innej sferze oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk, tj. ≥ 9 . Zgodnie z przedstawionymi założeniami obszar zdegradowany na terenie Gminy Busko-Zdrój obejmuje sołectwa: Kołaczkowice (18), Skotniki Małe (17), Widuchowa (17), Młyny (16), Pęczelice (16), Palonki (15), Olganów (15), Służów (15), Szaniec (15), Ruczynów (14), Żerniki Górne (14), Gadawa (13), Kostki Małe (13), Nowy Folwark (13), Podgaje (13), Skotniki Duże (13), Słabkowice (13), Zbrodźce (13), Bilczów (12), Budzyń (12), Las Winiarski (12), Radzanów (12), Szczaworyż (12), Baranów (11), Biniątki (11), Bronina (11), Mikułowice (11), Wolica (11), Dobrowoda (10), Galów (10), Janina (10), Kotki (10), Owczary (10), Kostki Duże (9), Elżbiecin (9), Oleszki (9), Skorzów (9), Zwierzyniec (9) oraz obszar I (13) i obszar II (9) na terenie Miasta Busko-Zdrój.

Wskazany obszar zajmuje 145,45 km², co stanowi 61,4% powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 13 089 osób, tj. 40,5% ogółu mieszkańców gminy.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji, *obszar rewitalizacji* to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację (...). Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”.

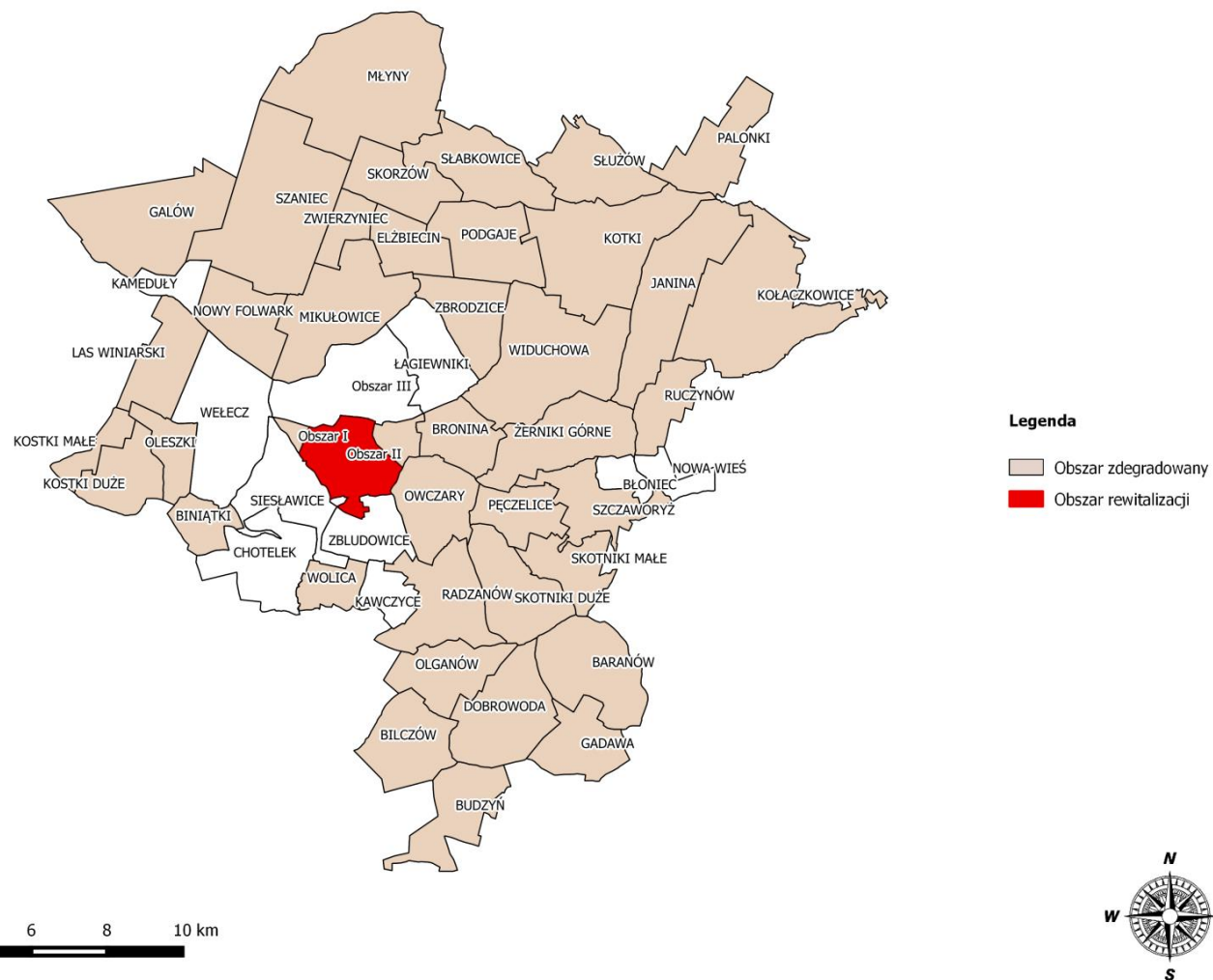
W związku z art. 10 ww. ustawy wyznaczony został obszar, na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz technicznej, a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy, w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego, wyznaczono obszar rewitalizacji, będący częścią obszaru I oraz obszaru II Miasta Busko-Zdrój. Granicę tego obszaru wyznaczają: rondo przecinające ul. Ludwika Waryńskiego i ul. Wincentego Witosa, południowa granica miasta, aż do przecięcia ul. Przemysłowej z ul. Stefana Wyszyńskiego, ul. Stefana Wyszyńskiego, ul. prof. Józefa Wacława Grotta, ul. Partyzantów (z uwzględnieniem przylegających do niej działek od strony północnej), ul. Bohaterów Warszawy do ronda łączącego ul. Wincentego Witosa z ul. Romana Dmowskiego, ul. Wincentego Witosa, ul. Wrzosowa, południowa granica miasta.

Wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 4,23 km² (10,02% ogólnej powierzchni gminy) i jest zamieszkały przez 7 366 osób (22,77% ludności ogółem gminy), więc nie przekracza limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

Lokalizację obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego przedstawia mapa 1, natomiast szczegółowy przebieg granic obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój prezentuje mapa 2.

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Busko-Zdrój



Źródło: Opracowanie własne

Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój



Źródło: Opracowanie własne na podstawie openstreetmap.org

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Jednym z najważniejszych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji, wynikającym z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji jest „szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji (...) obejmująca analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru”.

Zgodnie z powyższym pogłębiona diagnoza wyznaczonego obszaru obejmowała sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową. Problemy analizowane w ramach wszystkich aspektów wzajemnie się przenikają i podział na sfery tematyczne ma charakter umowny. Takie szerokie rozpoznanie oraz identyfikacja skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych pozwoli na przygotowanie projektów o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i większym oddziaływaniu.

Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji



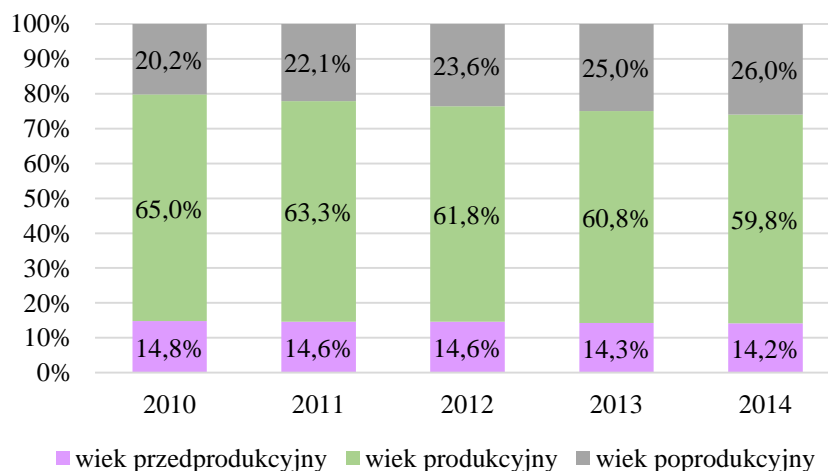
Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczony obszar rewitalizacji usytuowany jest w południowej części Miasta Busko-Zdrój i stanowi centrum społeczno-gospodarcze. Z uwagi na to, że jest to główny ośrodek gminy, dominują tutaj funkcje centrotwórcze: publiczne, usługowe, handlowe, edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne i mieszkaniowe. Graniczy z ważnymi szlakami komunikacyjnymi: od strony zachodniej i południowej z drogą wojewódzką nr 973 łączącą Busko-Zdrój z Tarnowem, a od strony wschodniej – z drogą krajową nr 73, która prowadzi z miejscowości Wiśniówka, leżącej na obwodnicy Kielc (DK7), do Jasła.

Według danych Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój za 2014 roku, stan ludności na wyznaczonym obszarze rewitalizacji (zgodnie z faktycznym miejscem zamieszkania) wynosił ogółem 7 366 osób, tj. 22,77% ludności ogółem gminy.

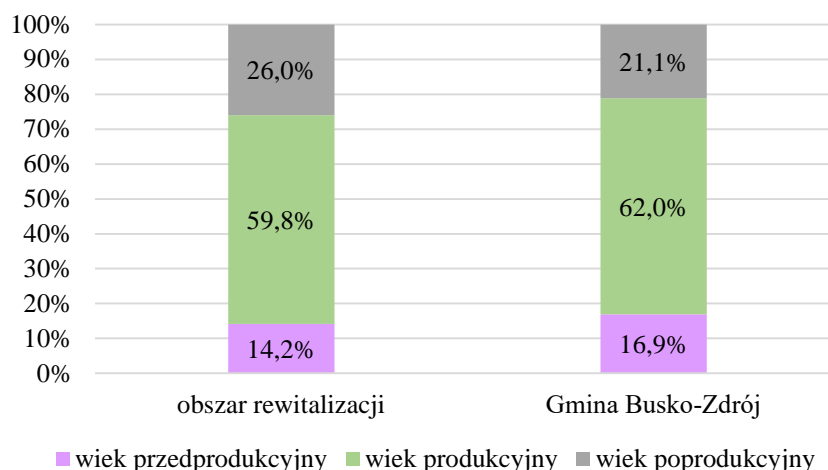
Procesy demograficzne związane z ruchem naturalnym ludności, takie jak: urodzenia, zgony i migracje wpływają zarówno na liczbę ludności, jak i na jej strukturę wiekową. Analizując udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem obszaru rewitalizacji należy wskazać, że w 2014 roku mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym stanowili jedynie 14,2% społeczności, w wieku produkcyjnym 59,8%, natomiast w wieku poprodukcyjnym aż 26,0% (wykres 1). W ciągu kilku następnych lat będzie można zauważyć pogłębiającą się tendencję wzrostową liczby osób, które przekroczą potencjalny wiek zdolności do pracy. W porównaniu do średniej dla całej gminy struktura wiekowa mieszkańców obszaru rewitalizacji przedstawia się w bardzo niekorzystnej proporcji osób w wieku produkcyjnym do osób w wieku nieprodukcyjnym, co świadczy o postępującym procesie starzenia się ludności (wykres 2).

Wykres 1 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój w latach 2010–2014



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój

Wykres 2 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Busko-Zdrój

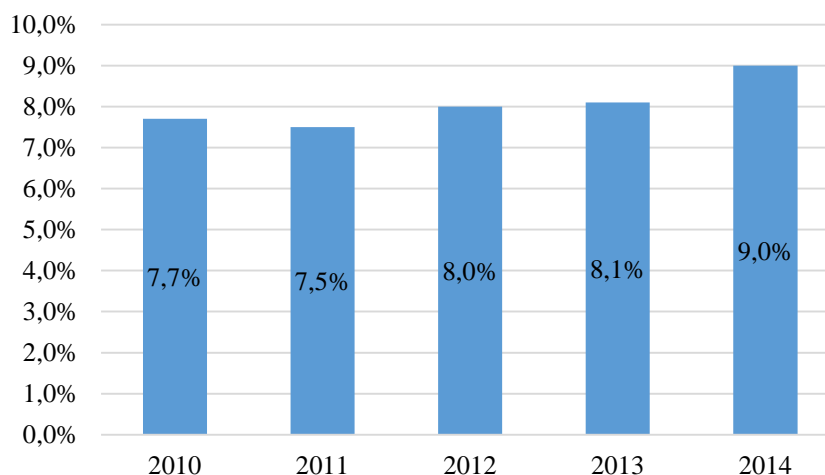


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój

Potwierdzeniem tego faktu jest wskaźnik obciążenia demograficznego, odnoszący się do liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na każde 100 osób w wieku produkcyjnym, który w 2014 roku dla obszaru rewitalizacji wynosił 67,2, natomiast średnia dla całej gminy wynosiła 61 osób. Pozwala to zakładać dalsze pogorszenie proporcji między liczbą osób w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym.

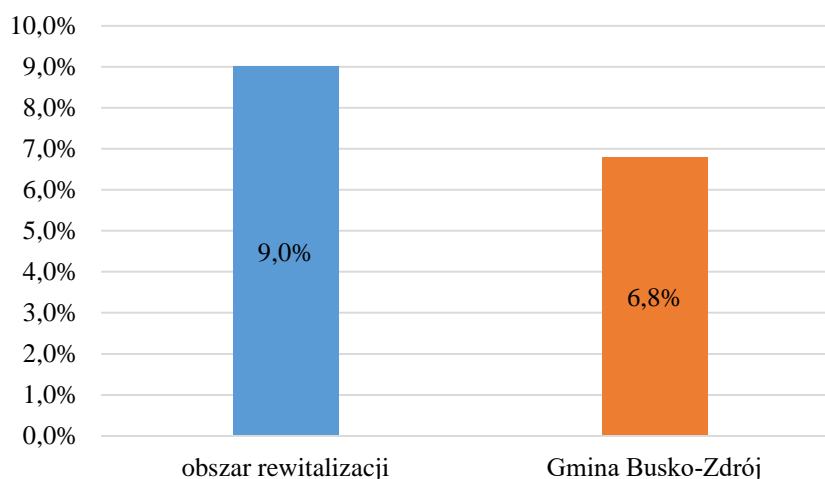
Procesy demograficzne wpływające na starzenie się społeczności obszaru rewitalizacji bezpośrednio wiążą się z sytuacją na rynku pracy. Z uwagi na specyfikę uzdrowiskową gminy, obszar charakteryzuje się niedostosowaniem w strukturze kompetencji i kwalifikacji, wynikającym z obecnego systemu i kierunku kształcenia młodych ludzi. Wpływa to również na poziom bezrobocia. W latach 2010–2014 odsetek osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji systematycznie wzrastał (wykres 3) i na tle średniej dla gminy w 2014 roku, tj. 6,8%, utrzymywał się na wysokim poziomie wynoszącym 9,0% (wykres 4). Należy zwrócić również uwagę na fakt, iż zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Busku-Zdroju, znaczną część osób pozostających bez pracy na obszarze rewitalizacji w 2014 roku stanowiły osoby długotrwale bezrobotne – 44,3%. Odsetek ten kształtował się na dość wysokim poziomie na tle średniej dla gminy, która wynosiła aż 51,4%.

Wykres 3 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój w latach 2010–2014



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Busku-Zdroju

Wykres 4 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Busko-Zdrój

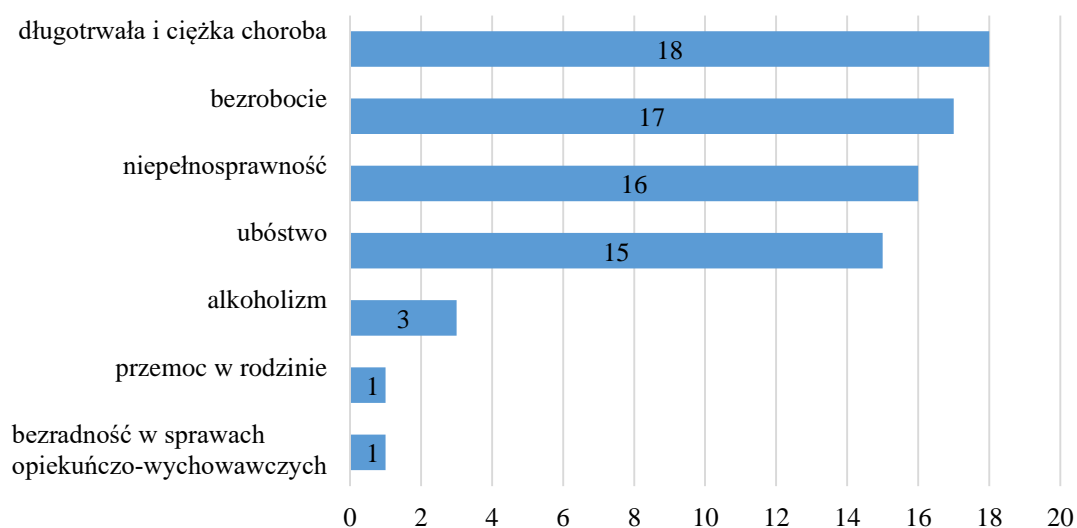


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Busku-Zdroju

Kryterium poziomu ubóstwa i skali problemów społecznych na obszarze rewitalizacji zostało zmierzone przy pomocy wskaźnika „udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem”. Zgodnie z danymi Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2014 roku wskaźnik ten kształtował się na poziomie 2,7%. Wartość ta była tylko niewiele niższa od średniej dla gminy, która wynosiła w badanym okresie 2,9%. Kumulacja osób wykluczonych społecznie w jednym miejscu powoduje tworzenie się tzw. „enklaw biedy” w postaci zabudowy socjalnej, która zlokalizowana jest w różnych fragmentach wyznaczonego obszaru

rewitalizacji, a szczególnie w najbardziej reprezentacyjnych częściach miasta. Negatywne zjawiska społeczne występują wewnątrz obszaru z różną intensywnością i nieco inne są także ich przyczyny. Nie zmienia to faktu, że rozproszenie koncentracji problemów społecznych wpływa na jakość życia całej społeczności zamieszkującej na tym obszarze i osób korzystających z różnych usług czy aktywności na jego terenie. Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń na obszarze rewitalizacji to: długotrwała i ciężka choroba, bezrobocie, niepełnosprawność, a także ubóstwo (wykres 5).

Wykres 5 Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń na obszarze rewitalizacji w 2014 r. (liczba osób, którym przyznano świadczenie z danego powodu na 1 000 mieszkańców)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Busku-Zdroju

Długotrwała choroba oraz niepełnosprawność dezorganizuje życie osoby oraz jej rodziny, a natężenie zjawiska nasila się wraz z wiekiem. Choroba może całkowicie sparaliżować aktywność społeczną i zawodową osoby, w wyniku czego wycofuje się ona na margines życia społecznego. Często prowadzi to do ograniczeń w prawidłowym i samodzielnym funkcjonowaniu oraz zubożenia, a tym samym wymaga wsparcia innych osób i instytucji.

Bezrobocie jako zjawisko społeczne ma znaczący wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka, zwłaszcza w przypadku długookresowości. Pierwsze odczuwalne skutki wiążą się z naturą ekonomiczną – utratą źródła utrzymania, idącym za tym ubożeniem, a w dalszej kolejności problemami społecznymi czy nawet z przestępczością. Może też prowadzić do rozpadu rodziny czy przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji do dziedziczenia statusu bezrobotnego.

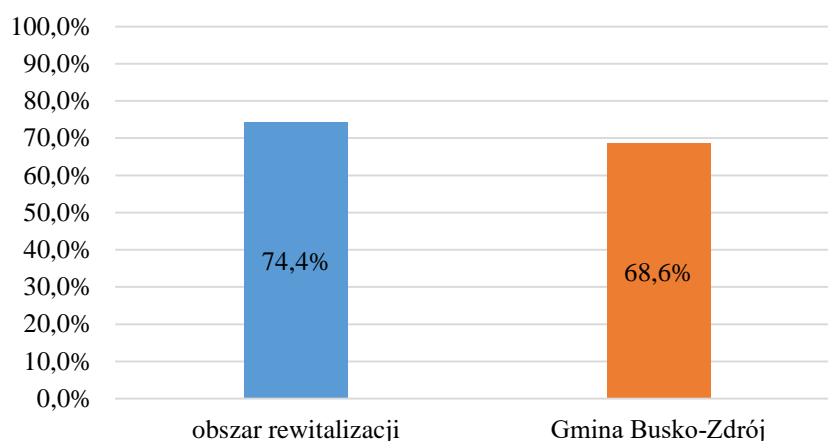
W związku z powyższym należy podjąć kompleksowe działania społeczne na obszarze rewitalizacji służące rozwiązaniu zidentyfikowanych problemów społecznych oraz integracji oraz aktywizacji mieszkańców. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców, co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.

Kolejnym istotnym czynnikiem oceny skali rozwiązywania różnych problemów społecznych w rewitalizacji jest stan bezpieczeństwa publicznego. Problemem zidentyfikowanym na obszarze rewitalizacji są częste dewastacje mienia publicznego. Przeciwdziałanie takim działaniom wymaga stworzenia spójnego systemu monitoringu. Wysoki poziom wykroczeń w tym zakresie może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność lokalną, dlatego tak istotne jest prowadzenie adekwatnych działań prewencyjnych i operacyjnych we współpracy z Komendą Powiatową Policji w Busku-Zdroju, zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego mieszkańców (w szczególności na obszarach problemowych).

Zasadniczą rolę w podniesieniu jakości zasobów ludzkich, a tym samym rozwiązywaniu problemów występujących na obszarze rewitalizacji pełni jakość i poziom edukacji, rozumianej jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy i umiejętności. W związku z tym istotne jest, aby lokalna społeczność miała równy dostęp do wiedzy przez całe życie i usługa ta świadczona była na wysokim poziomie.

Jednym ze wskaźników przedstawiających jakość i efekty kształcenia na wyznaczonym obszarze rewitalizacji są wyniki uzyskane ze sprawdzianów szóstoklasistów oraz wybranych części egzaminu gimnazjalnego, sprawdzające wiedzę i umiejętności uczniów kończących dany poziom nauczania. Na tym terenie (przy ul. T. Kościuszki) funkcjonuje Zespół Placówek Oświatowych Nr 1, w skład którego wchodzi: Szkoła Podstawowa nr 1 im. Stanisława Staszica oraz Samorządowe Gimnazjum nr 2. W związku z tym dokonano porównania wyników w badanym okresie, tj. w 2014 roku dla niniejszych szkół ze średnią wartością dla gminy (wykres 6 i tabela 2). Średnie % wyniki obu rodzajów egzaminów wypadają bardzo dobrze na tle średnich wyników dla Gminy Busko-Zdrój, co świadczy o wysokiej jakości kształcenia ludzi młodych na tym obszarze. Jest to pozytywna sytuacja stanowiąca potencjał tego terenu, którą należy wykorzystać w planowanych działaniach rewitalizacyjnych na rzecz rozwiązania innych zidentyfikowanych problemów społecznych.

Wykres 6 Średnie % wyniki ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji (Szkoła Podstawowa nr 1 im. Stanisława Staszica) i Gminy Busko-Zdrój



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, oke.lodz.pl

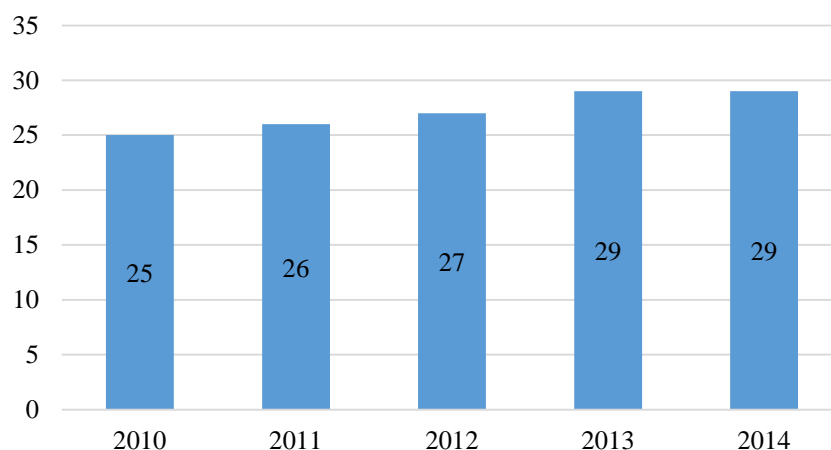
Tabela 2 Średnie % wyniki z wybranych części egzaminu gimnazjalnego w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji (Samorządowe Gimnazjum nr 2) i Gminy Busko-Zdrój

Nazwa przedmiotu	Średnie % wyniki	
	Obszar rewitalizacji	Gmina Busko-Zdrój
Język polski	70	69
Historia i wiedza o społeczeństwie	59	59
Matematyka	54	50
Przedmioty przyrodnicze	58	54
Język angielski (poziom podstawowy)	75	68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, oke.lodz.pl

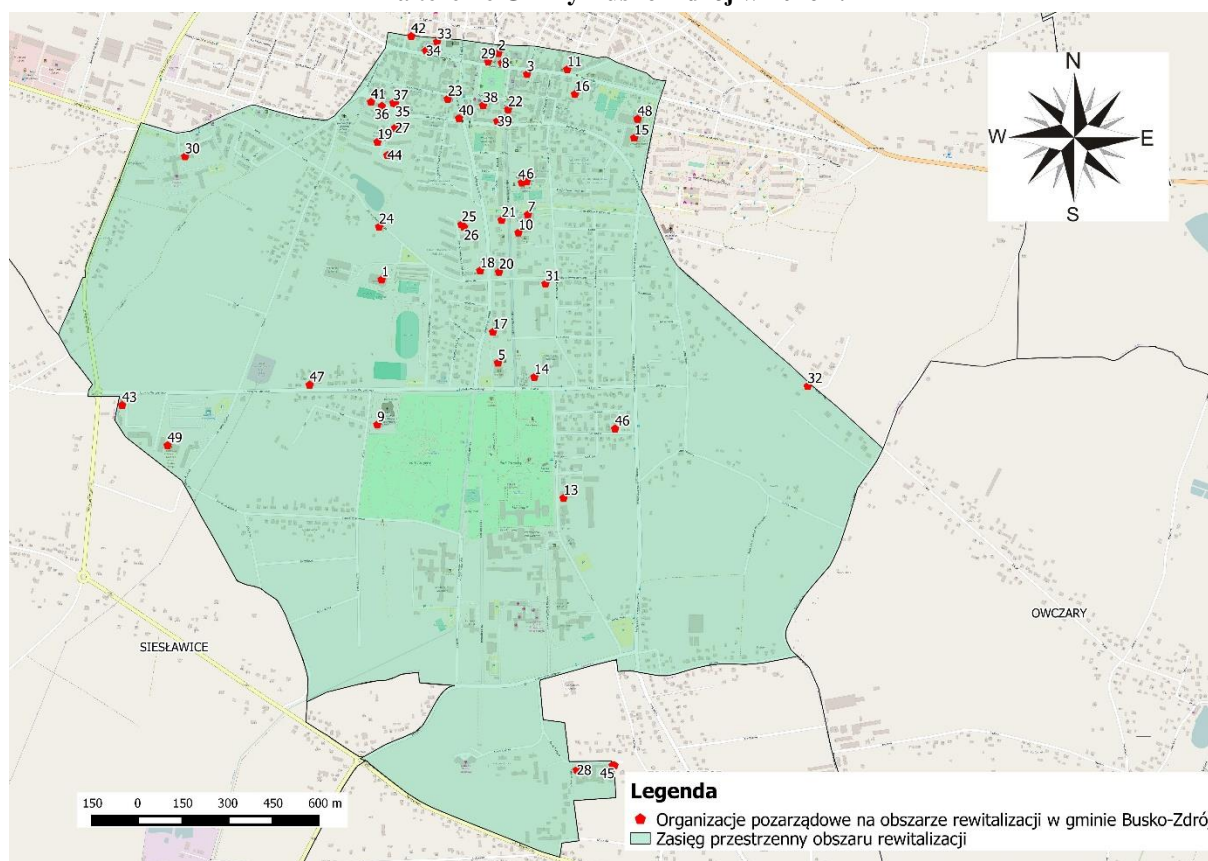
Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego oraz jedną z form aktywności lokalnej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w umacnianiu więzi społecznych i organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają możliwości rozwoju społecznego. Aktywność mieszkańców i ich zaangażowanie w sprawy lokalne obrazuje wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w latach 2010–2014. Od 2010 roku stale wzrasta liczba organizacji społecznych działających na terenie gminy (wykres 7). Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest 49 organizacji pozarządowych. Pomimo tego, że część organizacji funkcjonujących na terenie Buska-Zdroju nie posiada siedziby w granicach obszaru rewitalizacji to poprzez zasięg swojej działalności i aktywności oddziałuje na jego mieszkańców. Rozmieszczenie organizacji pozarządowych na obszarze rewitalizacji przedstawia mapa 3.

Wykres 7 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców w Gminie Busko-Zdrój w latach 2010–2014



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 3 Rozmieszczenie organizacji pozarządowych w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój w 2016 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój, Starostwa Powiatowego w Busku-Zdroju, Krajowego Rejestru Sądowego (ems.ms.gov.pl), Bazy organizacji pozarządowych, urzędów i instytucji (bazy.ngo.pl)

LEGENDA		
Lp.	Nazwa organizacji	Adres
1.	Młodzieżowy Klub Sportowy „MKS Zdrój” w Busku-Zdroju	ul. Kusocińskiego 1
2.	Amatorski Klub Sportowy „BODYMANIAK”	ul. Wojska Polskiego 2A
3.	Ochotnicza Straż Pożarna w Busku-Zdroju	ul. Partyzantów 4
4.	Buski Klub Biegacza	ul. A. Mickiewicza 13
5.	Stowarzyszenie „Koalicja Kół Gospodyń Wiejskich i Miejskich” Fundacja Busko-Zdrój Lokalna Organizacja Turystyczna „Moc Ponidzia”	ul. A. Mickiewicza 22
6.	Pływacki Uczniowski Klub Sportowy „Orka” przy Liceum Ogólnokształcącym w Busku-Zdroju Fundacja Pomocy Uczniom Liceum Ogólnokształcącego w Busku-Zdroju Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Busko-Zdrój” przy I Liceum Ogólnokształcącym im T. Kościuszki Stowarzyszenie Wychowanków I Liceum Ogólnokształcącego im. T. Kościuszki w Busku-Zdroju	ul. A. Mickiewicza 13
7.	Stowarzyszenie Bezpieczny Powiat Busko-Zdrój	ul. A. Mickiewicza 15
8.	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Powiatowych i Miejskich Ośrodków Pomocy Rodzinie „CENTRUM” Stowarzyszenie „RAZEM DZIECIOM”	ul. A. Mickiewicza 27
9.	Stowarzyszenie „EKO-ZDRÓJ” Klub Integracji Społecznej w Busku-Zdroju Hospicjum im. Matki Teresy Fundacji Gospodarczej św. Brata Alberta w Kielcach	ul. Lipowa 1
10.	Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów Policyjnych Koło w Busku-Zdroju	ul. A. Mickiewicza 19
11.	Studio Odchudzania i Relaksu „Euforia” Spółdzielnia Socjalna	ul. Partyzantów 19A
12.	Buski Klub Jeździecki „Wiraż”	ul. Rehabilitacyjna 10
13.	Buski Zdrój – Stowarzyszenie Prywatnych Przedsiębiorców Uzdrowiskowych	ul. 1-go Maja 29
14.	Stowarzyszenie „Międzynarodowa Sieć Ambasadorów Przedsiębiorczości Kobiet” – Busko-Zdrój	ul. 1-go Maja 1
15.	Boksyerski Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Ring” w Busku-Zdroju Buski Uczniowski Klub Sportowy Karate Kyokushin przy Samorządowym Gimnazjum nr 1 w Busku-Zdroju Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Ponidzie” Klub Sportowy „Słoneczko” w Busku-Zdroju Stowarzyszenie „Klub Seniora” w Busku-Zdroju Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka” przy Samorządowym Gimnazjum nr 1 w Busku-Zdroju	ul. Grotta 3
16.	Buskie Stowarzyszenie Gospodarcze w Busku-Zdroju Stowarzyszenie Dom Nadziei w Busku-Zdroju	ul. Partyzantów 22
17.	Buskie Stowarzyszenie Właścicieli Lasów Państwowych	ul. Kopernika 2/15
18.	Fundacja „Słoneczna Przyszłość”	ul. Kopernika 17
19.	Buskie Towarzystwo Cyklistów	Osiedle Gen. Andersa 2
20.	Buski Klub Kung-Fu Yantai	ul. A. Mickiewicza 14a
21.	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych „Razem Łatwiej”	ul. A. Mickiewicza 10/7

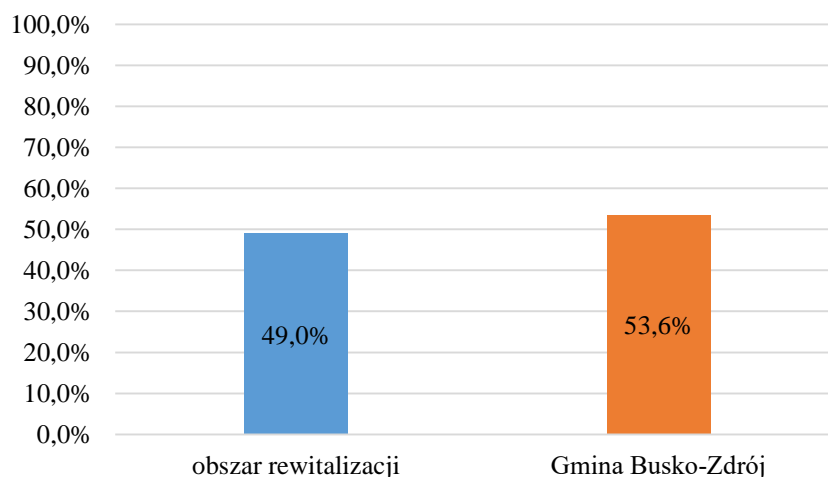
22.	Regionalne Stowarzyszenie Pomocy Szkole w Busku-Zdroju	ul. A. Mickiewicza 6
23.	Buskie Towarzystwo Sportowo-Rekreacyjne	ul. Kilińskiego 15
24.	Klub Sportowy Busko Powiatowy Szkolny Związek Sportowy	ul. Kusocińskiego 3
25.	Forum Samorządowe	Os. Pułaskiego 10
26.	Buskie Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami w Busku-Zdroju	Os. Pułaskiego 10
27.	Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Oddział w Busku-Zdroju	Os. Gen. Andersa 7/39
28.	Fundacja Pomoc Niepełnosprawnym Dzieciom, Młodzieży i Osobom Fizycznym przy SOSW w Busku-Zdroju Błękitne Niebo	ul. Rehabilitacyjna 1
29.	Fundacja „Dasz Dziecku Nadzieje”	Plac Zwycięstwa 29
30.	Fundacja Ortopedyczna Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział Powiatowy Terenowy Zespół Terapii Paliatywnej przy Świętokrzyskim Centrum Onkologii SP ZOZ	ul. Bohaterów Warszawy 67
31.	Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Kielecka Hufiec Busko-Zdrój	ul. Bohaterów Westerplatte 4
32.	Klub Sportowy „Handbalove Busko”	ul. S. Wyszyńskiego 86
33.	Parafia Rzymskokatolicka Niepokalanego Poczęcia NMP w Busku-Zdroju	ul. Bohaterów Warszawy 8
34.	Związek Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy WP Zarząd Koła Nr 5	ul. Bohaterów Warszawy 10
35.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – Zarząd Rejonowy	ul. T. Kościuszki 60
36.	Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe Dalia Spółdzielnia Socjalna	ul. T. Kościuszki 39
37.	Stowarzyszenie „PRO VICUS NOVUM”	ul. T. Kościuszki 60/109
38.	Stowarzyszenie „MŁODE BUSKO” w Busku-Zdroju	ul. T. Kościuszki 11/17
39.	Stowarzyszenie Strzelectwa Myśliwskiego Kół Łowieckich w Busku-Zdroju	ul. T. Kościuszki 10/2
40.	Świętokrzyski Klub „Amazonki” Przy Świętokrzyskim Centrum Onkologii w Kielcach Filia w Busku-Zdroju	ul. T. Kościuszki 2A
41.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Zarząd Oddziału w Busku-Zdroju	ul. T. Kościuszki 46
42.	Regionalne Stowarzyszenie Głuchych „DŁOŃ” w Busku-Zdroju	ul. Różana 2
43.	Stowarzyszenie „Akademia Prajing Mantis Kung-Fu”	ul. L. Waryńskiego 33
44.	Stowarzyszenie Buskich Miłośników Hodowców Gołębi Ozdobnych, Drobie, Ptaków Egzotycznych i Zwierząt Futerkowych	ul. gen. W. Andersa 5/39
45.	Środowiskowy Dom Samopomocy	ul. Rehabilitacyjna 5
46.	Świętokrzyskie Stowarzyszenie Wspierania Biznesu	ul. Słoneczna 15
47.	Towarzystwo Miłośników Buska-Zdroju	ul. L. Waryńskiego 38
48.	Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Unia” (przy pływalni miejskiej w Busku-Zdroju) Uczniowski Klub Sportowy „Marlin” (przy pływalni miejskiej w Busku-Zdroju)	ul. W. Grotta 3A
49.	Związek Emerytów i Rencistów Pożarnictwa RP (Koło nr 9 w Busku-Zdroju)	ul. L. Waryńskiego 29A

Pomimo tego, że zwiększa się działalność organizacji na obszarze rewitalizacji to nadal występuje niedostateczna aktywność społeczna i integracja mieszkańców z kuracjuszami przyjeżdżającymi do uzdrowiska.

Obszar rewitalizacji, obok dużego nasilenia różnych problemów społecznych związanych z aktywnością społeczną i integracją mieszkańców, odznacza się także niższym udziałem w życiu publicznym. Zauważa się zależność, w której partycypacja wyborcza silnie związana jest ze strukturą społeczną obywateli. Zdecydowanie niższą aktywność obywatelską w tym zakresie wykazują osoby wykluczone społecznie. Prawidłowość ta dotyczy również wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Średnia frekwencja w wyborach władz samorządowych w 2014 roku na obszarze rewitalizacji kształtowała się na poziomie 49,0% i była niższa w porównaniu do średniej dla Gminy Busko-Zdrój, która wynosiła 53,6% (wykres 8).

Wykres 8 Średnia % frekwencja w wyborach władz samorządowych 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Busko-Zdrój



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej, pkw.gov.pl

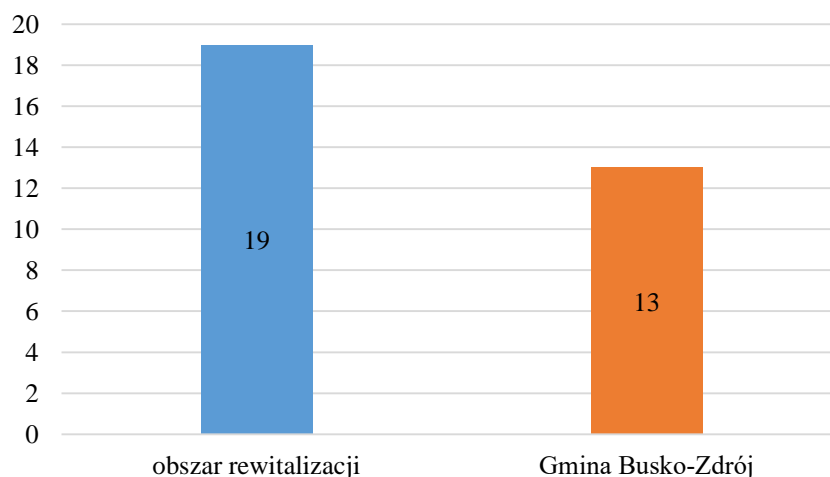
Obszar rewitalizacji obejmuje strefę „A” ochrony uzdrowiskowej i pełni rolę wielofunkcyjnego ośrodka obsługi zarówno dla mieszkańców gminy, jak i kuracjuszy oraz turystów. Na całym terenie tej strefy zlokalizowane są zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, a także inne obiekty służące obsłudze pacjenta lub turysty, w szczególności: pensjonaty, restauracje i kawiarnie.

W związku z ochroną lecznictwa uzdrowiskowego działalność gospodarcza na terenie strefy „A” jest znacznie ograniczona, ponieważ istnieje zakaz funkcjonowania obiektów przemysłowych, obiektów handlowych o powierzchni użytkowania większej niż 400 m²,

stacji paliw oraz punktów dystrybucji produktów naftowych, targowisk oraz prowadzenia działalności rolniczej. Jedynym kierunkiem rozwoju aktywności gospodarczej mieszkańców jest możliwość prowadzenia obiektów obsługujących kuracjuszy lub turystów, w zakresie nieutrudniającym funkcjonowania lecznictwa uzdrowiskowego (w szczególności: pensjonaty, restauracje i kawiarnie), a także punktów sprzedaży pamiątek, wyrobów ludowych, produktów regionalnych, w formach i miejscach do tego wyznaczonych.

Pomimo powyższej sytuacji, notuje się wysoką liczbę zarejestrowanych działalności gospodarczych, co świadczy o przedsiębiorczości mieszkańców na obszarze rewitalizacji. Potwierdza to wskaźnik „liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym” (wykres 9), wynoszący w 2014 roku na obszarze rewitalizacji 19 działalności, natomiast średnia dla gminy to 13 działalności.

Wykres 9 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Busko-Zdrój



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje również teren przyległy do strefy „A” ochrony uzdrowiskowej, który stanowi centrum działalności administracyjno-usługowej, związanej z bezpośrednim oddziaływaniem ośrodka miejskiego. Na tym terenie zlokalizowane są obiekty usługowe, turystyczne (w tym hotele), rekreacyjne, sportowe, komunalne, budownictwa mieszkaniowego oraz inne niemające negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska ani obszar ochrony uzdrowiskowej oraz nieuciążliwe dla pacjentów sanatoriów.

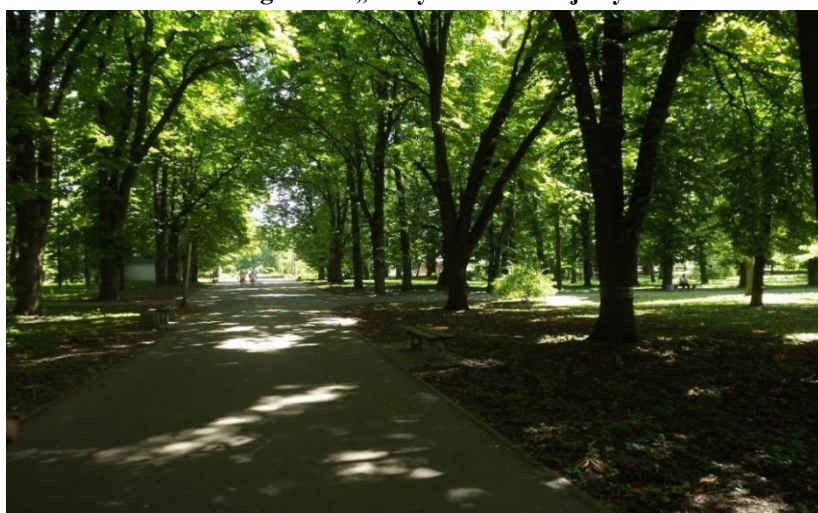
Najważniejszy fragment tego obszaru stanowi Aleja Mickiewicza prowadząca do Placu Zwycięstwa, wzdłuż której prowadzona jest działalność gospodarcza o charakterze handlowo--usługowym. W wyniku realizacji projektu *Wzrost estetyki i poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznej miasta Busko-Zdrój* (etap I i II) w ramach działania 6.1 RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013, zostały stworzone atrakcyjne warunki przestrzenne do rozwoju aktywności społeczno-gospodarczej. Obecnie potencjał gospodarczy tego terenu jest niedostatecznie wykorzystany przez mieszkańców, szczególnie w zakresie rozwoju usług turystycznych i okołoturystycznych.

Zasadnicze elementy zagospodarowania przestrzennego wyznaczonego obszaru rewitalizacji, stanowiące ogólnodostępne przestrzenie publiczne, to:

1. Park Zdrojowy „stary” – zaprojektowany przez Henryka Marconiego i założony przez ogrodnika Ignacego Hanusza w XIX wieku, o całkowitej powierzchni ok. 14 ha. Główną część parku stanowi obszar pomiędzy ul. 1-go Maja – ograniczającą teren od wschodu, a strumieniem „Ciek od Buska”, który ogranicza teren od strony zachodniej. Oś alei zdrojowej zamyka od południa zabytkowy obiekt Sanatorium „Marconi”. W północno-zachodniej części starego parku, w miejscu gdzie stał budynek gospodarczy ogrodnika i oranżeria, zaprojektowane przez Marconiego, obecnie znajduje się zrekonstruowany w 1982 roku budynek, którego bryła jest kopią pierwotnego obiektu. Potocznie nazywany jest „Imosówką”. Głównymi atrakcjami na tym terenie są: ciąg spacerowy „Aleja Marzeń”, korty tenisowe, muszla koncertowa, plac zabaw oraz kawiarenki i restauracje. Park posiada bogaty drzewostan z dominującymi gatunkami klonów, jesionów i kasztanowców – część drzew (ok. 12%) rośnie w tym miejscu od ponad 100 lat. Wysoką zielenią uzupełniają krzewy i krzewinki płożące. Z uwagi na fakt, iż Park Zdrojowy wraz z budynkiem Sanatorium „Marconi” wpisany jest do rejestru zabytków (nr A.20/1-2), stanowiąc tym samym dziedzictwo kulturowe podlegające ochronie, zasadnym jest przeprowadzenie renowacji zabytkowych wnętrz parku i elementów jego zagospodarowania. Zieleń parkowa jest w znacznym stopniu nieuporządkowana. Konieczne jest oczyszczenie terenu z samosiejek oraz drzew i krzewów będących w złym stanie wegetatywnym, a także dokonanie nowych estetycznych nasadzeń. Układ komunikacyjny na terenie parku charakteryzuje się niedostosowaniem do potrzeb osób spacerujących, dlatego powinien zostać poddany korekcie i uzupełniony o nowe ścieżki. Stan techniczny przebiegających alejek jest niezadowolający i wymaga zmiany nawierzchni z bitumicznej na innego typu

(fotografia 1). Wszystkie elementy małej architektury (ławki, kosze na odpady itp.) są niezharmonizowane z dotychczasowym charakterem parku, w związku z czym powinny zostać wymienione i dostosowane do potrzeb osób starszych oraz niepełnosprawnych. Na tym obszarze występuje problem z odwodnieniem, dlatego należy wybudować sieć kanalizacji deszczowej rozdzielczej, którą odprowadzana byłaby woda z rynien Sanatorium „Marconi”. W celu oszczędności energii oraz poprawy estetyki i bezpieczeństwa na terenie parku, zasadnym jest wykonanie systemu oświetlenia alejek oraz podświetlenia elementów infrastruktury w technologii LED.

Fotografia 1 „Stary” Park Zdrojowy



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

2. Strumień tzw. „Ciek od Buska” (fotografie 2 i 3) – obejmuje odkrytą część o długości 600 m na odcinku od skrzyżowania ul. Ludwika Waryńskiego z ul. Janusza Kusocińskiego do ul. Stanisława Rokosza oraz część cieków zabudowaną kręgami średnicy 1000–1200 mm, na odcinku położonym wzdłuż ul. Stanisława Rokosza o długości ok. 300 m. W chwili obecnej skarpy i dno cieków umocnione są betonowymi elementami, takimi jak dyble i trylinka. Umocnienia są w złym stanie technicznym. Od strony wschodniej wzdłuż cieków biegnie asfaltowa aleja obustronnie obsadzona starodrzewem – kasztanowcami. Ciek wodny bezpośrednio przylega do Parku Zdrojowego, dlatego należałoby uatrakcyjnić i uregulować jego bieg i wykorzystać wodę do celów rekreacyjnych dla mieszkańców, kuracjuszy i turystów. Ważnym elementem przeprowadzanych działań, wpływającym na estetykę i funkcjonalność tego obszaru, powinno być wykonanie iluminacji cieków oświetleniem typu LED. Dzięki takim działaniom oraz nowej aranżacji terenu na cele

społeczne czy rekreacyjne wokół ciek, mógłby stać się nową przestrzenią publiczną sprzyjającą aktywności oraz integracji mieszkańców oraz kuracjuszy.

Fotografia 2 Strumień tzw. „Ciek od Buska”



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 3 Strumień tzw. „Ciek od Buska” – widok na al. Topolową



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

3. Park Zdrojowy „nowy” (fotografie 4, 5, 6) – stanowi układ przestrzeni rekreacyjnej opartej na układzie centrycznym, tj. ścieżki spiralnie i promieniście dochodzą do środka założenia, gdzie znajduje się główny plac z fontanną. Teren nie jest w pełni zagospodarowany, pomimo tego, że go wyposażono w elementy małej architektury. Ze względu na fakt, iż przestrzeń parku w większości wystawiona jest na pełną ekspozycję słoneczną i brakuje miejsc schronienia, niechętnie wykorzystywana jest ona przez mieszkańców oraz

kuracjuszy do rekreacji i wypoczynku. Przestrzeń ta wymaga modernizacji i dostosowania do pełnienia funkcji społecznych oraz gospodarczych, zwłaszcza w zakresie turystyki i rekreacji.

Fotografia 4 Centralna część tzw. „nowego” Parku Zdrojowego



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 5 Alejki w tzw. „nowym” Parku Zdrojowym



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

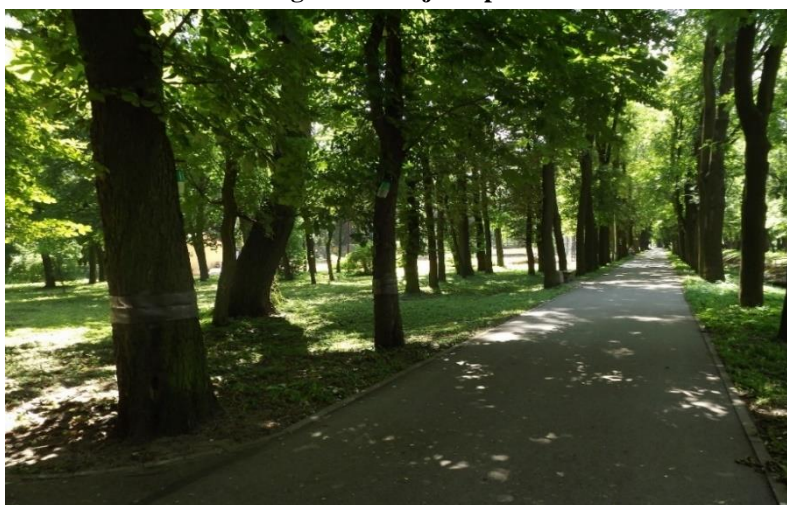
Fotografia 6 Fontanna w tzw. „nowym” Parku Zdrojowym



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

4. Park Zdrojowy – położony pomiędzy ul. dr. S. Starkiewicza i Sanatorium „Rafał” wraz z Aleją Topolową (fotografia 7) – o całkowitej powierzchni ok. 1,4 ha. Teren ten jest obecnie niezagospodarowany, ale mocno zadrzewiony i zakrzewiony. Od strony wschodniej przylega do niego ul. Topolowa (fotografia 8), tj. pas asfaltu o szerokości ok. 3,3 m z zielenią o szerokości ok. 4,4 m. Teren parku objęty jest strefą ochrony konserwatorskiej. Obszar ten jest predysponowany do utworzenia nowego atrakcyjnego terenu spacerowego i rekreacyjnego dla różnych grup społecznych.

Fotografia 7 Aleja Topolowa



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 8 Ulica Topolowa



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

5. Park tzw. „Małpi Gaj” (fotografia 9) – przylegający do ul. S. Rokosza o całkowitej powierzchni ok. 5 ha. Obszar ten jest nieużytkiem miejskim. Wykorzystując fakt, iż

działka jest licznie zadrzewiona i zakrzewiona, a dotychczasowa komunikacja piesza na jego terenie odbywa się po nieregularnych drogach gruntowych, zasadnym jest nadanie mu nowych funkcji społecznych i rekreacyjnych oraz utworzenie parku o charakterze leśnym. Dodatkowo na terenach tych brak jest wystarczającej ilości elementów małej architektury – ławek, stojaków na rowery, koszy na śmieci, które umożliwiłyby odpoczynek mieszkańców oraz prowadzenie prawidłowej gospodarki odpadami.

Fotografia 9 Park tzw. „Malpi Gaj”



Źródło: Urząd Miasta i Gminy Busko-Zdrój

6. Teren wokół Buskiego Samorządowego Centrum Kultury (fotografia 10) – zlokalizowany u zbiegu ul. A. Mickiewicza i ul. L. Waryńskiego oraz naprzeciwko m.in. hotelu Bristol Busko ART & Medical SPA Na terenie tym organizowane są plenerowe imprezy kulturalne. Rozszerzenie oferty kulturalnej oraz podniesienie jej standardu nie jest możliwe z uwagi na brak urządzeń towarzyszących, które umożliwiłyby większą aktywizację społeczną i kulturalną mieszkańców, szczególnie w okresie letnim.

Fotografia 10 Teren przy Buskim Samorządowym Centrum Kultury

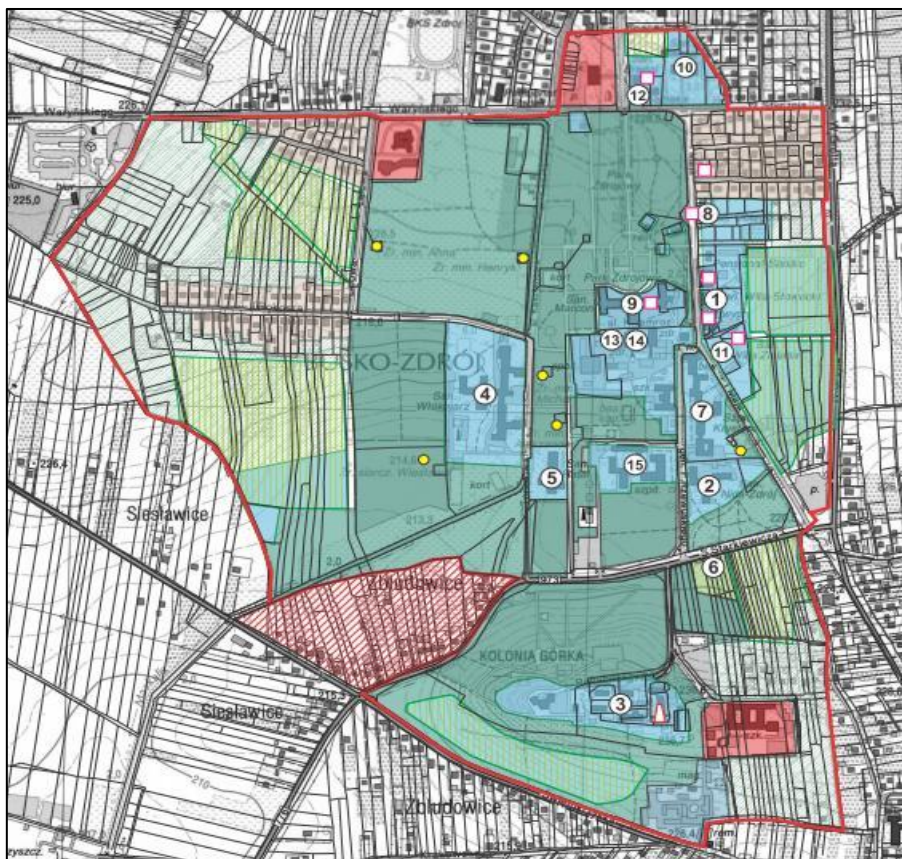


Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Scharakteryzowane powyżej przestrzenie miejskie cechuje również brak estetycznych i bezpiecznych urządzeń infrastruktury prozdrowotnej oraz turystycznej dostosowanych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, a także brak spójnego systemu oznakowania i informacji.

W strefie „A” ochrony uzdrowskiej usługi świadczą następujące zakłady lecznictwa uzdrowskiego (oznaczone na mapie 4 numerami 1–15): Sanatorium „Słowacki” (1), Sanatorium Uzdrowskie „Nida-Zdrój” (2), Specjalistyczny Szpital Ortopedyczno-Rehabilitacyjny „Górka” im. dr. S. Starkiewicza (3), Sanatorium „Włóknarz” (4), NZOZ Sanatorium Uzdrowskie „Rafał” (5), Sanatorium Uzdrowskie „Astoria” (6), Uzdrowski Szpital Kompleksowej Rehabilitacji „Krystyna” (7), Szpital Uzdrowski „Oblęgorek” (8), Sanatorium Uzdrowskie „Marconi” (9), Sanatorium Uzdrowskie „Mikołaj” (10), Sanatorium Uzdrowskie „Willa Zielona” (11), Sanatorium Uzdrowskie „Bristol” (12), Uzdrowski Zakład Przyrodolecniczy (13), Laboratorium Uzdrowskie (14), „21 Wojskowy Szpital Uzdrowsko-Rehabilitacyjny” (15).

Mapa 4 Strefa „A” ochrony uzdrowskiej w Gminie Busko-Zdrój



Źródło: Statut Uzdrowska Busko-Zdrój (załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XIX/250/2012 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 28 czerwca 2012 r.)

Na południe od Parku Zdrojowego zlokalizowany jest Zakład Produkcji Zdrojowej, który od 1960 roku produkuje wodę mineralną „Buskowiec”, stanowiącą bardzo ważny potencjał obszaru. Z uwagi na chęć dalszego rozwoju zakładu i zwiększenia jego działalności oraz brak możliwości rozbudowy aktualnych obiektów produkcyjnych, spowodowanej ograniczeniami wynikającymi z uzdrowskiego charakteru miejsca, jego działalność zostanie przeniesiona do 2020 roku na teren miejscowości Wełecz. Po przeprowadzeniu tej operacji powstaną nieużytkowane tereny przemysłowe, którym będą nadane nowe funkcje związane z przeznaczeniem ich na cele uzdrowskie i turystyczne. Dzięki takim działaniom możliwe będzie dostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, szczególnie w zakresie potrzeb mieszkańców.

Zasadniczym problemem w zakresie sfery przestrzennej jest niefunkcyjny i niebezpieczny układ komunikacyjny. Część ciągów pieszo-jezdnych wyłączonych z ruchu kołowego (za wyjątkiem dojeżdżających do posesji mieszkańców), użytkowana jest w znacznym stopniu przez kuracjuszy i turystów przyjeżdżających prywatnymi pojazdami do miejsc zakwaterowania na czas pobytu w Busku-Zdroju. Takie działanie powoduje hałas, zagraża bezpieczeństwu innych uczestników ruchu i nie sprzyja spokojnemu wypoczynkowi. W związku z powyższym istnieje potrzeba „wyprowadzenia” ruchu kołowego poza obszar parkowy m.in. poprzez budowę wielopoziomowego parkingu poza obszarem ścisłego centrum uzdrowskiego z organizacją ekologicznego transportu między parkingiem, a poszczególnymi obiektami sanatoryjnymi, utworzenie pieszych ścieżek zdrowia wraz z bezpieczną kładką łączącą Park Zdrojowy z obszarem wokół Szpitala „Górka” (fotografie 11 i 12) oraz zagospodarowaniem zdegradowanych terenów wokół szpitala, na których istnieją bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych i starszych. Budynek szpitala zlokalizowany jest na górze otoczonej parkiem, co znacząco utrudnia jego pacjentom korzystanie z Parku Zdrojowego. Niepełnosprawne dzieci nie mają możliwości bezpiecznego przejścia do parku oraz w kierunku północnym do centrum Buska-Zdroju z uwagi na to, że większość z nich porusza się na wózku inwalidzkim czy o kulach. W wyniku istnienia barier architektonicznych muszą pozostawać w otoczeniu szpitala. Jest to szczególnie istotny problem, ponieważ placówka ma ponad 70-letnią tradycję w leczeniu dzieci niepełnosprawnych ruchowo oraz prowadzi działania edukacyjne i kulturalne na rzecz swoich podopiecznych.

Fotografia 11 Specjalistyczny Szpital Ortopedyczno-Rehabilitacyjny „Górka” im. dr. S. Starkiewicza



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 12 Teren przy Specjalistycznym Szpitalu Ortopedyczno-Rehabilitacyjnym „Górka” im. dr. S. Starkiewicza



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

W celu wyprowadzenia ruchu kołowego ze ścisłego centrum uzdrowiska, istnieje konieczność przebudowy przede wszystkim ul. 1-go Maja (fotografie 13 i 14), ul. gen. S. Rzewuskiego (fotografia 15), ul. S. Rokosza (fotografia 16) oraz budowy ciągów pieszo-jezdných łączących istniejące ulice. W celu poprawy odwodnienia pasów drogowych ulic oraz uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej niezbędna jest budowa sieci kanalizacji deszczowej w ul. 1-go Maja i ul. gen. S. Rzewuskiego.

Fotografia 13 Ulica 1-go Maja – 1



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 14 Ulica 1-go Maja – 2



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 15 Ulica S. Rzewuskiego



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 16 Ulica S. Rokosza



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Zauważa się również deficyt miejsc parkingowych oraz brak zintegrowanego systemu parkowania. Dodatkowo problem komunikacyjny potęguje fakt izolacji obszaru rewitalizacji w terenie całego miasta, spowodowany niedostępnością szybkiego połączenia komunikacyjnego, które mogłoby zapewnić uruchomienie linii transportu miejskiego i systemu wypożyczania rowerów. Jednocześnie konieczne jest wytyczenie oznakowanych szlaków rowerowych, co może się wiązać z częściową przebudową istniejących ulic, tak aby umożliwić mieszkańcom bezpieczne poruszanie się rowerami po obszarze objętym rewitalizacją.

Na wyznaczonym terenie zlokalizowane są obiekty i miejsca pełniące funkcje administracyjne, oświatowe, usługowo-handlowe, kulturowe, rekreacyjne i inne, m.in.: Urząd Miasta i Gminy oraz Buskie Samorządowe Centrum Kultury.

Budynek będący siedzibą Urzędu Miasta i Gminy zlokalizowany przy al. Mickiewicza wybudowany został ponad 70 lat temu. Pomimo licznych remontów nie spełnia należycie swojej funkcji, ponieważ nie posiada odpowiednich warunków lokalowych. Na jego terenie występują również bariery architektoniczne, dlatego konieczna jest ich likwidacja oraz dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych w celu poprawy świadczenia usług publicznych na rzecz mieszkańców. Rozbudowa budynku spowodowałaby dodatkowe możliwości w zakresie adaptacji części pomieszczeń do pełnienia nowych funkcji. W celu podniesienia jakości świadczonych usług publicznych, zasadnym byłoby wprowadzenie nowych e-usług w zakresie administracji.

Kolejną instytucją świadczącą usługi publiczne, zlokalizowaną na obszarze rewitalizacji jest Buskie Samorządowe Centrum Kultury (fotografia 17). Jest to gminna instytucja kultury, w skład której wchodzi: Dom Kultury, Kino „Zdrój” oraz Centrum Informacji Turystycznej. Centrum Kultury prowadzi wielokierunkową działalność kulturalną, edukacyjną i turystyczną, w dziedzinie rozwoju oraz upowszechniania regionalnej, narodowej i światowej kultury oraz turystyki wśród mieszkańców gminy, turystów i kuracjuszy. Budynek będący siedzibą Centrum nie spełnia odpowiednio swoich funkcji, ponieważ brak jest wystarczającej ilości pomieszczeń. Powoduje to ograniczenia w rozwoju świadczonej oferty na rzecz mieszkańców. Dodatkowo obiekt nie jest w pełni przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, co znacząco utrudnia osobom starszym i niepełnosprawnym korzystanie z różnych form aktywności społecznej. W związku z tym niezbędna jest modernizacja obiektu oraz dostosowanie i doposażenie poszczególnych pomieszczeń do pełnionych funkcji społecznych, kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych itp. Podjęcie powyższych działań spowoduje zwiększenie powierzchni użytkowej Centrum oraz stworzenie nowych pomieszczeń, w których prowadzone byłyby różnego rodzaju wydarzenia kulturalne, spotkania i zajęcia aktywizujące społeczność (szczególnie z obszaru rewitalizacji).

Fotografia 17 Buskie Samorządowe Centrum Kultury przy al. Mickiewicza



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

W pobliżu Urzędu Miasta i Gminy przy ul. Bocznej usytuowane są zniszczone, przez szereg lat nie remontowane budynki mieszkalne (fotografie 18, 19, 20), które pochodzą z lat 20. ubiegłego wieku. Aktualnie stanowią zasób mieszkań socjalnych gminy. Z uwagi na zły stan techniczny nie nadają się do zamieszkania. Wymagają podjęcia pilnych działań remontowych. Ze względu na atrakcyjną lokalizację, zasadnym jest nadanie im nowych funkcji społecznych, edukacyjnych czy kulturalnych. Przed przystąpieniem do działań

adaptacyjnych do pełnienia innych funkcji na rzecz społeczności lokalnej, dotychczasowi mieszkańcy obszaru rewitalizacji otrzymają lokale zamienne, dzięki czemu nastąpi poprawa warunków ich życia.

Fotografia 18 Budynek zasobów mieszkaniowych Gminy Busko-Zdrój przy ul. Bocznej – 1



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 19 Budynek zasobów mieszkaniowych Gminy Busko-Zdrój przy ul. Bocznej – 2



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 20 Teren przy ul. Bocznej



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Kolejny zasób mieszkań komunalnych i socjalnych gminy znajdujący się na obszarze rewitalizacji stanowią budynki „Kolonja Górka” (fotografie 21 i 22), zlokalizowane bezpośrednio przy Specjalistycznym Szpitalu Ortopedyczno-Rehabilitacyjnym „Górka” im. dr. S. Starkiewicza. Zabudowa jest w znacznym stopniu nieuporządkowana i chaotyczna, a budynki są w złym stanie technicznym. Zagospodarowanie przyległego terenu jest niedostateczne, co znacznie obniża walory estetyczne i funkcjonalność terenu.

Fotografia 21 Budynek zasobów mieszkalnych Kolonia Górka – 1



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 22 Budynek zasobów mieszkalnych Kolonia Górka – 2



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Należy zauważyć, że postępująca degradacja techniczna powoduje, że niektóre pawilony mieszkalne powinny zostać przeznaczone do rozbiórki pod warunkiem wygospodarowania innych lokali, umożliwiających przekwaterowanie ich mieszkańców w inne miejsce zabezpieczające im godne warunki życia. Jest to szczególnie istotne, ponieważ obszar ten wykazuje wysoką kumulację problemów związanych z wykluczeniem społecznym.

Z uwagi na powyższą sytuację, a także występujące duże zapotrzebowanie na mieszkania socjalne, Gmina Busko-Zdrój przejęła niezamieszkały i opuszczony obiekt od Starostwa Powiatowego w 2015 roku (fotografie 23 i 24). Jest to budynek byłego hotelu pracowniczego przy Zespole Opieki Zdrowotnej w Busku-Zdroju (zwany potocznie „hotelowcem”), zlokalizowany przy ul. Bohaterów Warszawy nr 67A. Budynek został wybudowany w latach 60. ubiegłego stulecia. Obecnie znajduje się w bardzo złym stanie technicznym, ponieważ od kilkunastu lat jest nieużytkowany i pełni rolę pustostanu. W związku z tym, że następuje jego dewastacja, istnieje konieczność wykonania prac budowlanych w celu adaptacji do pełnienia funkcji mieszkaniowych o charakterze socjalnym. Dzięki temu przynajmniej częściowo rozwiązany zostanie problem mieszkań socjalnych występujący na terenie gminy, a tym samym problemów społecznych występujących na obszarze rewitalizacji.

Fotografia 23 Budynek gminny po byłym „hotelowcu” przy ul. Bohaterów Warszawy – 1



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 24 Budynek gminny po byłym „hotelowcu” przy ul. Bohaterów Warszawy – 2



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Jednym z budynków będących z zasobach gminy jest zabytkowa willa „Polonia”, w której powstała Galeria Sztuki „Zielona” w 1989 roku (fotografia 25). Obecnie funkcjonuje jako filia Biura Wystaw Artystycznych w Kielcach. Obiekt pochodzi z XIX w. i usytuowany jest przy al. Mickiewicza. Z uwagi na zły stan techniczny, drewniany budynek o powierzchni ok. 200 m² wymaga pilnej renowacji. Ostatni generalny remont odbył się w 1988 roku, natomiast w późniejszym okresie przeprowadzono jedynie konserwację elewacji (1995 roku) oraz remont i modernizację pomieszczeń Galerii (2003 roku). Podczas trwania wystaw w salach Galerii prowadzone są zajęcia lekcyjne z uczniami szkół podstawowych i średnich oraz warsztaty twórcze. Ponadto w celu propagowania sztuki i rozbudzania zainteresowań

artystycznych, Galeria organizuje spotkania autorskie z twórcami przy otwieraniu każdej nowej wystawy. Planując rok wystawienniczy ustala różne dziedziny sztuki wizualnej, tak aby przedstawić i zainteresować zwiedzających bogactwem najnowszych osiągnięć w sztuce współczesnej polskiej i zagranicznej z uwzględnieniem świętokrzyskich i regionalnych środowisk twórczych. Podczas organizowania wystaw Galeria „Zielona” współpracuje: z Buskim Samorządowym Centrum Kultury, z kieleckimi okręgami Związku Polskich Artystów Plastyków, Związku Polskich Artystów Rzeźbiarzy, Związku Polskich Artystów Fotografików oraz z Polskim Stowarzyszeniem Edukacji Plastycznej. W związku z tym przeprowadzenie prac modernizacyjnych umożliwiłoby podniesienie standardu i rozszerzenie świadczonych usług kulturalnych, a także dostosowanie ich do potrzeb mieszkańców i turystów.

Fotografia 25 Willa „Zielona” przy al. Mickiewicza



Źródło: InicjatywaLokalna.pl

W sferze środowiskowej potencjałem gminy wartym wykorzystania w procesie rewitalizacji jest znaczny „udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenu”, który w 2014 roku wynosił na obszarze rewitalizacji 6,4% przy średniej dla całej gminy 0,5%.

Jednak mimo istnienia na rewitalizowanym obszarze wielu ciekawych, wartych wyeksponowania miejsc w parkach czy innych przestrzeniach publicznych, brak jest elementu, który nawiązywałby do symbolu gminy (np. słońca – jako herbu buskiego), a jednocześnie prowadził przyjeżdżającego turystę, kuracjusza, jak również mieszkańca wyznaczonymi szlakami tematycznymi. W związku z tym, że na wyznaczonym obszarze istnieją miejsca, które wymagają uporządkowania i zagospodarowania (np. nieurządzone

skwery, fragmenty zieleni na terenach publicznych), element ten mógłby zostać wprowadzony na tych terenach.

Największą wartością uzdrowiska są naturalne czynniki lecznicze, będące potencjałem endogenicznym obszaru rewitalizacji, tj.: wody siarczkowe (zaliczane do bardzo rzadko spotykanych), solanka jodkowo-bromkowa oraz borowina. Wody siarczkowe wydobywane są z otworów wiertniczych, położonych na terenie uzdrowiska, będącego w granicach wyznaczonego obszaru. Walory lecznicze unikalnych wód siarczkowych i jodkowo-bromkowych sprawiły, że Busko-Zdrój jest cenionym uzdrowiskiem balneologicznym od 1836 roku²³.

Znaczącym problemem w sferze środowiskowej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, związanym z funkcjonowaniem zakładów lecznictwa uzdrowiskowego jest niedostosowana gospodarka wodno-ściekowa w zakresie wód pokąpielowych, które wymagają oczyszczania. Z uwagi na znaczne zawartości związków siarki, ścieki te odprowadzane są do odrębnej oczyszczalni, o przepustowości 220 m³/dobę, eksploatowanej przez Uzdrowisko Busko-Zdrój S.A., zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie oczyszczalni ścieków komunalnych w Siesławicach. Nieuregulowanie tej sytuacji może negatywnie wpłynąć na środowisko naturalne i istniejące walory przyrodniczo-krajobrazowe.

W zakresie oceny jakości powietrza posłużono się wynikami pomiarów manualnych z punktu zlokalizowanego przy ul. S. Rokosza, substancji mających znaczący wpływ na zdrowie ludzi, tj. pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5 i benzo(α)pirenu. Wyniki przeprowadzonych pomiarów jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych przedstawia tabela 3.

Tabela 3 Wyniki pomiarów jakości powietrza na terenie Gminy Busko-Zdrój w 2014 roku

Nazwa substancji	Okres uśredniania	Wyniki pomiarów	Poziom dopuszczalny
Pył PM10	24 godz.	max 98 [μg/m ³]	50 [μg/m ³]
PM10	rok	30 [μg/m ³]	40 [μg/m ³]
PM2,5	rok	23 [μg/m ³]	25 [μg/m ³]
benzo(α)piren	rok	4 [ng/m ³]	1 [ng/m ³]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014, Kielce, kwiecień 2015

²³ kurort24.pl/?uzdrowiska/busko-zdroj.html, inf. z dnia 08.11.2016.

W 2014 roku zanotowano w ww. punkcie pomiarowym przekroczenia w zakresie poziomu dopuszczalnego dla stężeń 24-godzinnych pyłu PM10. Częstość przekraczania poziomu dopuszczalnego wyniosła 34 doby. Maksymalna wartość stężenia pyłu PM10 wyniosła $98 \mu\text{g}/\text{m}^3$, czyli jest to prawie dwukrotne przekroczenie poziomu dopuszczalnego. Ponadto przeprowadzone badania w zakresie B(a)P wykazały ponad czterokrotne przekroczenie poziomu docelowego benzo(α)pirenu – stężenie średnioroczne wyniosło $4 \text{ ng}/\text{m}^3$, przy poziomie docelowym wynoszącym w ciągu roku $1 \text{ ng}/\text{m}^3$. Najwyższe wartości stężeń zanieczyszczeń występują podczas niskich temperatur powietrza, co pokrywa się bezpośrednio z sezonem grzewczym²⁴.

W 2014 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach w ramach wojewódzkiego *Programu Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2013–2015* wykonywał pomiary monitoringowe hałasu drogowego. Na terenie Gminy Busko-Zdrój zlokalizowane były dwa punkty pomiarowe hałasu drogowego – przy ul. Bohaterów Warszawy.

Na terenie gminy równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6:00 do godz. 22:00) wyniósł w punkcie pomiarowym 1 – 63,6 db i przekroczył poziom dopuszczalny o 2,6 db. W punkcie pomiarowym 2 równy był 63,1 db i był o 2,1 db większy niż norma. W porze nocnej poziom hałasu nie przekroczył dopuszczalnej wartości²⁵.

W wyniku przeprowadzonej pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój oraz w oparciu o różne formy partycypacji społecznej, zidentyfikowano najważniejsze problemy oraz potencjały o różnym charakterze i skali oddziaływania. W podziale na poszczególne sfery tematyczne przedstawia je tabela 4.

²⁴ Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014, Kielce, kwiecień 2015.

²⁵ Wyniki pomiaru hałasu drogowego w województwie świętokrzyskim w 2014 roku, WIOŚ Kielce, 2015.

Tabela 4 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój

Problemy	Potencjały
SFERA SPOŁECZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Niekorzystna struktura demograficzna z wysokim udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym (postępujący proces starzenia się społeczeństwa). 2. Rosnący poziom bezrobocia (w tym wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych). 3. Niedostosowane kompetencje i kwalifikacje mieszkańców do potrzeb rynku pracy, wynikające z obecnego systemu i kierunku kształcenia młodych ludzi. 4. Wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała i ciężka choroba). 5. Kumulacja osób wykluczonych społecznie w tzw. „enklawach biedy” w postaci zabudowy socjalnej w reprezentacyjnych częściach obszaru. 6. Częste dewastacje mienia publicznego oraz niewystarczający poziom bezpieczeństwa publicznego. 7. Niedostateczna aktywność społeczna i integracja mieszkańców z kuracjuszami przyjeżdżającymi do uzdrowiska. 8. Niewystarczająca aktywność obywatelska mieszkańców i słabe zaangażowanie w sprawy lokalne. 9. Duże zapotrzebowanie mieszkańców na mieszkania socjalne i komunalne przy jednoczesnym braku rezerw gminy na ww. mieszkania. 10. Brak kompleksowego systemu e-usług publicznych dla mieszkańców. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duży kapitał społeczny ludności zamieszkującej na obszarze rewitalizacji. 2. Niski odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. 3. Wysoka jakość kształcenia i poziom nauczania młodych ludzi na obszarze rewitalizacji. 4. Wysoki poziom aktywności mieszkańców w organizacjach pozarządowych (rosnąca liczba NGO). 5. Duże zróżnicowanie obszarów działalności NGO. 6. Liczne cykliczne imprezy integrujące mieszkańców i przyciągające turystów, m.in.: Buskie Spotkania z Folklorem, Lato z Chopinem, Międzynarodowy Festiwal Muzyczny im. Krystyny Jamroz, Ogólnopolski Festiwal Piosenki im. Wojtki Belona.
SFERA GOSPODARCZA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Znaczne ograniczenia w rodzajach działalności gospodarczych możliwych do prowadzenia na obszarze rewitalizacji, wynikające ze specyfiki uzdrowskiej gminy. 2. Niewystarczający rozwój sfery usług związanych z obsługą ruchu turystycznego. 3. Niedostateczne wykorzystanie Alei Mickiewicza w zakresie rozwoju działalności o charakterze usługowym i handlowym, szczególnie sprzedaży produktów regionalnych bezpośrednio od producentów. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców na obszarze rewitalizacji. 2. Wielofunkcyjny ośrodek obsługi mieszkańców i kuracjuszy wyposażony w obiekty służące obsłudze pacjenta lub turysty, w szczególności: pensjonaty, restauracje i kawiarnie. 3. Lokalizacja Zakładu Produkcji Zdrojowej, który od 1960 roku produkuje wodę mineralną „Buskowianka”. 4. Koncentracja obiektów hotelowych i pensjonatów. 5. Uzbrojone i dostępne komunikacyjnie tereny inwestycyjne przewidziane pod zabudowę uzdrowską jak np. sanatoria, obiekty uzdrowskie, zabiegowo-rehabilitacyjne.

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Izolacja obszaru rewitalizacji w terenie całego miasta, spowodowana niedostępnością szybkiego połączenia komunikacyjnego. 2. Niefunkcjonalny i niebezpieczny układ komunikacyjny spowodowany dużym natężeniem ruchu kołowego na obszarze rewitalizacji. 3. Brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych oraz zintegrowanego systemu parkowania. 4. Bariery architektoniczne dla osób starszych oraz niepełnosprawnych w przestrzeniach publicznych i budynkach użyteczności publicznej. 5. Brak spójnego systemu monitoringu. 6. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna. 7. Niedostateczne wyposażenie przestrzeni publicznych w elementy małej architektury. 8. Brak spójnego systemu ścieżek rowerowych. 9. Niedostateczne zagospodarowanie i wykorzystanie terenu wokół Buskiego Samorządowego Centrum Kultury. 10. Brak funkcjonalnego zagospodarowania tzw. „starego” i „nowego” Parku Zdrojowego. 11. Brak odpowiedniego systemu oznakowania i informacji niezbędnych do pełnienia funkcji turystycznych przez obiekty i tereny rekreacyjne. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Położenie przy ważnych szlakach komunikacyjnych: drodze wojewódzkiej nr 973 łączącej Busko-Zdrój z Tarnowem i drodze krajowej nr 73, która prowadzi z miejscowości Wiśniówka, leżącej na obwodnicy Kielce (DK7), do Jasła. 2. Strefa „A” ochrony uzdrowskiej – lokalizacja Uzdrowska Busko-Zdrój, do którego przybywają kuracjusze w celach leczniczych i wypoczynkowych. 3. Koncentracja lokalizacji zakładów lecznictwa uzdrowskiego. 4. Lokalizacja licznych obiektów ochrony zdrowia, oświaty, usługowo-handlowych, kulturowych, religijnych, rekreacyjnych i innych. 5. Estetyczne zagospodarowanie Alei Mickiewicza.
SFERA TECHNICZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak rezerw oraz postępująca degradacja techniczna mieszkań komunalnych i socjalnych. 2. Brak odpowiednich warunków lokalowych Urzędu Miasta i Gminy do świadczenia usług publicznych na rzecz mieszkańców. 3. Niewystarczające możliwości lokalowe w stosunku do potrzeb Buskiego Samorządowego Centrum Kultury. 4. Nieużytkowane i będące w złym stanie technicznym budynki będące w zasobach gminy. 5. Niedostateczny stan techniczny oraz niefunkcjonalny układ części infrastruktury drogowej. 6. Niedostatecznie uporządkowana gospodarka wodno-ściekowa, szczególnie w zakresie kanalizacji deszczowej. 7. Postępująca degradacja techniczna obiektów zabytkowych. 8. Niedostateczna efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynkach mieszkalnych. 9. Niewystarczający i częściowo będący w złym stanie technicznym system oświetlenia ulicznego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lokalizacja zabytków wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Świętokrzyskiego: synagoga przy ul. Partyzantów 6 z 1929 r., zespół uzdrowski (Łazienki, obecnie Sanatorium „Marconi” z 1836 r., Park Zdrojowy z lat 1833–1835, kaplica pw. św. Anny w Parku Zdrojowym), zabudowa ulicy 1-go Maja nr 1–19, szpital św. Mikołaja (obecnie Sanatorium „Mikołaj”), willa „Bagatela Mała” przy ul. 1-go Maja 15 z XIX w., willa „Bristol” przy ul. 1-go Maja z początku XX w., willa „Oblęgorek”, willa „Zielona”.

SFERA ŚRODOWISKOWA

<ol style="list-style-type: none"> 1. Przekroczenie standardów jakości powietrza, tj. poziomu dopuszczalnych norm dla stężeń 24-godzinnych pyłu PM10, pyłu PM2,5 dla fazy II, B(a)P, celu długoterminowego dla ozonu (rok). 2. Przekroczenie równoważnego poziomu dźwięku A dla pory dnia w zakresie hałasu drogowego. 3. Nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa w zakresie systemu odprowadzania wód kąpielowych. 4. Nieurządzone skwery, fragmenty zieleni na terenach publicznych. 5. Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Naturalne zasoby lecznicze: wody siarczkowe (zaliczane do bardzo rzadko spotykanych), solanka jodkowo-bromkowa oraz borowina. 2. Wysoki udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenu gminy. 3. „Stary” i „nowy” Park Zdrojowy, park tzw. „Małpi Gaj”, Park Zdrojowy położony pomiędzy ul. dr. S. Starkiewicza i Sanatorium „Rafał” wraz z Aleją Topolową. 4. Strumień tzw. „Ciek od Buska” zlokalizowany w „starym” Parku Zdrojowym.
---	--

Źródło: Opracowanie własne

III. Część programowa

1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Przeprowadzenie całościowej analizy zjawisk kryzysowych i potencjałów oraz wskazanie czynników mających szczególne znaczenie z punktu widzenia rewitalizacji (tabela 4) pozwoliło określić strategiczne kierunki działań dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój. Określono wizję (planowany efekt), misję oraz 2 cele rewitalizacji, wokół których skoncentrowane zostały kierunki działań. Realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli na wykonanie misji, a tym samym wyprowadzenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji opracowany został w układzie uwzględniającym dwa kluczowe jego elementy, tj. *wizję* – pokazującą wizerunek obszaru rewitalizacji w przyszłości i *misję* – będącą naczelnym kierunkiem zintegrowanej polityki terytorialnej, wokół której koncentrować się będą kompleksowe i partnerskie działania wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Na podstawie przeprowadzonej pogłębionej diagnozy, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz w wyniku wspólnej pracy warsztatowej interesariuszy rewitalizacji, sformułowano misję i wizję stanu wyznaczonego obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji.

WIZJA 2025

Interesariusze rewitalizacji współtworzą atrakcyjną ofertę turystyczną i prozdrowotną wykorzystując unikatowe zasoby naturalne oraz dziedzictwa kulturowego Buska-Zdroju.



MISJA REWITALIZACJI

Budowanie marki miejscowości uzdrowiskowej atrakcyjnej turystycznie.

Wizja obszaru rewitalizacji zawiera w sobie opis pożądanego stanu docelowego we wszystkich sferach, tj. społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

W wymiarze *społecznym* na rewitalizowanym obszarze nastąpi poprawa warunków i jakości życia mieszkańców poprzez wzrost ich dochodów oraz włączenie społeczne osób wykluczonych, a także aktywizacja społeczna i integracja społeczności z kuracjuszami przyjeżdżającymi do uzdrowiska – dzięki programom wsparcia i inicjatywom lokalnym.

W wymiarze *gospodarczym* proces rewitalizacji przyczyni się w sposób bezpośredni do pobudzenia przedsiębiorczości mieszkańców (szczególnie w zakresie rozwoju funkcji turystycznej i uzdrowiskowej gminy), a w sposób pośredni – do wzrostu inwestycji w mieście.

W wymiarze *funkcjonalno-przestrzennym* po przeprowadzeniu kompleksowej rewitalizacji nastąpi zbudowanie spójności przestrzennej w uzdrowiskowej części miasta, która zostanie osiągnięta poprzez ukształtowanie estetycznego i przyjaznego dla osób starszych oraz niepełnosprawnych systemu przestrzeni publicznych, sprzyjających rozwojowi funkcji rekreacyjnych, wypoczynkowych czy turystycznych miasta.

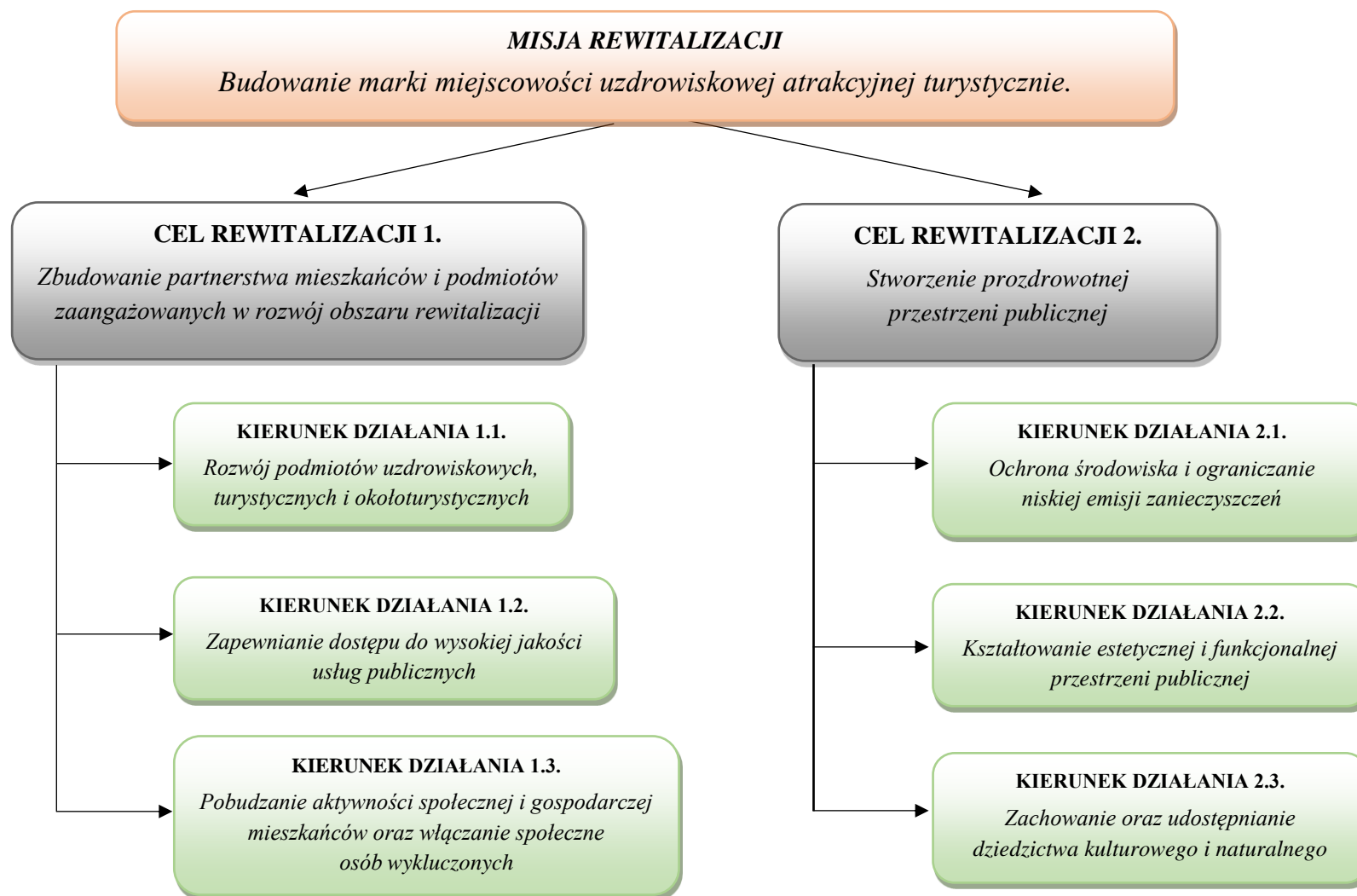
W wymiarze *technicznym* dzięki realizacji kompleksowych działań zwiększy się dostępność mieszkańców do podstawowych usług komunalnych, a także poprawi się stan techniczny (w tym efektywność energetyczna) zdegradowanych i częściowo nieużytkowanych budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, umożliwiając tym samym nadanie im nowej lub przywrócenie pierwotnej funkcji.

W wymiarze *środowiskowym* nastąpi poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń, a także zwiększenie powierzchni i uporządkowanie terenów zieleni urządzonej, które zwiększają komfort życia mieszkańców oraz wypoczynku turystów i kuracjuszy.

1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Wypełnienie przyjętej wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów rewitalizacji i zaplanowanych do realizacji kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych na etapie diagnostycznym negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom (schemat 3).

Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025



Źródło: Opracowanie własne

2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2015–2025

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój złożony jest z listy planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz z charakterystyki pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki temu dokument jest konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne oddziaływanie na zidentyfikowane na etapie diagnozy zjawiska kryzysowe oraz wykorzystuje lokalne potencjały.

2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć

W wyniku prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji oraz w oparciu o zasadę partnerstwa oraz partycypacji społecznej, zdefiniowano i scharakteryzowano 14 *projektów podstawowych*, czyli takich, bez których realizacja celów dokumentu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Ponadto są to projekty kluczowe do powodzenia procesu rewitalizacji, ponieważ oddziałują kompleksowo na zidentyfikowane problemy we wszystkich sferach, a przede wszystkim w sferze społecznej. Główne założenia projektów przedstawiają tabele 5–18.

Tabela 5 Projekt podstawowy nr 1

Nazwa projektu	<i>Rozwój społeczno-gospodarczy, fizyczny i przestrzenny miasta Busko-Zdrój poprzez działania rewitalizacyjne</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2017–2019
Szacowana wartość	35 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy projektu obejmuje następujące elementy: <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowa, przebudowa oraz restauracja budynku Galerii Sztuki „Zielona” z zamontowaniem odnawialnych źródeł energii oraz zagospodarowaniem przyległego terenu. 2. Zagospodarowanie terenów zielonych między os. Kościuszki a os. Pułaskiego wraz z doposażeniem istniejących terenów rekreacyjnych. 3. Zagospodarowanie terenu między ul. Starkiewicza i Sanatorium „Rafał” wraz z al. Topolową, parku „Małpi Gaj” (w tym: wykonanie alejek, kanalizacji deszczowej w nowym parku). 4. Przebudowa ul. 1-go Maja – etap I (na odcinku od ul. 12-go Stycznia do ul. Rzewuskiego), przebudowa ul. Rzewuskiego, rozbudowa ul. S. Rokosza, budowa ciągu pieszo-jezdnego łączącego ul. Rzewuskiego z ul. S. Rokosza. 5. Modernizacja, remont i adaptacja budynków przy ul. Bocznej 7 na cele społeczne i powstanie „Centrum Dialogu” oraz przy ul. Bocznej 6 z przeznaczeniem 		

	<p>na Inkubator Aktywności Społecznej (w tym m.in. siedziby stowarzyszeń działających na terenie Gminy Busko-Zdrój, klubu seniora) wraz z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii i zagospodarowaniem przyległego otoczenia.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Utworzenie stoisk targowych przy al. Mickiewicza przeznaczonych pod sprzedaż produktów regionalnych bezpośrednio od producentów, świadczenie usług, informacji itp. 7. Budowa łączników między ul. Grotta, a ul. 1-go Maja w Busku-Zdroju. 8. Wykonanie kładki pieszo-rowerowej nad ul. S. Starkiewicza w celu likwidacji barier architektonicznych (łączącej Park Zdrojowy z terenem wokół Szpitala dziecięcego „Górka”). 9. Montaż spójnego systemu monitoringu na obszarze rewitalizacji. 10. Wyposażenie obszaru w dwukomorowe kontenery do zbierania odpadów, będące elementami małej architektury, umożliwiające selektywną zbiórkę odpadów komunalnych oraz estetyczne, funkcjonalne i spójne zagospodarowanie przestrzeni. 11. Uruchomienie nowych usług prozdrowotnych na obszarze rewitalizacji. 12. Uruchomienie działalności obiektu świadczącego usługi rozrywkowe, rekreacyjne i/lub edukacyjne dla młodzieży. 13. Zagospodarowanie przestrzeni międzyblokowych na terenach mieszkaniowych. 14. Zagospodarowanie terenu wokół Kościoła pw. św. Brata Alberta oraz Kaplicy św. Anny. 15. Zagospodarowanie nieużytkowanego terenu przemysłowego po nieczynnej studni.
<p>Podmioty realizujące projekt</p>	<p>Gmina Busko-Zdrój, Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Busku-Zdroju, przedsiębiorcy z sektora MŚP, organizacja pozarządowe, np. spółdzielnia mieszkaniowa, Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Brata Alberta</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i> Kierunek działania 1.1. <i>Rozwój podmiotów uzdrowiskowych, turystycznych i okoloturystycznych</i> Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i> Kierunek działania 1.3. <i>Pobudzanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców oraz włączanie społeczne osób wykluczonych</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie przestrzeni prozdrowotnej</i> Kierunek działania 2.1. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń</i> Kierunek działania 2.2. <i>Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</i> Kierunek działania 2.3. <i>Zachowanie oraz udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - efektywne wykorzystanie zdegradowanych budynków do pełnienia funkcji społecznych na rzecz mieszkańców; - udostępnienie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego na cele społeczne; - estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie wraz z wyposażeniem w infrastrukturę prozdrowotną przestrzeni publicznych oraz przestrzeni międzyblokowych (w tym likwidacja barier architektonicznych); - poprawa dostępności i zwiększenie jakości oferty usług kulturalnych i edukacyjnych; - poprawa stanu infrastruktury drogowej; - rozwój Buska-Zdroju w zakresie funkcji turystycznej.

	<p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
--	--

Tabela 6 Projekt podstawowy nr 2

Nazwa projektu	<i>Wzrost gospodarczy uzdrowiska poprzez rozwój potencjału endogenicznego i zwiększenie dostępu do zasobów naturalnych</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2017–2019
Szacowana wartość	17 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Przedmiot projektu obejmuje wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru rewitalizacji – wód mineralnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zagospodarowanie tzw. „nowego” Parku – edukacja prozdrowotnie i rekreacyjnie o wodzie. 2. Budowa Tężni, Pijalni Wód, Oranżerii, w tym obiektów dostosowanych do dzieci – mini pijalnia i oranżeria dla dzieci. Tężnia będzie miała kształt koła o średnicy zewnętrznej ok. 75 m, natomiast w jej centrum znajdzie się dziedziniec z oczkiem wodnym. W ścianach zewnętrznych w liniach podparć pomostów będzie wykonane wypełnienie z gałązek tarniny, po której będzie ściekać solanka. W pobliżu wybudowany będzie Dom Zdrojowy, w którym mieścić się będzie Pijalnia Wód i Oranżeria. 3. Budowa i montaż parku linowego na terenie zielonym o charakterze parkowo-leśnym pod nazwą „Małpi Gaj”, który składać się będzie z ok. 10 oddzielnych tras, w tym m.in. trasa dla dzieci, osób na wózkach, osób dorosłych – kuracjuszy, zamocowanych na różnych wysokościach dopasowanych do stopnia trudności oraz stanowisk do skoku swobodnego. Trasy składać się będą z ponad 100 przeszkód o łącznej długości ponad 1 000 m. 4. Poprawa dostępu do zabytków w bezpośredniej bliskości miejsca wykorzystania zasobów endogenicznych – Parku Zdrojowego, Łazienek i Kaplicy św. Anny. 5. Promocja i informacja w celu stworzenia spójnego wizerunku regionu. 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Busko-Zdrój		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i> Kierunek działania 1.1. <i>Rozwój podmiotów uzdrowiskowych, turystycznych i okoloturystycznych</i> Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i> Kierunek działania 1.3. <i>Pobudzanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców oraz włączanie społeczne osób wykluczonych</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie przestrzeni prozdrowotnej</i> Kierunek działania 2.2. <i>Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</i> Kierunek działania 2.3. <i>Zachowanie oraz udostępnianie dziedzictwa kulturowego</i></p>		

	<i>i naturalnego</i>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni publicznej wraz z wyposażeniem w infrastrukturę prozdrowotną; - zwiększenie dostępności miejskich terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych; - poprawa dostępności do wysokiej jakości oferty uzdrowiskowej, turystycznej i spędzania czasu wolnego; - rozwój Buska-Zdroju w zakresie funkcji turystycznej opartej na unikatowych zasobach naturalnych; - wzmocnienie pozytywnego wizerunku Buska-Zdroju w skali kraju i Europy. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba przedsięwzięć ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>

Tabela 7 Projekt podstawowy nr 3

Nazwa projektu	<i>Park Zdrojowy Busko-Zdrój – zachowanie, promocja i udostępnienie</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2017–2020
Szacowana wartość	8 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet państwa, budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy projektu obejmuje kompleksowe prace remontowe i renowacyjne w obszarze zabytkowego tzw. „starego” Parku Zdrojowego, w tym modernizację systemu oświetlenia oraz ciągów pieszych i pieszo-rowerowych w celu wyeksponowania jego układu przestrzennego oraz poprawy estetyki i stanu technicznego alejek spacerowych. Strumień „Ciek od Buska” odnowiony będzie dzięki umocnieniu skarp i dna oraz zyska nowy wygląd dzięki budowie kaskad oraz nowej aranżacji terenu przy cieku. Ponadto w ramach projektu przewiduje się promocję dziedzictwa kulturowego poprzez organizację wydarzeń kulturalnych.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Busko-Zdrój		
Cele rewitalizacji, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i></p> <p>Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i></p> <p>Kierunek działania 1.3. <i>Pobudzanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców oraz włączanie społeczne osób wykluczonych</i></p> <p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie przestrzeni prozdrowotnej</i></p> <p>Kierunek działania 2.1. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń</i></p> <p>Kierunek działania 2.2. <i>Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</i></p> <p>Kierunek działania 2.3. <i>Zachowanie oraz udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego</i></p>		

<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni publicznej; - zwiększenie dostępności miejskich terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych; - zachowanie, ochrona i udostępnienie lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz naturalnego wraz z wykorzystaniem go na cele społeczne; - rozwój Buska-Zdroju w zakresie funkcji turystycznej opartej na unikatowych zasobach naturalnych. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
---	--

Tabela 8 Projekt podstawowy nr 4

Nazwa projektu	<i>Poprawa jakości powietrza w uzdrowisku Busko-Zdrój poprzez działania w obszarze ekologicznego transportu i infrastruktury oświetleniowej</i>		
Lokalizacja	Miasto Busko-Zdrój (w tym obszar rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2019
Szacowana wartość	24 mln	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje następujące działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja systemu oświetlenia ulicznego oraz wymiana na energooszczędne na terenie miasta. 2. Stworzenie spójnego systemu ścieżek rowerowych poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - budowę ścieżki rowerowej w ul. S. Starkiewicza między ul. Świętokrzyską w Zbludowicach a ul. Grotta w Busku-Zdroju; - budowę ścieżki rowerowej w ul. Grotta od ul. S. Starkiewicza do ul. Miodowicza; - budowę ścieżki rowerowej w ul. S. Rokosza od ul. Lipowej do ul. Młyńskiej; - budowę ścieżki rowerowej w ul. 1-go Maja od ul. S. Starkiewicza do ul. Rzewuskiego; - budowę ścieżki rowerowej w ul. Lipowej, L. Waryńskiego (między ul. Lipową a ul. Kusocińskiego) i w ul. Kusocińskiego (między ul. L. Waryńskiego i ul. Uchnasta); - budowę ścieżki rowerowej w ul. L. Waryńskiego (między ul. Młyńską i DW 973) i przez ul. Wrzosową do ul. Bohaterów Warszawy; - budowę ścieżki rowerowej w ul. Partyzantów od ul. Grotta do Placu Zwycięstwa. 3. Budowa parkingu wielopoziomowego przy MDA przy ul. L. Waryńskiego typu Park&Ride/Bike&Ride wraz z wprowadzeniem zintegrowanego systemu parkowania. 4. Przebudowa czterech skrzyżowań na ul. Grotta, celem poprawy płynności ruchu komunikacyjnego. 5. Stworzenie systemu komunikacji miejskiej niskoemisyjnej. 6. Zakup autobusów elektrycznych. 7. Utworzenie miejskiej wypożyczalni rowerów. 		

Podmioty realizujące projekt	Gmina Busko-Zdrój
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i></p> <p>Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i></p> <p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie przestrzeni prozdrowotnej</i></p> <p>Kierunek działania 2.1. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń</i></p> <p>Kierunek działania 2.2. <i>Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</i></p>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczenia niskiej emisji zanieczyszczeń; - zwiększenie dostępności obszaru w przestrzeni miasta oraz funkcjonalności układu komunikacyjnego obszaru poprzez usprawnienie ruchu kołowego; - poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego; - rozszerzenie możliwości rekreacji i aktywnego wypoczynku przez użytkowników obszaru; - podnoszenie świadomości ekologicznej oraz promocja aktywnego i zdrowego trybu życia. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>

Tabela 9 Projekt podstawowy nr 5

Nazwa projektu	<i>Ochrona bioróżnorodności obszarów cennych przyrodniczo poprzez utworzenie edukacyjnej ścieżki rowerowej łączącej gminy uzdrowiskowe Busko-Zdrój i Solec-Zdrój</i>		
Lokalizacja	Gmina Busko-Zdrój (w tym część obszaru rewitalizacji) i Gmina Solec-Zdrój	Okres realizacji	2016–2019
Szacowana wartość	7 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres projektu obejmuje następujące kategorie zadań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utworzenie bezpiecznej ścieżki rowerowej/edukacyjnej/dydaktycznej komunikującej ruch turystyczny, wraz ze spójnym oznakowaniem – pomiędzy gminami uzdrowiskowymi Busko-Zdrój i Solec-Zdrój. Trasa o długości 18,5 km przebiegać będzie przez tereny cenne przyrodniczo. Na szlaku zaplanowano usytuowanie ławeczek i koszy na śmieci, które umożliwią odpoczynek osobom korzystającym ze ścieżki, podziwiających przyrodę oraz prawidłową gospodarkę odpadami. Nawierzchnia zostanie dobrana w sposób optymalny, aby mogli z niej korzystać rowerzyści, rolkarze, piesi, narciarze biegowi, jak również osoby uprawiające nordic walking. 2. Budowa miejsc postojowych dla rowerów w ramach tzw. Miejsc Odpoczynku Rowerzystów (MOR) (2 punkty, po jednym na terenie każdej z gmin) wyposażonych 		

	<p>w stojaki na rowery, wiaty postojowe, punkty widokowe wraz z ławkami i stolikami, wykonanie map turystycznych i elementów oznakowania.</p> <p>3. Internetowa kampania informacyjno-promocyjna dotycząca ochrony i wykorzystania obszarów cennych przyrodniczo zlokalizowanych na Uzdrowskim szlaku wraz z interaktywną mapą dla gmin Busko-Zdrój i Solec-Zdrój.</p> <p>4. Promocja projektu, w której wykorzystane zostaną np. materiały promocyjne – ulotki, foldery, przewodniki, mapy, długopisy, plecaki, odbłaski, notesy, kubeczki, kalendarze, koszulki.</p> <p>Głównym celem projektu jest: Ochrona bioróżnorodności obszarów cennych przyrodniczo położonych na terenie gmin Busko-Zdrój i Solec-Zdrój.</p>
<p>Podmioty realizujące projekt</p>	<p>Gmina Busko-Zdrój, Gmina Solec-Zdrój</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i></p> <p>Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i></p> <p>Kierunek działania 1.3. <i>Pobudzanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców oraz włączanie społeczne osób wykluczonych</i></p> <p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie przestrzeni prozdrowotnej</i></p> <p>Kierunek działania 2.1. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń</i></p> <p>Kierunek działania 2.2. <i>Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</i></p> <p>Kierunek działania 2.3. <i>Zachowanie oraz udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie negatywnego wpływu na obszary cenne przyrodniczo dzięki utworzeniu ścieżki rowerowej – atrakcyjnego produktu turystycznego; - poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczenia niskiej emisji zanieczyszczeń; - zabezpieczenie miejsc cennych przyrodniczo; - rozszerzenie możliwości rekreacji i aktywnego wypoczynku przez użytkowników obszaru; - podnoszenie świadomości ekologicznej oraz promocja aktywnego i zdrowego trybu życia; - nawiązanie i utrzymanie współpracy pomiędzy sąsiadującymi gminami uzdrowskimi; - poprawa wizerunku gmin obszaru uzdrowskiego oraz województwa świętokrzyskiego. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>

Tabela 10 Projekt podstawowy nr 6

Nazwa projektu	<i>Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz działań w zakresie efektywnego wykorzystania energii do zaspokajania potrzeb energetycznych w obiektach użyteczności publicznej, działalności gospodarczej i mieszkaniowych</i>		
Lokalizacja	Gmina Busko-Zdrój (w tym obszar rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2021
Szacowana wartość	22 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy obejmuje modernizację źródeł ciepła i/lub budowę, przebudowę lub modernizację infrastruktury służącej do produkcji energii elektrycznej pochodzącej ze źródeł odnawialnych w budynkach użyteczności publicznej, mieszkaniowych, produkcyjnych, usługowych, handlowych i innych. W celu zwiększenia efektywności energetycznej i ograniczenia niskiej emisji zanieczyszczeń planowana jest również kompleksowa modernizacja energetyczna ww. budynków wraz z wymianą wyposażenia na energooszczędne.</p> <p>W zależności od obiektu wykonane zostaną zadania związane z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ociepleniem budynku; - wymianą okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne; - przebudową systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła lub podłączeniem do sieci ciepłowniczej); - systemów wentylacji i klimatyzacji oraz instalacji wodno-kanalizacyjnych; - instalacją OZE w modernizowanych energetycznie budynkach; instalacją systemów chłodzących, w tym również z OZE; - instalowaniem urządzeń energooszczędnych najnowszej generacji; - wymianą/izolacją pokrycia dachowego; - instalacją systemów inteligentnego zarządzania energią; - mikrokogeneracją. <p>W przypadku budynków mieszkalnych zakłada się m.in. montaż paneli fotowoltaicznych. Działanie to będzie mogło być realizowane w formie tzw. „projektu parasolowego”, w którym wnioskodawcą zostanie gmina. Do zadań gminy należało będzie m.in. wyłonienie ostatecznych odbiorców wsparcia, przygotowanie, zlecenie i koordynacja wykonania mikroinstalacji OZE oraz zachowanie trwałości projektu.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Busko-Zdrój, instytucje publiczne, przedsiębiorcy, mieszkańcy		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i></p> <p>Kierunek działania 1.1. <i>Rozwój podmiotów uzdrowiskowych, turystycznych i okoloturystycznych</i></p> <p>Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i></p> <p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie przestrzeni prozdrowotnej</i></p> <p>Kierunek działania 2.1. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń</i></p> <p>Kierunek działania 2.2. <i>Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</i></p> <p>Kierunek działania 2.3. <i>Zachowanie oraz udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego</i></p>		

<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzania w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie efektywności energetycznej; - ograniczenie negatywnego wpływu na obszary cenne przyrodniczo; - poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczenia niskiej emisji zanieczyszczeń; - podniesienie świadomości ekologicznej. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba przedsięwzięć ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
---	--

Tabela 11 Projekt podstawowy nr 7

Nazwa projektu	<i>Rozwój terenów zieleni w mieście Busko-Zdrój</i>		
Lokalizacja	Miasto Busko-Zdrój (w tym obszar rewitalizacji)	Okres realizacji	2016–2019
Szacowana wartość	6 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Przedsięwzięcie obejmuje tereny zielone znajdujące się na terenie Miasta Busko-Zdrój, tj.: park „Małpi Gaj”, park za Sanatorium „Rafał”, reprezentacyjne skwery znajdujące się w różnych częściach miasta. Zasięgiem przestrzennym obejmuje centrum miasta, jak również jego część zdrojową znajdującą się na obszarze Uzdrowiska Busko-Zdrój. Obszary miasta zostaną zagospodarowane w taki sposób, aby połączyć centrum miasta z częścią zdrojową. Łącznie wielkość powierzchni terenów objętych projektem wynosi 12,9 ha, z czego powierzchnia terenów zielonych to 11,2 ha. Działki objęte projektem znajdują się na obszarze objętym ochroną konserwatorską lub zlokalizowane są w jego najbliższym otoczeniu.</p> <p>Projekt dotyczy rozwoju i zwiększenia powierzchni zdegradowanych terenów zieleni w Mieście Busko-Zdrój. W jego ramach zaplanowano działania polegające na tworzeniu wielopiętrowych i wielogatunkowych form porośniętych roślinnością, w tym głównie gatunkami rodzimymi. Rośliny, które zostaną wykorzystane w realizowanym projekcie mają za zadanie stworzyć atrakcyjne warunki dla bytowania zwierząt poprzez utworzenie nowych obszarów zieleni miejskich. Zagospodarowanie terenów już istniejących umożliwi rozwój terenów zieleni w mieście, co umożliwi zahamowanie spadku powierzchni terenów zielonych, stabilizację osuwisk, osłabienie erozji i zmniejszenie spływu powierzchniowego wody. Realizacja inwestycji wpłynie na zagospodarowanie zdegradowanych terenów Miasta Busko-Zdrój, tworząc jednocześnie obszary umożliwiające spędzanie czasu wolnego na łonie natury.</p> <p>Jest to niezmiernie ważne ze względu na uzdrowiskowy i turystyczny charakter miasta. Brak odpowiedniej ilości terenów zielonych wpływa negatywnie na samopoczucie mieszkańców oraz kuracjuszy odwiedzających obszar uzdrowiskowy.</p> <p>W ramach projektu zostanie utworzone 9 ha terenów zielonych ze zdegradowanych obszarów.</p> <p>Ponadto projekt obejmował będzie utworzenie małej architektury w postaci ławek oraz</p>		

	<p>koszy na śmieci, wykonanie ciągów komunikacyjnych – alejek o nawierzchni twardej, a także wykonanie obrzeży i palisad w celu odgraniczenia nasadzeń od chodników i ścieżek.</p> 
<p>Podmioty realizujące projekt</p>	<p>Gmina Busko-Zdrój</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i> Kierunek działania 1.3. <i>Pobudzanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców oraz włączanie społeczne osób wykluczonych</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie przestrzeni prozdrowotnej</i> Kierunek działania 2.1. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń</i> Kierunek działania 2.2. <i>Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</i> Kierunek działania 2.3. <i>Zachowanie oraz udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie powierzchni terenów zielonych umożliwiających odpoczynek i rekreację oraz stanowiących naturalną strefę przewietrzania miasta i tłumienia hałasu komunikacyjnego; - tworzenie siedlisk dogodnych i atrakcyjnych dla owadów, ptaków oraz drobnych ssaków, opartych na wielogatunkowych i wielopiętrowych założeniach roślinności rodzimej, w tym traw oraz wprowadzenie rozwiązań korzystnych dla ochrony gatunkowej świata flory i fauny. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba przedsięwzięć ułożonych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>

Tabela 12 Projekt podstawowy nr 8

Nazwa projektu	<i>Modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego gminy, w tym również w zakresie odprowadzania i unieszkodliwiania wód pokąpielowych z obiektów uzdrowiskowych</i>		
Lokalizacja	Gmina Busko-Zdrój (w tym obszar rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2021
Szacowana wartość	30 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy projektu obejmuje modernizację systemu wodno-kanalizacyjnego gminy (m.in. na obszarze rewitalizacji), w tym również odprowadzania i unieszkodliwiania wód pokąpielowych z obiektów uzdrowiskowych.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Busko-Zdrój, Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i></p> <p>Kierunek działania 1.1. <i>Rozwój podmiotów uzdrowiskowych, turystycznych i okoloturystycznych</i></p> <p>Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i></p> <p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie przestrzeni prozdrowotnej</i></p> <p>Kierunek działania 2.1. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń</i></p> <p>Kierunek działania 2.2. <i>Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</i></p> <p>Kierunek działania 2.3. <i>Zachowanie oraz udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego</i></p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej; - ograniczenie negatywnego wpływu na obszary cenne przyrodniczo; - poprawa stanu środowiska naturalnego; - podnoszenie świadomości ekologicznej. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>		

Tabela 13 Projekt podstawowy nr 9

Nazwa projektu	<i>Rozwój Uzdrowiska „Busko-Zdrój” S.A. – wzrost jakości i zakresu świadczonych usług</i>		
Lokalizacja	obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2017–2022
Szacowana wartość	200 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), środki własne +kredyt
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy planowanych zadań obejmuje następujące elementy: <ol style="list-style-type: none"> 1. Nadbudowa, przebudowa i rozbudowa oraz połączenie budynków Przychodni Uzdrowiskowej oraz Zakładu Przyrodoleczniczego – oddział II i III. 2. Rewitalizacja wraz z nadbudową, przebudową i rozbudową istniejącej wieży 		

	<p>ciśnien w Busku-Zdroju na terenie Uzdrowiska Busko-Zdrój S.A.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Rozbudowa Specjalistycznego Szpitala Ortopedyczno-Rehabilitacyjnego „Górka” im. dr S. Starkiewicza w Busku-Zdroju. 4. Rozbudowa Sanatorium „Willa Zielona”. 5. Rozbudowa Sanatorium „Mikołaj”. 6. Budowa kompleksu rekreacyjno-rehabilitacyjnego z basenami SPA. 7. Rozbudowa Sanatorium „Oblęgorek”. 8. Rozbudowa Szpitala Kompleksowej Rehabilitacji „Krystyna”. 9. Budowa pawilonów usługowo-handlowo-administracyjnych. 10. Budowa obiektów hotelowych. <p>Celem ww. inwestycji jest wzrost atrakcyjności Buska-Zdroju, jako miejsca o dużych walorach turystyczno-uzdrowiskowych oraz kluczowym znaczeniu dla promocji województwa świętokrzyskiego na arenie krajowej i międzynarodowej. Planowane inwestycje związane są z poprawą konkurencyjności, co za tym idzie szeroką promocją oferty turystycznej, uzdrowiskowej, gospodarczej, w skali ponadregionalnej, definiowanej poprzez zwiększenie ruchu turystycznego i uzdrowiskowego. W celu stworzenia innowacyjnej oferty produktowej obejmującej usługi: leczniczo-rehabilitacyjne, medyczne, turystyczne, poznawczo-historyczne, rekreacyjno-sportowe, wykonana zostanie modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej funkcji uzdrowiskowo-turystycznej. Ponadto nastąpi poprawa dostępności do obiektów hotelowo-sanatoryjnych poprzez tworzenie programów w zakresie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dedykowanych specjalnie dla osób starszych, turystów oraz mieszkańców.</p>
<p>Podmioty realizujące projekt</p>	<p>Uzdrowisko „Busko-Zdrój” S.A.</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i></p> <p>Kierunek działania 1.1. <i>Rozwój podmiotów uzdrowiskowych, turystycznych i okoloturystycznych</i></p> <p>Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i></p> <p>Kierunek działania 1.3. <i>Pobudzanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców oraz włączanie społeczne osób wykluczonych</i></p> <p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie przestrzeni prozdrowotnej</i></p> <p>Kierunek działania 2.1. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń</i></p> <p>Kierunek działania 2.2. <i>Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</i></p> <p>Kierunek działania 2.3. <i>Zachowanie oraz udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępności do wysokiej jakości oferty uzdrowiskowej, turystycznej i spędzania czasu wolnego; - rozwój infrastruktury prozdrowotnej; - tworzenie nowych miejsc pracy dzięki rozwojowi przedsiębiorczości na obszarze uzdrowiskowym; - zwiększenie napływu inwestorów krajowych i zagranicznych, m.in. branży turystycznej (rozwój sektora MŚP); - rozwój Buska-Zdroju w zakresie funkcji uzdrowiskowej opartej na unikatowych zasobach naturalnych. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją.

	<p>2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach.</p> <p>3. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach.</p> <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
--	---

Tabela 14 Projekt podstawowy nr 10

Nazwa projektu	<i>Poprawa warunków lokalowych i stałe podnoszenie jakości świadczenia usług publicznych przez Urząd Miasta i Gminy</i>		
Lokalizacja	obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2017–2021
Szacowana wartość	5 mln zł	Źródła finansowania	budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres prac obejmuje rozbudowę i termomodernizację budynku Urzędu wraz z remontem części wewnętrznej obiektu w celu zwiększenia powierzchni użytkowej do poprawy warunków świadczenia wysokiej jakości usług publicznych na rzecz mieszkańców. Możliwa jest również budowa nowego obiektu Urzędu Miasta i Gminy w nowej lokalizacji i sprzedaż obecnego budynku na cele np. turystyczne.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Busko-Zdrój		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i></p> <p>Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i></p> <p>Kierunek działania 1.3. <i>Pobudzanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców oraz włączanie społeczne osób wykluczonych</i></p> <p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie przestrzeni prozdrowotnej</i></p> <p>Kierunek działania 2.1. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń</i></p> <p>Kierunek działania 2.2. <i>Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</i></p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych; – poprawa efektywności energetycznej budynku (zmniejszenie zużycia i strat energii); – wzrost estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej oraz obiektów użyteczności publicznej. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>		

Tabela 15 Projekt podstawowy nr 11

Nazwa projektu	„E-Busko-Zdrój” – wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej i ochrony zdrowia		
Lokalizacja	Gmina Busko-Zdrój (w tym obszar rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2021
Szacowana wartość	4 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Przedmiot projektu dotyczy rozwoju e-usług publicznych dla mieszkańców w zakresie e-administracji, e-zdrowia oraz informacji sektora publicznego, zasobów nauki, kultury, m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rozszerzenie systemów teleinformatycznych wraz z niezbędną infrastrukturą dla potrzeb elektronicznego obiegu dokumentów czy zarządzania dokumentacją; 2) budowa szeroko dostępnych dla obywateli platform umożliwiających dostęp przez Internet do usług publicznych; 3) budowa teleinformatycznych systemów komunikacji (podpis elektroniczny, elektroniczna pieczęć oraz inne sposoby uwierzytelniania form elektronicznych); 4) tworzenie, rozwijanie rejestrów publicznych, w tym systemów informacji przestrzennej; 5) budowa, przebudowa lub zakup systemów zapewniających bezpieczeństwo przechowywania danych cyfrowych; 6) budowa, przebudowa lub zakup systemów teleinformatycznych służących digitalizacji zasobów, w tym kulturowych lub naukowych, będących w posiadaniu instytucji publicznych, a także zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu do tych zasobów w postaci cyfrowej; 7) budowa, przebudowa lub zakup systemów teleinformatycznych służących rozwojowi usług medycznych. 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Busko-Zdrój		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i></p> <p>Kierunek działania 1.1. <i>Rozwój podmiotów uzdrowiskowych, turystycznych i okołoturystycznych</i></p> <p>Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i></p> <p>Kierunek działania 1.3. <i>Pobudzanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców oraz włączanie społeczne osób wykluczonych</i></p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych; – rozwój e-społeczeństwa i upowszechnienie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w administracji; – włączenie społeczne osób zagrożonych marginalizacją. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>		

Tabela 16 Projekt podstawowy nr 12

Nazwa projektu	<i>„Zainwestuj w siebie – zmień własną przyszłość” – aktywna integracja zwiększająca szanse na zatrudnienie</i>		
Lokalizacja	Gmina Busko-Zdrój (w tym obszar rewitalizacji)	Okres realizacji	2016–2017
Szacowana wartość	1 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>W ramach projektu uczestnicy projektu mają możliwość udziału w spotkaniach z doradcą zawodowym oraz psychologiem w celu pogłębienia wiedzy na temat m.in. własnych cech osobowościowych, mocnych i słabych stron, umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresowych. Indywidualne i grupowe zajęcia z doradcą zawodowym umożliwiają określenie szkoleń zawodowych, które są zgodne z preferencjami oraz kwalifikacjami uczestników projektu z deficytowych zawodów na lokalnym rynku pracy. W ramach projektu będą realizowane kursy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kierowca wózków jezdniowych z napędem silnikowym + Pracownik hurtowni i magazynu; - Kucharz z podstawami obsługi kelnerskiej i barmańskiej + obsługa kas; - Spawacz metodą MAG + Ręczne przecinanie termiczne tlenowe i plazmowe; - Opiekunka medyczna z elementami masażu. <p>Każdy z uczestników projektu odbył warsztaty komputerowe z zakresu obsługi komputera. Po zakończeniu kursów zawodowych zostanie wyłonionych 20 osób, którzy odbędą 6-miesięczny staż zgodnie z profilem ukończenia szkolenia zawodowego.</p> <p>Głównym celem projektu jest wzrost aktywności społecznej i zawodowej u 35 osób (25 kobiet i 10 mężczyzn) zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zamieszkałych na terenie Gminy Busko-Zdrój oraz będących jednocześnie klientami Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (MGOPS) w Busku-Zdroju.</p> <p>Określony główny cel projektu stanowi realną odpowiedź na problemy, z którymi borykają się klienci MGOPS.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i></p> <p>Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i></p> <p>Kierunek działania 1.3. <i>Pobudzanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców oraz włączanie społeczne osób wykluczonych</i></p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – włączenie społeczne osób wykluczonych; – aktywizacja społeczna i zawodowa osób pozostających bez pracy; – pobudzenie i zwiększenie aktywności społecznej; – poprawa jakości i rozszerzenie oferty usług publicznych o charakterze społecznym. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. 3. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>		

Tabela 17 Projekt podstawowy nr 13

Nazwa projektu	<i>Zdrój Kultury – poprawa świadczenia usług kulturalnych poprzez rozbudowę Buskiego Samorządowego Centrum Kultury w Busku-Zdroju</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2016–2019
Szacowana wartość	20 mln zł	Źródła finansowania	EFRR, budżet państwa, budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres przedmiotowy projektu obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przebudowę istniejącego budynku Buskiego Samorządowego Centrum Kultury w celu poprawy świadczonych usług kulturalnych oraz poszerzenia oferty kulturalnej z uwzględnieniem dostosowania obiektu do wymogów przeciwpożarowych i BHP. 2. Przebudowę sali widowiskowo-kinowej oraz przystosowanie jej do nowej funkcji – sali koncertowo-widowiskowej wraz z dostosowaniem akustyki do specyfiki tego typu obiektu. 3. Wykonanie nowej, profesjonalnej sali kinowej z widownią na ok. 200 miejsc. 4. Wykonanie dodatkowych pomieszczeń do obsługi działalności kulturalnej. 5. Montaż dźwigu osobowego, dostosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych. 6. Montaż instalacji oświetleniowej i klimatyzacji. 7. Zakup wyposażenia obiektu. 8. Zagospodarowanie terenu wokół budynku. 9. Wykonanie materiałów i gadżetów promocyjnych (tj. ulotki, foldery, mapy, przewodniki po szlaku dziedzictwa kulturowego, notesy, długopisy, kalendarze). <p>Głównym celem projektu jest: „Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości oferty kulturalnej i artystycznej świadczonej przez Buskie Samorządowe Centrum Kultury w Busku-Zdroju na rzecz podniesienia atrakcyjności obszaru uzdrowiskowego województwa świętokrzyskiego”.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Busko-Zdrój		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i> Kierunek działania 1.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i> Kierunek działania 1.3. <i>Pobudzanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców oraz włączanie społeczne osób wykluczonych</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie przestrzeni prozdrowotnej</i> Kierunek działania 2.1. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń</i> Kierunek działania 2.2. <i>Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</i> Kierunek działania 2.3. <i>Zachowanie oraz udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego</i></p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podejmowanych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostosowanie obiektu Buskiego Samorządowego Centrum Kultury w Busku-Zdroju (BSCK) do pełnienia różnorodnych funkcji kulturalnych, edukacyjnych oraz artystycznych dla mieszkańców, kuracjuszy i turystów; - rozszerzenie i podniesienie jakości świadczonych usług kulturalnych; - poprawa warunków technicznych do świadczenia wysokiej jakości usług kulturalnych wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych; - aktywizacja oraz integracja mieszkańców, kuracjuszy oraz turystów w oparciu o ofertę usług świadczonych przez BSCK; 		

	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost dostępności do wysokiej jakości usług publicznych; - zwiększenie atrakcyjności i zbudowanie pozytywnego wizerunku obszaru uzdrowiskowego województwa świętokrzyskiego. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
--	---

Tabela 18 Projekt podstawowy nr 14

Nazwa projektu	<i>Zaspokajanie potrzeb społecznych poprzez zwiększenie zasobów mieszkań socjalnych</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2016–2019
Szacowana wartość	9 mln zł	Źródła finansowania	EFRR, budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres projektu obejmuje rozbudowę i nadbudowę budynku wraz z zagospodarowaniem terenu przy ul. Bohaterów Warszawy w Busku-Zdroju, w tym:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nadbudowę dwóch kondygnacji i rozbudowę istniejącego budynku mieszkalnego z uwzględnieniem zewnętrznego podwójnego szybu windowego; 2) zagospodarowanie terenu wokół istniejącego budynku, łącznie z miejscami postojowymi i utworzeniem placu zabaw dla dzieci; 3) przebudowę ewentualnych kolizji z sieciami i urządzeniami nadziemnymi i podziemnymi uzbrojenia technicznego; 4) przebudowanie klatki schodowej; 5) modernizację istniejących kominów i budowę nowych kominów; 6) zmianę układu stolarki okiennieo-drzwiowej; 7) budowę przyłącza kanalizacji deszczowej; 8) zmianę lokalizacji części przyłącza gazowego wraz ze skrzynką pomiarową oraz zmianę lokalizacji istniejącego hydrantu pożarowego i budowę projektowanego hydrantu pożarowego; 9) wykonanie instalacji wewnętrznych (centralnego ogrzewania, wodno-kanalizacyjną, centralnej wody użytkowej, gazowej, elektrycznej, teletechnicznej) z opomiarowaniem każdego lokalu oddzielnie dla wszystkich mediów; 10) modernizację kotłowni wraz z projektem kolektorów słonecznych dla potrzeb przygotowania centralnej wody użytkowej; 11) wyposażenie w instalacje i sprzęt przeciwpożarowy; 12) modernizację ciągów komunikacyjnych wewnętrznych i zewnętrznych budynku. <p>Istniejący budynek zostanie przebudowany w sposób umożliwiający wykonanie mieszkań socjalnych dla ok. 236 osób. W wyniku realizacji projektu powstanie 67 mieszkań socjalnych o łącznej powierzchni użytkowej 2 282,21 m². Celem głównym projektu jest poprawa dostępności do usług społecznych poprzez powstanie mieszkań socjalnych w zdegradowanym budynku.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Busko-Zdrój		

<p>Cele rewitalizacji, które realizuje projekt</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji</i> Kierunek działania 1.3. <i>Pobudzanie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców oraz włączanie społeczne osób wykluczonych</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie przestrzeni prozdrowotnej</i> Kierunek działania 2.1. <i>Ochrona środowiska i ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń</i> Kierunek działania 2.2. <i>Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podejmowanych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podniesienie jakości świadczonych usług społecznych dzięki zwiększeniu zasobów mieszkań socjalnych na terenie gminy; - zwiększenie dostępu do usług społecznych grup najbardziej defaworyzowanych; - aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem. - zwiększenie aktywności życiowej i podmiotowości osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem; - wzrost oferowanych form pomocy osobom potrzebującym poprzez stworzenie mieszkań socjalnych; - podniesienie jakości życia mieszkańców o szczególnych potrzebach i gospodarstw o niskich dochodach; - zmniejszenie występowania patologii społecznych, zjawisk dziedziczenia biedy oraz międzypokoleniowego przekazywania wzorców nieporadności społecznej poprzez zapewnienie godziwych warunków życia, a tym samym zmotywowanie do podjęcia działań w kierunku poprawy jakości życia. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba osób objętych wsparciem. 4. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu</i>, IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>

Wszystkie powyżej wskazane i opisane projekty podstawowe ze względu na zidentyfikowane w pogłębionej diagnozie obszaru problemy i potencjały (tabela 4) są kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji oraz osiągnięcia założonych celów w dążeniu do wizji obszaru (planowanego efektu). Tylko kompleksowe działania odnoszące się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, spowodują osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na sytuację kryzysową. Część projektów podstawowych zrealizowana zostanie na obszarze całego miasta lub gminy, z uwagi na jej specyfikę uzdrowiskową. Ze względu na to, że wyznaczony obszar rewitalizacji posiada potencjał w postaci unikatowych zasobów naturalnych – ich wykorzystanie w działaniach rewitalizacyjnych przyczyni się do wzrostu dochodów mieszkańców całej gminy, a nie tylko obszaru rewitalizacji. Dzięki takiemu podejściu

rewitalizacja jest niezbędnym elementem rozwoju gminy. Przedsięwzięcie związane z budową nowych mieszkań socjalnych przyczyni się do włączenia społecznego mieszkańców i umożliwienia im korzystania z pozytywnych efektów prowadzonych działań poprzez zapewnienie im lepszych warunków życia oraz możliwości związanych ze znalezieniem zatrudnienia. Kompleksowe działania dotyczące rozwoju funkcji uzdrowiskowej i turystycznej gminy, poprzez rozszerzenie dostępu do atrakcyjnej infrastruktury oraz świadczonych usług, spowodują wzrost inwestycji na obszarze przez podmioty prywatne, zapewniające mieszkańcom miejsca pracy. Szeroki zakres projektów polegających na aktywizacji i integracji różnych interesariuszy rewitalizacji (w szczególności mieszkańców z kuracjuszami) spowoduje zwiększenie ich zaangażowania w sprawy lokalne. Zarówno działania inwestycyjne, jak i społeczne realizowane przez podmioty z sektorów: społecznego, gospodarczego oraz publicznego, współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych, przyczynią się do osiągnięcia wizji obszaru: *Interesariusze rewitalizacji współtworzą atrakcyjną ofertę turystyczną i prozdrowotną wykorzystując unikatowe zasoby naturalne oraz dziedzictwa kulturowego Buska-Zdroju.*

2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć

Uzupełnieniem listy podstawowych projektów rewitalizacyjnych jest charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych (tabela 19), realizujących określone kierunki działań, które mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że wzmacniają one zaplanowane efekty procesu rewitalizacji w odniesieniu do rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy.

Tabela 19 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Charakterystyka tematyczna przedsięwzięcia	Powiązanie z celami rewitalizacji i kierunkami działań
1.	<i>Uruchomienie usług prozdrowotnych niedostępnych na terenie województwa świętokrzyskiego</i>	<p>Przedsięwzięcie obejmuje projekty, w ramach których zostaną stworzone nowe, dotychczas niedostępne usługi prozdrowotne wykorzystujące zasoby naturalne Buska-Zdroju oraz usługi do nich komplementarne, pozwalające stworzyć kompleksową ofertę. Pozwoli to mieszkańcom mieć wiedzę i dostęp do tych usług oraz tworzyć komercyjną ofertę dla turystów, w tym kuracjuszy. Przedsięwzięcie wpłynie pozytywnie na zdrowie i wzrost dochodów uzyskiwanych przez mieszkańców.</p> <p>Rozwój usług zdrowotnych i prozdrowotnych wymaga współpracy wielu podmiotów oraz posiadania przewag konkurencyjnych. Uruchamianie usług niedostępnych na terenie województwa świętokrzyskiego to zwiększanie atrakcyjności oferty poprzez budowanie jej kompleksowości i unikatowości. Obecnie następuje rozszerzenie zakresu postrzegania potencjalnych usług prozdrowotnych – w centrum zainteresowania systemu ochrony zdrowia znajduje się pacjent i jego potrzeby. Dotyczy to wszystkich etapów ochrony zdrowia – od profilaktyki, poprzez diagnostykę i terapię, a kończąc na rehabilitacji i monitoringu stanu pacjenta po wyleczeniu. Coraz większą rolę zaczyna mieć rozwój i zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych. Możliwe staje się powiązanie potrzeb pacjenta z centrami diagnostycznymi i przekazywanie informacji o jego potrzebach zdrowotnych do odpowiednich elementów łańcucha wartości usług zdrowotnych, włączając w to sieci usług diagnostycznych i ośrodki naukowo-badawcze. Takie działania ograniczą zużycie „energii</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.3.</p>

		społecznej”, zmniejszą koszt usług, jednocześnie zwiększając ich dostępność.	
2.	<i>Rozwój działalności obiektów świadczących usługi rozrywkowe, rekreacyjne i/lub edukacyjne dla młodzieży</i>	Działania rewitalizacyjne będą stwarzać dla młodych mieszkańców Buska-Zdroju szanse na uzyskanie wysokiego poziomu edukacji, znalezienie bardzo dobrej pracy oraz możliwość korzystania z ciekawej oferty rozrywkowej i rekreacyjnej. Projekty powinny dotyczyć usług przemysłu czasu wolnego – młodzież musi mieć atrakcyjną ofertę, zgodną z potrzebami. Możliwość wyboru formy spędzenia czasu wolnego po szkole lub pracy jest bardzo ważnym kryterium decydującym o wyborze miejsca zamieszkania. Projekty powinny tworzyć miejsca spotkań i integracji mieszkańców oraz budować miastotwórcze funkcje Buska-Zdroju – najbliższa „konkurencja” w tym obszarze znajduje się dopiero w promieniu ok. 1 godziny jazdy samochodem. Działania powinny wpływać na odmłodzenie wizerunku miasta oraz przyciąganie „młodszych” turystów, w tym kuracjuszy.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.2.
3.	<i>Rozwój usług uzdrowiskowych w zakresie specjalizacji sportowej</i>	Projekty dotyczące specjalistycznych usług prozdrowotnych adresowanych do osób uprawiających amatorsko lub zawodowo różne dyscypliny sportowe. Specjalizacja wymaga interdyscyplinarnego podejścia, wykorzystującego osiągnięcia różnych dziedzin nauki i wiedzy. Należy wprowadzać usługi dotyczące różnych etapów ochrony zdrowia – od profilaktyki, poprzez diagnostykę i terapię, a kończąc na rehabilitacji i monitoringu stanu pacjenta po wyleczeniu. Usługi powinny bazować na leczniczych zasobach naturalnych Buska-Zdroju oraz tworzyć usługi do nich komplementarne dla zapewnienia kompleksowości oferty. W celu świadczenia usług niezbędne jest powstanie i udostępnienie w Busku-Zdroju odpowiedniej bazy sportowej i rekreacyjnej.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.
4.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej i wychowania przedszkolnego</i>	Typy projektów: 1) Budowa, rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury szkolnej szczebla podstawowego i gimnazjalnego, w tym infrastruktury sportowej. 2) Wyposażenie lub doposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni (szczególnie matematycznych i przyrodniczych) w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. 3) Rozwój infrastruktury szkolnictwa zawodowego (w tym m.in. rozbudowa warsztatów szkolnych Zespołu Szkół Technicznych i Informatycznych w Busku-Zdroju o budynek dydaktyczny kształcenia zawodowego; modernizacja warsztatów szkolnych, rozbudowa infrastruktury sportowej przy Powiatowym Międzyszkolnym Ośrodku Sportowym w Busku-Zdroju). 4) Rozwój infrastruktury przedszkolnej w zakresie wyrównania dostępu do ww. usług	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.2.

		5) Rozwój infrastruktury opieki żłobkowej.	
5.	<i>Tworzenie infrastruktury społecznej, zdrowotnej i opiekuńczej</i>	<p>Zakres tematyczny przedsięwzięcia dotyczy przede wszystkim działań na rzecz deinstytucjonalizacji opieki nad osobami niesamodzielnymi poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad ww. osobami (w tym osobami starszymi), obejmujący:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Tworzenie miejsc świadczenia usług opiekuńczych w formie usług świadczonych w społeczności lokalnej w nowych jak i istniejących placówkach zapewniających opiekę dzienną i całodobową, w tym osób starszych, niepełnosprawnych, chorych (m.in. powstanie hospicjum). 2) Wsparcie dla usług asystenckich, opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w ramach opieki rodzinnej i środowiskowej, m.in. usług asystenta osoby niepełnosprawnej. 3) Usługi świadczone w ramach mieszkalnictwa wspomaganego – chronionego, treningowego i wspieranego (np. pobyt stały lub okresowy dla osób starszych i niepełnosprawnych, częściowo lub całkowicie niesamodzielnych i wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych). 	<p>Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.2.</p>
6.	<i>Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych ubóstwem poprzez integrację społeczną, aktywizację zawodową i kompleksowe wsparcie rodzin</i>	<p>W ramach przedsięwzięcia przewiduje się monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców poprzez ścisłą współpracę z różnymi instytucjami działającymi w sferze społecznej, szczególnie Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, który będzie wdrażał różnorodne programy służące aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym za pomocą instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej ukierunkowanych na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przywrócenie zdolności do prawidłowego wypełniania ról społecznych, w tym m.in. poprzez pracę socjalną; 2) podniesienie kwalifikacji zawodowych, poszerzenie wiedzy i umiejętności w celu uzyskania lub utrzymania zatrudnienia; 3) poszerzenie wiedzy i umiejętności podnoszących kompetencje ogólne, wpływające na status społeczny. <p>Projekty powinny obejmować również propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.</p> <p>Działania mające na celu reintegrację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym prowadzi m.in. Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” poprzez prowadzenie szeregu placówek dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (hostel, mieszkania reintegracyjne, kluby</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.</p>

		młodzieżowe „Wolna Strefa”, Centrum Integracji Społecznej, przedsiębiorstwo społeczne „Bar Awokado”).	
7.	<i>Stworzenie kompleksowego systemu wsparcia aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców</i>	<p>W ramach przedsięwzięcia przewiduje się m.in. inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych zewnętrznych środkach finansowych na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej. Ponadto zakłada się działania w zakresie wsparcia finansowego i merytorycznego mieszkańców planujących założyć lub rozwinąć działalność gospodarczą na wyznaczonym obszarze rewitalizacji (m.in. w zakresie usług prozdrowotnych, turystycznych i okołoturystycznych).</p> <p>Kolejnym elementem jest stworzenie kompleksowego systemu współpracy z organizacjami pozarządowymi (m.in. działającymi na rzecz wyznaczonego obszaru rewitalizacji), przyczyniającego się do eliminacji lub ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych. Ważnym elementem będzie wdrożenie systemu wsparcia organizacji pozarządowych poprzez organizację konkursów dotacji „na wkład własny” do projektów współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych (ze szczególnym uwzględnieniem inicjatyw społecznych na obszarze rewitalizacji).</p> <p>Wsparcie aktywności społecznej może być realizowane również poprzez organizację konkursów typu Bonus na aktywność – przyznawanie grantów w wysokości ok. 1 000 zł na ogólnodostępne inicjatywy różnych grup mieszkańców realizowane na obszarze rewitalizacji. Kompleksowy system wsparcia obejmuje również tworzenie miejsc spotkań i integracji mieszkańców.</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.</p>
8.	<i>Organizowanie zajęć rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców</i>	<p>Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmuje organizację i rozszerzenie oferty działań sportowych i rekreacyjnych (szczególnie w obiektach/przestrzeniach rewitalizowanych) na rzecz społeczności lokalnej poprzez podjęcie współpracy z klubami sportowymi oraz instytucjami/podmiotami działającymi na rzecz promowania zdrowego i aktywnego trybu życia oraz włączenia różnych grup społecznych do regularnej aktywności fizycznej. W ramach działań przewidziane zostaną m.in. zajęcia sportowe dla uczniów z elementami gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej.</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.</p>
9.	<i>Termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych</i>	<p>Przedsięwzięcie obejmuje kompleksową termomodernizację budynków mieszkalnych, która umożliwi zmniejszenie zużycia energii, obniży koszty użytkowania budynków i poprawi estetykę przestrzeni publicznej, w tym m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ocieplenie ścian, dachów, stropodachów, stropów nad piwnicami nieogrzewanymi, podłóg na gruncie; 2) remont lub wymianę okien i drzwi zewnętrznych; 	<p>Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.</p>

		<p>3) modernizację lub wymianę urządzeń źródła ciepła oraz zainstalowanie automatyki sterującej urządzeniami;</p> <p>4) modernizację lub wymianę instalacji grzewczej;</p> <p>5) modernizację lub wymianę systemu zaopatrzenia w ciepłą wodę użytkową i zainstalowanie urządzeń zmniejszających zużycie wody;</p> <p>6) usprawnienie systemu wentylacji;</p> <p>7) wprowadzenie urządzeń wykorzystujących energię ze źródeł odnawialnych, np. kolektorów słonecznych, pomp ciepła itp.</p>	
10.	<i>Uporządkowanie gospodarki odpadami</i>	<p>Zakres tematyczny przedsięwzięcia obejmuje kompleksowe działania w zakresie usprawnienia i poprawy funkcjonowania systemu gospodarki odpadami na terenie gminy oraz umożliwienia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, m.in. poprzez:</p> <p>1) zakup specjalistycznych pojazdów do transportu oraz zbierania odpadów segregowanych;</p> <p>2) działania edukacyjne dotyczące podniesienia świadomości społecznej w zakresie gospodarowania odpadami i ochrony środowiska;</p> <p>3) udostępnienie mieszkańcom i podmiotom pojemników do zbierania odpadów.</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.2. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.</p>
11.	<i>Zagospodarowanie przestrzeni międzyblokowych, skwerów, placów itp. w obszarach zamieszkałych oraz prowadzenia aktywności gospodarczej</i>	<p>Przedsięwzięcie dotyczy kompleksowego, estetycznego i funkcjonalnego zagospodarowania przestrzeni publicznych i osiedlowych oraz prowadzenia działalności gospodarczych w sposób atrakcyjny dla ich użytkowników. Przestrzenie zostaną wyeksponowane poprzez zastosowanie charakterystycznego elementu, który nawiązywałby do symbolu gminy (np. słońca – jako herbu buskiego). W związku z tym, że na terenie miasta istnieją miejsca, które wymagają uporządkowania i zagospodarowania przewiduje się: wyposażenie terenów w małą architekturę, stworzenie ciągów komunikacji pieszej i wykonanie miejsc postojowych, zagospodarowanie placów, skwerów międzyblokowych w infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową i sportową, ukształtowanie zieleni osiedlowej oraz uporządkowanie przestrzeni przy budynkach pełniących funkcje działalności gospodarczej.</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.</p>
12.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej</i>	<p>Przedsięwzięcie polega na budowie oraz modernizacji, przebudowie i/lub remoncie wraz z doposażeniem istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji (w tym dostosowanie do potrzeb sportu osób niepełnosprawnych). Zakres dotyczy: sal sportowych (sal gimnastycznych, siłowni, sal do sportów walki, hal sportowych), boisk sportowych oraz terenowych urządzeń sportowych, kompleksów lub urządzeń lekkoatletycznych, kortów tenisowych itp. oraz zaplecza szatniowo-sanitarnego dla ww. obiektów.</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.2.</p>
13.	<i>Adaptacja obiektów zabytkowych</i>	<p>Przedsięwzięcie polega na modernizacji, renowacji oraz adaptacji obiektów dziedzictwa</p>	<p>Cel rewitalizacji 1.</p>

	<i>do pełnienia funkcji społecznych i gospodarczych</i>	kulturowego w celu nadania im funkcji społecznych i gospodarczych. Dzięki takim działaniom możliwa jest ochrona, zachowanie i udostępnienie zabytków mieszkańcom, turystom i kuracjom przyjeżdżającym do uzdrowiska.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.
14.	<i>Organizacja ponadregionalnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych</i>	Realizacja przedsięwzięcia polega na organizacji przez Buskie Samorządowe Centrum Kultury w Busku-Zdroju, jak i inne podmioty, ponadregionalnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych. Projekty powinny wzbogacać ofertę kulturalną o wydarzenia, które stanowiłyby „wizytówkę” Buska-Zdroju. Duże wydarzenia kulturalne będą przyciągać osoby spoza Buska-Zdroju i budować turystyczny potencjał uzdrowiska. Wydarzenia powinny być dostępne dla mieszkańców Buska-Zdroju.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.3.
15.	<i>Budowa, remont, modernizacja obiektów noclegowych, świadczących usługi zdrowotne i prozdrowotne oraz kompleksów rekreacyjnych</i>	Projekty dotyczące tworzenia komercyjnej oferty turystycznej Buska-Zdroju.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025 ma charakter kompleksowy, dlatego że podczas programowania działań rewitalizacyjnych zastosowano mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji. Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020* w odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w celu osiągnięcia efektu synergii efektów w oddziaływaniu na obszar rewitalizacji zapewniona została ich komplementarność w różnych wymiarach, tj. przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Wszystkie projekty zawarte w dokumencie realizowane będą na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w ścisłej strefie uzdrowskiej miasta, co spowoduje, że zasięg ich oddziaływania ze względu na specyfikę uzdrowską obszaru będzie znacznie większy i efektywniejszy z punktu widzenia interesariuszy rewitalizacji. Część z zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze względu na charakter działań obejmie teren całej gminy, ponieważ tylko poprzez większą skalę zadań można uzyskać założone efekty w postaci rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Wzajemne dopełnianie się projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających oraz zaangażowanie lokalnej społeczności pozwoli na osiągnięcie efektu rewitalizacji widocznego na całym jego obszarze i uniknięcie wybiórczości inwestycji. Zindywidualizowane działania rewitalizacyjne wdrażane na obszarze rewitalizacji, a także poza obszarem wzajemnie będą się dopełniać przestrzennie, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na całym obszarze objętym kryzysem. Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe zostały zaprogramowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, jak i społeczne, które zapobiegą prowadzeniu do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Jest to istotne z powodu dużego rozwarstwienia społeczności lokalnej zamieszkującej obszar

rewitalizacji oraz tworzenia się tzw. „enklaw biedy”. Dostępność do powstałej infrastruktury oraz działań społecznych i kulturalnych dla wszystkich użytkowników zamieszkujących dany teren spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji korzystać będą wszyscy mieszkańcy bez względu na sytuację materialną. Taka sytuacja przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i integracji społeczności lokalnej obszaru wraz z kuracjuszami przyjeżdżającymi do uzdrowiska. Z drugiej strony, komplementarność w wymiarze przestrzennym skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia. Ma to szczególne znaczenie w przypadku strefy „A” ochrony uzdrowiskowej, która jest znaczną częścią obszaru rewitalizacji i ze względu na specyfikę uzdrowiskową występuje na jej terenie wiele ograniczeń związanych z prowadzonymi działalnościami oraz kierunkami rozwoju gospodarczego.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe oraz uzupełniające zawarte w dokumencie stanowią kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane we wszystkich sferach zróżnicowane problemy i wykorzystują potencjały lokalne wyznaczonego obszaru rewitalizacji w zakresie dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Takie podejście ma przeciwdziałać fragmentaryzacji działań koncentrując się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru, które w tym przypadku spowodowane są głównie kumulacją wykluczenia społecznego oraz ograniczeniami wynikającymi z uzdrowiskowego charakteru obszaru. Jest to szczególnie istotne w odniesieniu do poszczególnych fragmentów obszaru, które charakteryzują się innymi problemami ze względu na pełnione funkcje. W związku z tym wykonana została pogłębiona analiza i diagnoza obszaru rewitalizacji we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym i środowiskowym, która zawarta jest w II części niniejszego dokumentu. Konieczne jest również określenie pożądanego stanu do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, dlatego została określona wizja (planowany efekt rewitalizacji), uwzględniająca uwarunkowania i zasoby wewnętrzne obszaru, tj. unikatowe zasoby naturalne: wody siarczkowe (zaliczane do bardzo rzadko spotykanych), solanka jodkowo-bromkowa, borowina oraz lokalne dziedzictwo kulturowe: zabytkowe parki, obiekty. Parametryzacja efektów rewitalizacji określona została na poziomie celów rewitalizacji, ponieważ wizja określa zbiór poświadanych wartości do osiągnięcia po wdrożeniu założeń dokumentu. Podczas podejmowania strategicznych decyzji

przez samorząd lokalny na innych płaszczyznach, będą brane pod uwagę zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić koordynację tematyczną i organizacyjno-techniczną działań administracji samorządowej. Ponadto ważne jest, że proces rewitalizacji realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych zarówno na szczeblu lokalnym, jak i powiatowym, regionalnym, krajowym czy europejskim, co zostało wykazane w rozdziale 2, części I dokumentu.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTITUCJONALNA

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji. Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Burmistrz Miasta i Gminy Busko-Zdrój przy pomocy pracowników Wydziału Rozwoju Strategicznego, Inwestycji i Drogownictwa w Urzędzie Miasta i Gminy Busko-Zdrój (UMiG Busko-Zdrój), którzy posiadają wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UMiG Busko-Zdrój, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy. W przypadku potrzeby wsparcia merytorycznego ww. wydziału wszyscy naczelnicy i pracownicy UMiG Busko-Zdrój oraz kierownicy jednostek organizacyjnych, zobowiązani są do ścisłej współpracy i udzielania niezbędnych informacji.

Wdrażanie założeń rewitalizacji w ramach struktur organizacyjnych Urzędu, przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia, w proces wdrażania będą włączani również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji realizujących zaplanowane projekty.

Jako organ opiniodawczo-doradczy Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój powołany został Komitet Rewitalizacji. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój nr 191/2016 z dnia 21 października 2016 roku w sprawie wyznaczenia składu Komitetu Rewitalizacji do spraw przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025* (po przeprowadzeniu właściwej procedury wynikającej z ustawy o rewitalizacji).

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W Gminnym Programie Rewitalizacji zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, które zostały już zrealizowane w ramach polityki spójności 2007–2013, a także komplementarnymi projektami społecznymi wdrażanymi w ramach polityki spójności 2014–2020. Ma to kluczowe znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji w oddziaływaniu na sytuację kryzysową występującą na danym obszarze.

W okresie programowania UE na lata 2007–2013 zapoczątkowano proces rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji m.in. poprzez realizację projektów infrastrukturalnych, tworzących estetyczne i funkcjonalne warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego. Najważniejszymi projektami w tym zakresie jest: *Wzrost estetyki i poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznej miasta Busko-Zdrój* (etap I i II) w ramach działania 6.1 RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013, w wyniku których zostały stworzone atrakcyjne warunki przestrzenne do rozwoju aktywności społeczno-gospodarczej. Obecnie potencjał gospodarczy tego terenu jest niedostatecznie wykorzystany przez mieszkańców, szczególnie w zakresie rozwoju usług turystycznych i okołoturystycznych. W związku z tym może stanowić podstawę do jego kontynuacji lub/i rozwinięcia w ramach obecnej perspektywy finansowej na lata 2014–2020 w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Inne zrealizowane projekty przez Gminę Busko-Zdrój obejmujące swym zasięgiem wyznaczony obszar rewitalizacji i/lub mające na niego wpływ społeczno-gospodarczy (współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych) przedstawia tabela 20.

Tabela 20 Wykaz projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Busko-Zdrój

Lp.	Nazwa projektu	Zakres rzeczowy	Okres realizacji	Wartość projektu w złotych	Źródło finansowania
1.	Modernizacja i wyposażenie ośrodka zdrowia w Busku-Zdroju	Modernizacja i wyposażenie budynku	2008	2 427 128,30	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004–2006 (Działanie 3.5.2)
2.	Budowa ścieżki rowerowej na trasie Busko-Welecz-Kameduły	Budowa ścieżki rowerowej o łącznej długości ok. 18 km wraz z miejscami wypoczynku na jej trasie	2009	5 770 897,14	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004–2006 (Działanie 1.4)
3.	Wzrost estetyki i poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznej Miasta Busko-Zdrój (etap I)	Przebudowa ul. A. Mickiewicza oraz ul. Poprzecznej wraz z przebudową i budową sieci infrastruktury podziemnej i oświetleniem ulicznym. Przebudowa Placu Zwycięstwa	2010–2014	33 008 008,81	Regionalny Program Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2007–2013 (Działanie 6.1)
4.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Miasta i Gminy Busko-Zdrój	Budowa kanalizacji sanitarnej w Mikułowicach, Nowym Folwarku, Chotelku, Wełczu, Łagiewnikach oraz w rejonie ul. Jabłoniowej i Wszyńskiego w Busku. Przebudowa oczyszczalni ścieków. Rozbudowa wodociągów w Wełczu i Busku. Przebudowa systemu dystrybucji wody z ujęcia w Szczaworyżu	2010–2013	128 900 000,00	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 (Działanie 1.1)
5.	Termomodernizacja gminnych obiektów użyteczności publicznej w Gminie Busko-Zdrój	Termomodernizacja 11 obiektów w Gminie Busko-Zdrój (szkoły, przedszkola, pływalnia miejska)	2007–2011	5 195 408,08	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2007–2013 (Działanie 4.2)

6.	Przebudowa ulic: Stawowej i Kościuszki w Busku-Zdroju oraz drogi gminnej Kołaczkowice–Wołyń Gmina Busko-Zdrój	Przebudowa dróg gminnych na terenie Miasta oraz drogi gminnej Kołaczkowice–Wołyń. Łączna długość ulic 1492,00 m	2013	2 081 516,65	Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych (etap II) 2012–2015
7.	Wzrost estetyki i poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznej Miasta Busko-Zdrój (etap II)	Modernizacja parkingu przy ul. Grotta w Busku-Zdroju. Zmiana sposobu zagospodarowania miejskiego placu targowego przy ul. Targowej w Busku-Zdroju	2008–2015	6 735 653,62	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2007–2013 (Działanie 6.1)
8.	Uzbrojenie terenów pod inwestycje w strefie A ochrony uzdrowiskowej w Busku-Zdroju	Zakresem projektu objęto uzbrojenie gminnych terenów inwestycyjnych położonych na południe od ul. Rokosza i na zachód od „Małpiego Gaju” w podstawową infrastrukturę techniczną, tj.: drogi, kanalizację sanitarną i deszczową, sieć wodociągową i oświetlenie uliczne	2012–2015	7 032 076,73	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2007–2013 (Działanie 2.4)
9.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej poprzez utworzenie „Ogrodu Tradycji Poniądzia” przy al. Mickiewicza w Busku-Zdroju	Utworzenie „Ogrodu Tradycji Poniądzia” na terenie przy ZPO Nr 1 w Busku-Zdroju przy al. Mickiewicza	2012–2013	31 982,40	„Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju” – Małe projekty
10.	Urządzenie strefy wypoczynkowo-rekreacyjnej z Rybą w tle w rejonie ul. Kusocińskiego w Busku-Zdroju	Zagospodarowano przestrzeń publiczną/tereny zielone przy ul. Kusocińskiego w Busku-Zdroju	2013–2015	3 000 552,37	Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” (Działanie 4.1)
11.	Wzrost konkurencyjności i utrzymanie atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa poprzez zagospodarowanie terenu przy Stawie Niemieckim w Busku-Zdroju	Zadanie polegało na zagospodarowaniu przestrzeni publicznej/terenów zielonych wokół Stawu Niemieckiego w Busku-Zdroju	2014–2015	1 469 736,49	Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich” 2007–2013 (Działanie 4.1)

12.	Instalacja systemów energii odnawialnej na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych w gminach powiatu buskiego i pińczowskiego	Budowa ok. 4 tys. instalacji solarnych	od 2012	67 226 604,00	Szwajcarsko Polski Program Współpracy (Środowisko i infrastruktura)
13.	Budowa boisk sportowych wielofunkcyjnych przy ul. Grotta w Busku-Zdroju	Budowa boiska piłkarskiego z nawierzchnią z trawy syntetycznej o wymiarach 30x62 m oraz boiska wielofunkcyjnego z nawierzchnią poliuretanową o wymiarach 19x32 m	2008	1 088 014,28	Program „Moje Boisko – Orlik 2012”
14.	Odnawialne źródła energii oraz termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Gminie Busko-Zdrój	Termomodernizacja 13 obiektów użyteczności publicznej oraz montaż instalacji solarnej dla budynku krytej pływalni w Busku-Zdroju	2007–2011	6 710 152,30	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 (Działanie 9.4.)
15.	Instalacja składanego lodowiska sezonowego pn.: „Biały Orlik” w Busku-Zdroju	Wykonanie sezonowego lodowiska sztucznego o wymiarach 19x25 m	2010	730 969,77	Program „Biały Orlik”
16.	Przebudowa ulicy Kopernika w Busku-Zdroju w celu poprawy bezpieczeństwa jej użytkowania oraz dostępności komunikacyjnej w ramach Programu Wieloletniego pod nazwą „Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych – Etap II Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój”	Przebudowa ulicy Kopernika w Busku-Zdroju	2012	2 320 345,69	Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych (etap II) 2012–2015
17.	Modernizacja systemu oświetlenia ulicznego w gminie Busko-Zdrój	Projekt dotyczył modernizacji istniejącego systemu oświetlenia ulicznego w Gminie Busko-Zdrój, był realizowany na terenie Miasta Busko-Zdrój oraz w 47 sołectwach	2013–2015	9 610 081,69	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 oraz Szwajcarsko-Polski Program Współpracy

18.	Usprawnienie ruchu komunikacyjnego w Busku-Zdroju poprzez przebudowę ul. Armii Krajowej i ulic przyległych	Przebudowa ulicy Armii Krajowej w Busku-Zdroju oraz ulic przyległych tj. ul. Spacerowej, ul. Moniuszki oraz budowa łącznika pomiędzy ul. Armii Krajowej a ul. Grotta	2014	4 106 080,45	Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych (etap II) 2012–2015
19.	Remont stadionu sportowego przy ul. Kusocińskiego w Busku-Zdroju	W ramach remontu stadionu wykonano: wymianę nawierzchni bieżni, nawierzchni pola do pchnięcia kulą, do skoku w dal, wymianę ogrodzenia wewnętrznego boiska, wymianę nawierzchni chodników z kostki brukowej betonowej, wymianę siedzisk na trybunach	2014	1 031 649,98	Program rozwoju bazy sportowej na 2014 rok
20.	Usprawnienie ruchu komunikacyjnego w Busku-Zdroju poprzez przebudowę ulic łączących drogi powiatowe	Projekt obejmował przebudowę ulic położonych w centrum Miasta Busko-Zdrój – drogi publiczne gminne klasy L o numerach: - ul. Bohaterów Westerplatte nr 314060 T - ul. Uchnasta nr 314131 T - ul. Kusocińskiego nr 314083 T - ul. Młyńska nr 314092 T	2015	1 800 635,76	Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych (etap II) 2012–2015
21.	Projekt systemowy „Zainwestuj w siebie – zmień własną przyszłość” 2008–2015	W ramach praktyk zawodowych realizowanych w projekcie wykonano: - remont Świetlicy Środowiskowej zlokalizowanej przy MGOPS ul. Kościuszki 2A w Busku-Zdroju; - generalny remont budynku przy ul. Kościuszki 11 a w Busku-Zdroju; - przystosowanie budynku przy ul. Broniewskiego na Bank Żywności i Bank Odzieżowy; - wybudowano plac mini golfowy zlokalizowany przy MGOPS; - wyremontowano Świetlicę Wielopokoleniową na os. Świerczewskiego 17 w Busku-Zdroju; - utwardzony dojazd z kostki brukowej od strony wschodniej do budynku MGOPS	2008–2015	4 402 428,40	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013 (Działanie 7.1)

22.	Projekt konkursowy „ww. Wykluczamy Wykluczenie” 2010–2012	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	2010–2012	1 306 010,00	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013 (Działanie 7.2)
23.	Projekt konkursowy „Spółdzielnia Socjalna szansą dla Ciebie” 2012–2014	W ramach projektu powstały dwie spółdzielnie: Spółdzielnia „Awokado” na os. Sikorskiego i Spółdzielnia Socjalna „Całoroczna” przy ul. Kilińskiego oraz zatrudnionych zostało 11 osób fizycznych	2012–2014	847 750,00	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013 (Działanie 7.2)
24.	Projekt konkursowy realizowany w partnerstwie z Ośrodkiem Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu „Spółdzielnia socjalna – biznes w partnerstwie – partnerstwo w biznesie 2013–2014”	W ramach projektu powstały dwie spółdzielnie: „Dalia” – wielobranżowa z dominującym profilem usługi sprzątające przy ul. Kościuszki 39 i „Euforia” Fitness przy ul. Partyzantów 19 oraz zatrudnionych zostało 10 osób fizycznych	2013–2014	862 479,36	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013 (Działanie 7.2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój

Komplementarność z projektem społecznym wdrażanym w ramach polityki spójności 2014–2020 wskazuje tabela 16. Przeprowadzona analiza wykazała, że przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich latach mają swoją ciągłość i kontynuację w aktualnym dokumencie. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań na wyznaczonym obszarze pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej, dzięki czemu proces rewitalizacji wzmocni ich efektywność i skuteczność.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie będą współfinansowane z różnych źródeł, obejmujących m.in. środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Funduszu Spójności (FS), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

W związku z tym, że komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, podczas programowania działań wykorzystano zgłoszone propozycje projektów planowanych do realizacji na obszarze rewitalizacji przez podmioty prywatne (m.in. przedsiębiorców, podmiotów uzdrowiskowych czy spółdzielni mieszkaniowej), które angażować będą środki własne. Tym samym proces rewitalizacji przebiegać będzie przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych w postaci zasobów wewnętrznych podmiotów zlokalizowanych na podobszarach rewitalizacji czy ich mieszkańców będzie miało kluczowe znaczenie dla dynamiki i skuteczności pożądaných zmian strukturalnych zarówno społecznych, jak i infrastrukturalnych.

Komplementarność źródeł finansowania określona została w części III, rozdziale 3 dotyczącym szacunkowych ram finansowych programu, gdzie na poziomie poszczególnych przedsięwzięć określono szacowaną ogólną wartość projektu w podziale na publiczne i prywatne źródła finansowania.

Dzięki zaangażowaniu środków publicznych (składających się ze środków własnych gminy, jednostek podległych gminie, podmiotów z sektora finansów publicznych) następuje integracja finansowa zaplanowanych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

Komplementarność i integrowanie na poziomie głównych założeń dokumentu, tj. kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wskazane zostało w pkt 2.1 i 2.2, rozdziału 2 w części IV niniejszego dokumentu. Poszczególne projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające realizują konkretne cele rewitalizacji i kierunki działań. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty są powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej rozwiązując zidentyfikowane problemy.

3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania

Indykatywne ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój obejmują projekty podstawowe, które wynikają z planów projektowych Gminy Busko-Zdrój, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez interesariuszy rewitalizacji planujących ich realizację na obszarze rewitalizacji lub poza wyznaczonym obszarem, ale wpływających na jego rozwój społeczno-gospodarczy.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014–2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej). Szacowane ramy finansowe dokumentu przedstawia tabela 21.

Tabela 21 Szacunkowe ramy finansowe²⁶ Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój

Lp.	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Całkowita wartość projektu w mln zł	Środki publiczne			Środki prywatne
			Środki budżetu gminy	Środki UE (EFRR, EFS, FS)	Środki krajowe	
PROJEKTY PODSTAWOWE						
1.	<i>Rozwój społeczno-gospodarczy, fizyczny i przestrzenny miasta Busko-Zdrój poprzez działania rewitalizacyjne</i>	35,0	4,8	29,75	-	0,45
2.	<i>Wzrost gospodarczy uzdrowiska poprzez rozwój potencjału endogenicznego i zwiększenie dostępu do zasobów naturalnych</i>	17,0	8,2	8,8	-	-
3.	<i>Park Zdrojowy Busko-Zdrój – zachowanie, promocja i udostępnienie</i>	8,0	2,4	5,28	0,32	-
4.	<i>Poprawa jakości powietrza w uzdrowisku Busko-Zdrój poprzez działania w obszarze ekologicznego transportu i infrastruktury oświetleniowej</i>	24,0	1,2	22,8	-	-
5.	<i>Ochrona bioróżnorodności obszarów cennych przyrodniczo poprzez utworzenie edukacyjnej ścieżki rowerowej łączącej gminy uzdrowiskowe Busko-Zdrój i Solec-Zdrój</i>	7,0	2,75	4,25	-	-
6.	<i>Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz działań w zakresie efektywnego wykorzystania energii do zaspokajania potrzeb energetycznych w obiektach użyteczności publicznej, działalności gospodarczej i mieszkaniowych</i>	22,0	0,68	18,7	-	2,62
7.	<i>Rozwój terenów zieleni w mieście Busko-Zdrój</i>	6,0	1,0	5,0	-	-
8.	<i>Modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego gminy, w tym również w zakresie odprowadzania i unieszkodliwiania wód pokąpielowych z obiektów uzdrowiskowych</i>	30,0	4,5	25,5	-	-

²⁶ Ze względu na charakterystykę tematyczną projektów uzupełniających realizowanych w systemie ciągłym, a tym samym brak możliwości dokładnego oszacowania ich całkowitych wartości, szacunkowe ramy finansowe z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania podane zostały tylko dla projektów podstawowych.

9.	<i>Rozwój Uzdrawiska „Busko-Zdrój” S.A. – wzrost jakości i zakresu świadczonych usług</i>	200,0	-	8,8	-	191,2
10.	<i>Poprawa warunków lokalowych i stale podnoszenie jakości świadczenia usług publicznych przez Urząd Miasta i Gminy</i>	5,0	5,0	-	-	-
11.	<i>„E-Busko-Zdrój” – wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej i ochrony zdrowia</i>	4,0	0,6	3,4	-	-
12.	<i>„Zainwestuj w siebie – zmień własną przyszłość” – aktywna integracja zwiększająca szanse na zatrudnienie</i>	1,0	0,15	0,85	-	-
13.	<i>Zdrój Kultury – poprawa świadczenia usług kulturalnych poprzez rozbudowę Buskiego Samorządowego Centrum Kultury w Busku-Zdroju</i>	18,0	5,5	11,8	0,7	-
14.	<i>Zaspokajanie potrzeb społecznych poprzez zwiększenie zasobów mieszkań socjalnych</i>	9,0	1,35	7,65	-	-
SUMA		386,00	38,13	148,33	1,02	194,27

Źródło: Opracowanie własne

IV. Część wdrożeniowa

1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i plany działań rewitalizacyjnych na kilkanaście lat, dlatego ważnym elementem decydującym o efektywności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system zarządzania. Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Burmistrz Miasta i Gminy Busko-Zdrój przy pomocy pracowników Wydziału Rozwoju Strategicznego, Inwestycji i Drogownictwa w Urzędzie Miasta i Gminy Busko-Zdrój (UMiG Busko-Zdrój), którzy posiadają wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UMiG Busko-Zdrój, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy. W przypadku potrzeby wsparcia merytorycznego ww. wydziału wszyscy naczelnicy i pracownicy UMiG Busko-Zdrój oraz kierownicy jednostek organizacyjnych, zobowiązani są do ścisłej współpracy i udzielania niezbędnych informacji.

Wdrażanie założeń rewitalizacji w ramach struktur organizacyjnych Urzędu, przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia, w proces wdrażania będą włączani również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji realizujących zaplanowane projekty.

Dodatkowo Naczelnik Wydziału Rozwoju Strategicznego, Inwestycji i Drogownictwa odpowiedzialny będzie za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Burmistrzem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb.

Wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne gminy będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Miejską w Busku-Zdroju Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Miasta i Gminy Busko-Zdrój oraz Wydział Finansowo-Budżetowy UMiG Busko-Zdrój.

Wydział Rozwoju Strategicznego, Inwestycji i Drogownictwa UMiG Busko-Zdrój w ramach wykonywanych zadań będzie ściśle współpracował z Komitetem Rewitalizacji, powołanym jako organ opiniodawczo-doradczy Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój w zakresie rewitalizacji i partnerami projektów rewitalizacyjnych. Będzie również odpowiadał za obsługę techniczną i organizacyjną Komitetu Rewitalizacji. Głównym zadaniem Komitetu Rewitalizacji będzie nadzór nad efektywnością i jakością oraz postępem w realizacji określonych projektów, a tym samym celów GPR poprzez opiniowanie dokumentów i inicjatyw związanych z rewitalizacją.

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej to interesariusze rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi.

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy, efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest

podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, opiniowanie, realizowane przede wszystkim na poziomie Komitetu Rewitalizacji i/lub Zespołu Zadaniowego.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
3. FINANSOWYM – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa (w tym np. publiczno-privatnego).

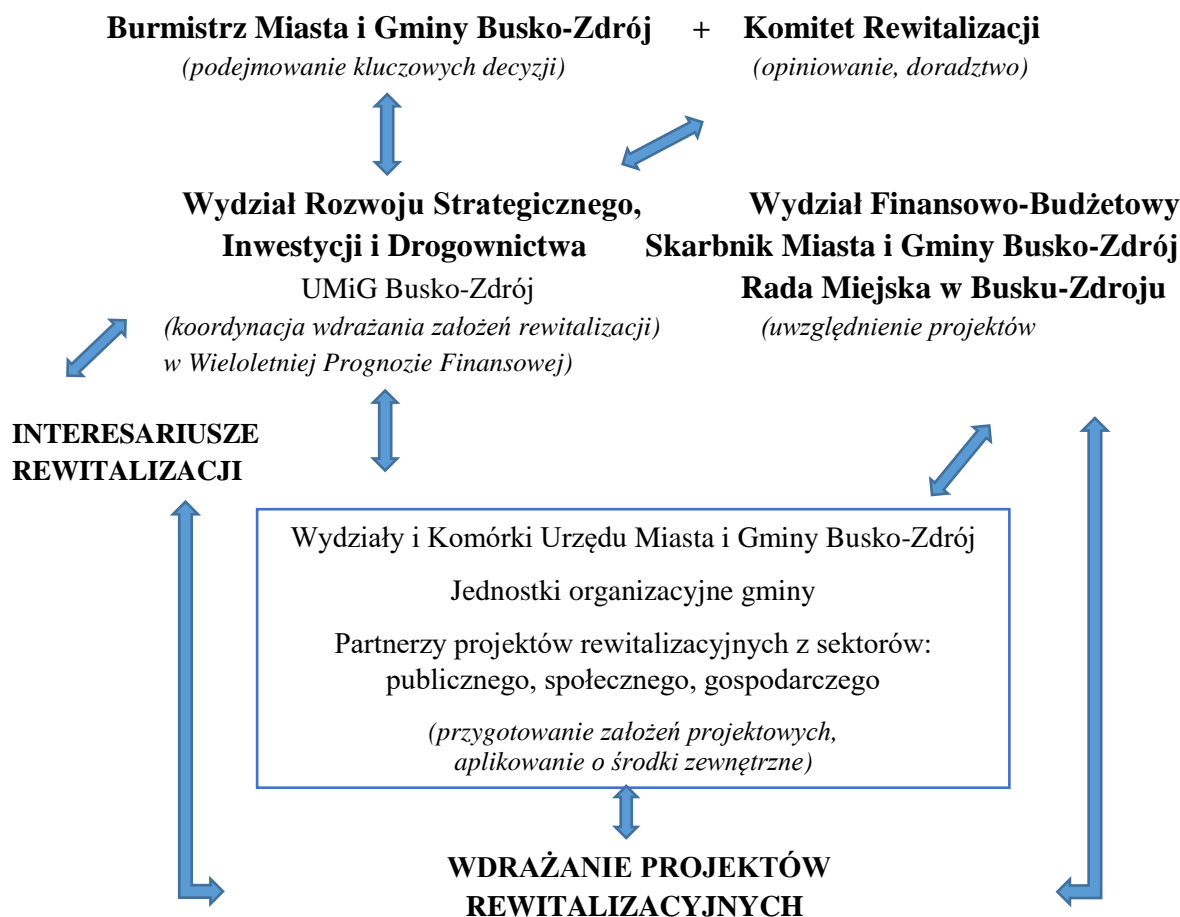
Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej w celu poprawy jakości życia mieszkańców, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
- 2) przejrzystość podejmowanych działań,
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami.

Współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilkunastu wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy mieszkańców;
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

Schemat 4 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Busko-Zdrój



Źródło: Opracowanie własne

1.2. Harmonogram realizacji programu

Założono, że Gminny Program Rewitalizacji będzie dokumentem długookresowym, obejmującym okres realizacji zaplanowanych projektów. Przyjęcie takiego horyzontu czasowego jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wytycznych wynikających z perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020. Z uwagi na okres obowiązywania programu przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia wyznaczonego obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Harmonogram wdrażania dokumentu przedstawia tabela 22.

Tabela 22 Harmonogram wdrażania dokumentu

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji (w latach)										
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
PROJEKTY PODSTAWOWE												
1.	<i>Rozwój społeczno-gospodarczy, fizyczny i przestrzenny miasta Busko-Zdrój poprzez działania rewitalizacyjne</i>											
2.	<i>Wzrost gospodarczy uzdrowiska poprzez rozwój potencjału endogenicznego i zwiększenie dostępu do zasobów naturalnych</i>											
3.	<i>Park Zdrojowy Busko-Zdrój – zachowanie, promocja i udostępnienie</i>											
4.	<i>Poprawa jakości powietrza w uzdrowisku Busko-Zdrój poprzez działania w obszarze ekologicznego transportu i infrastruktury oświetleniowej</i>											
5.	<i>Ochrona bioróżnorodności obszarów cennych przyrodniczo poprzez utworzenie edukacyjnej ścieżki rowerowej łączącej gminy uzdrowskie Busko-Zdrój i Solec-Zdrój</i>											
6.	<i>Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz działań w zakresie efektywnego wykorzystania energii do zaspokajania potrzeb energetycznych w obiektach użyteczności publicznej, działalności gospodarczej i mieszkaniowych</i>											
7.	<i>Rozwój terenów zieleni w mieście Busko-Zdrój</i>											
8.	<i>Modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego gminy, w tym również w zakresie odprowadzania i unieszkodliwiania wód pokąpielowych z obiektów uzdrowskich</i>											
9.	<i>Rozwój Uzdrowiska „Busko-Zdrój” S.A. – wzrost jakości i zakresu świadczonych usług</i>											
10.	<i>Poprawa warunków lokalowych i stałe podnoszenie jakości świadczenia usług publicznych przez Urząd Miasta i Gminy</i>											

11.	<i>„E-Busko-Zdrój” – wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej i ochrony zdrowia</i>												
12.	<i>„Zainwestuj w siebie – zmień własną przyszłość” – aktywna integracja zwiększająca szanse na zatrudnienie</i>												
13.	<i>Zdrój Kultury – poprawa świadczenia usług kulturalnych poprzez rozbudowę Buskiego Samorządowego Centrum Kultury w Busku-Zdroju</i>												
14.	<i>Zaspokajanie potrzeb społecznych poprzez zwiększenie zasobów mieszkań socjalnych</i>												
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE													
1.	<i>Uruchomienie usług prozdrowotnych niedostępnych na terenie województwa świętokrzyskiego</i>												
2.	<i>Rozwój działalności obiektów świadczących usługi rozrywkowe, rekreacyjne i/lub edukacyjne dla młodzieży</i>												
3.	<i>Rozwój usług uzdrowiskowych w zakresie specjalizacji sportowej</i>												
4.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej i wychowania przedszkolnego</i>												
5.	<i>Tworzenie infrastruktury społecznej, zdrowotnej i opiekuńczej</i>												
6.	<i>Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych ubóstwem poprzez integrację społeczną, aktywizację zawodową i kompleksowe wsparcie rodzin</i>												
7.	<i>Stworzenie kompleksowego systemu wsparcia aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców</i>												
8.	<i>Organizowanie zajęć rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców</i>												
9.	<i>Termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych</i>												
10.	<i>Uporządkowanie gospodarki odpadami</i>												

11.	<i>Zagospodarowanie przestrzeni międzyblokowych, skwerów, placów, itp. w obszarach zamieszkałych oraz prowadzenia aktywności gospodarczej</i>												
12.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej</i>												
13.	<i>Adaptacja obiektów zabytkowych do pełnienia funkcji społecznych i gospodarczych</i>												
14.	<i>Organizacja ponadregionalnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych</i>												
15.	<i>Budowa, remont, modernizacja obiektów noclegowych, świadczących usługi zdrowotne i prozdrowotne oraz kompleksów rekreacyjnych</i>												

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Public relations dokumentu

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie ich tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Szeroka komunikacja stanowić będzie jeden z fundamentów powodzenia całego procesu rewitalizacji, służąc osiągnięciu wizji obszaru rewitalizacji.

Podmiotami odpowiedzialnymi za organizację oraz przeprowadzenie działań promocyjnych związanych z opracowaniem i wdrażaniem założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, a w jego ramach również wszystkich projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych – jest Wydział Rozwoju Strategicznego, Inwestycji i Drogownictwa we współpracy z Referatem Promocji funkcjonującym w ramach Wydziału Oświaty, Promocji i Infrastruktury Społecznej UMiG Busko-Zdrój. Jednostki te mają za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie obszaru rewitalizacji oraz całej gminy. Do zakresu ich działań należy wsparcie skutecznej komunikacji, opierającej się na następujących kanałach i narzędziach komunikacji:

- Internet – utworzenie i aktualizacja zakładki „Rewitalizacja Miasta/GPR 2015–2025” na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (umig.busko.pl), poczta elektroniczna wydziału UMiG odpowiedzialnego za kontakt z interesariuszami w sprawie rewitalizacji;
- komunikacja bezpośrednia – warsztaty, spotkania, posiedzenia itp.;
- lokalne media – artykuły informacyjno-promocyjne w prasie lokalnej, obejmującej swoim zasięgiem m.in. obszar rewitalizacji.

Działania promujące będą miały zarówno zasięg lokalny, jak i regionalny oraz skierowane będą do interesariuszy rewitalizacji, tj. takich grup odbiorców, jak:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy;

- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki organizacyjne gminy;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy interesariuszy – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych działań rewitalizacyjnych.

Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

Gmina Busko-Zdrój na etapie sporządzenia dokumentu stosowała zasady promocji wynikające z umowy dotacji na realizację projektu „Program Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025”, który jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Świętokrzyskiego.

2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań, oceny oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji będzie się odbywało w oparciu o monitoring zmierzający do oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji, a także zaplanowanych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami, zajmować się będzie Wydział Rozwoju Strategicznego, Inwestycji i Drogownictwa UMiG Busko-Zdrój we współpracy z innymi jego pracownikami. Wydział ten zgodnie z regulaminem organizacyjnym Urzędu zajmuje się programami strategicznymi (w tym ich monitorowaniem). Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne wydziały/referaty UMiG Busko-Zdrój, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań.

Wydział Rozwoju Strategicznego, Inwestycji i Drogownictwa UMiG Busko-Zdrój będzie miał za zadanie:

- 1) gromadzenie i analizowanie informacji w układzie określonego dla celów i projektów zestawu wskaźników;
- 2) sporządzanie co 3 lata raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu i przedstawianie go do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji, a następnie po pozytywnym zaopiniowaniu do zatwierdzenia przez Radę Miejską w Busku-Zdroju;
- 3) udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy (w zakładce „Ogłoszenia”) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (umig.busko.pl w zakładce „Rewitalizacja Miasta/GPR 2015–2025”) oraz przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji.

Rada Miejska w Busku-Zdroju analizować będzie postępy w realizacji głównych założeń Gminnego Programu Rewitalizacji poprzez:

- 1) akceptację raportu/sprawozdania z postępu we wdrożeniu zapisów,
- 2) uwzględnienie i wprowadzanie zmian w zaplanowanych projektach rewitalizacyjnych zawartych w programie, a służących realizacji zadań własnych do załącznika

do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy (zgodnie z art. 21 ustawy o rewitalizacji).

Monitorowanie obejmować będzie zarówno rzeczowe, jak i finansowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji GPR oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą corocznych zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji.

W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze rewitalizacji w porównaniu do terenu całej gminy (tabela 23). Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie co 3 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, czyli według stanu na koniec 2014 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca stycznia kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, wydziały/referaty UMiG Busko-Zdrój, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów wchodzących w skład GPR zobowiązane są do składania informacji okresowej do Wydziału Rozwoju Strategicznego, Inwestycji i Drogownictwa. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ

aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania GPR.

Dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji projektów, szczególna rola przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania przedsięwzięć współfinansowanych środkami finansowymi z Unii Europejskiej, w tym przygotowywania i przedkładania IZ RPO sprawozdań z ich realizacji oraz wniosków o płatność.

Tabela 23 Wskaźniki monitoringowe wdrażania *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025*

Założenia GPR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa dla obszaru rewitalizacji (stan na 31.12.2014 r.)	Średnia wartość dla gminy (stan na 31.12.2014 r.)
WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA					
Cel 1. Zbudowanie partnerstwa mieszkańców i podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru rewitalizacji	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ludności ogółem	%	Urząd Miasta i Gminy Busko-Zdrój	14,2	16,1
	Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na każde 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	Urząd Miasta i Gminy Busko-Zdrój	67,2	61,0
	Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	%	Powiatowy Urząd Pracy w Busku-Zdroju	9,0	6,8
	Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	osoba	Urząd Miasta i Gminy Busko-Zdrój	19	13
Cel 2. Stworzenie prozdrowotnej przestrzeni publicznej	Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenu	%	Urząd Miasta i Gminy Busko-Zdrój	6,4	0,5
Projekty/Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	WSKAŹNIKI PRODUKTU				
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	Beneficjenci projektów	0	–
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	Beneficjenci projektów	0	–
	Liczba osób objętych wsparciem	osoby	Beneficjenci projektów	0	–
	WSKAŹNIKI REZULTATU				
Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu

Przyjęto, że Gminny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Przedsięwzięcia odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji oraz gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wyznaczonego obszaru, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji dokument będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój (przy pomocy pracowników Wydziału Rozwoju Strategicznego, Inwestycji i Drogownictwa UMiG Busko-Zdrój oraz sporządzonego przez nich raportu/sprawozdania z postępu w realizacji założeń dokumentu) raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w programie. Ocena sporządzona przez Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój będzie podlegać zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz opublikowana zostanie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Dopuszcza się również możliwość wcześniejszego wystąpienia z wnioskiem o zmianę treści dokumentu do Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój w ramach inicjatywy co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. W przypadku stwierdzenia, że program wymaga zmiany, Burmistrz Miasta i Gminy Busko-Zdrój wystąpi do Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z wnioskiem o jego zmianę. Dołączona zostanie do niego ww. opinia. Rada Miejska jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie. W tej sytuacji zmiana będzie dokonywana w trybie w jakim program był uchwalony. W przypadku, gdy nie będzie ona dotyczyła listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie będzie wymagać zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji – nie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne, jak również postępowanie w sprawie uzyskanie opinii (o których mowa w art. 17 ust 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji).

W sytuacji stwierdzenia osiągnięcia celów dokumentu (w wyniku przeprowadzonej oceny), Rada Miejska uchyli uchwałę w sprawie Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój.

Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz ewentualną poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizacji z jednoczesnym uwzględnieniem założeń programowych. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ocena wszystkich zrealizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współdziałaniu wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu o 5 zasadniczych kryteriów ewaluacyjnych:

1. SKUTECZNOŚĆ (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. EFEKTYWNOŚĆ (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. UŻYTECZNOŚĆ (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. TRAFNOŚĆ (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele programu odpowiadają charakterowi i skali potrzeb wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizacji.
5. TRWAŁOŚĆ (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja założeń programowych i stopnia realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie zostanie podzielona na następujące części:

- 1) *ex-ante* (przed realizacją GPR) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem dokumentu);
- 2) *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Wydział Rozwoju Strategicznego, Inwestycji i Drogownictwa UMiG Busko-Zdrój ds. rewitalizacji, który będzie na jej podstawie przygotowywał sprawozdanie z realizacji GPR, co najmniej raz na 3 lata (jest to również instrument monitorowania bieżących zmian w otoczeniu);

- 3) *mid-term* (śródkresowa) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego możliwa jest aktualizacja dokumentu;
- 4) *ex-post* (na zakończenie wdrażania GPR) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych projektów w ramach GPR z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w GPR, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rewitalizacji wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym programem rewitalizacji. Ponadto realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 5 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji negatywnych zjawisk oraz wykorzystania lokalnych potencjałów, a tym samym poprawiających warunki i jakość życia mieszkańców.

Ogólny schemat mechanizmów włączenia interesariuszy rewitalizacji na poszczególnych etapach rewitalizacji przedstawia tabela 24.

Tabela 24 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji

Realizowane działania	Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa (mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji)
DIAGNOZOWANIE	
<p>Diagnoza gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne (sołectwa gminy i obszary miasta, zgodnie z granicami stref bezpieczeństwa wyznaczonymi przez Komendę Powiatową Policji w Busku-Zdroju) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza wskaźnikowa ilościowa i jakościowa koncentracji problemów na podstawie ustalonych wskaźników dla poszczególnych jednostek we wszystkich ww. sferach; - analiza jakościowa potencjałów; - delimitacja przestrzenna obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja konferencji rozpoczynającej prace nad dokumentem w dniu 20.11.2014 roku, na której przedstawione zostały podstawowe zagadnienia dotyczące rewitalizacji. 2. Przeprowadzenie 5 warsztatów/szkoleń w zakresie rewitalizacji w ramach cyklicznych posiedzeń Zespołu Zadaniowego „Busko-Zdrój 2020” w dniach: 23.03.2015 roku, 08.04.2015 roku, 04.05.2015 roku, 21.09.2015 roku, 04.01.2016 roku w celu wprowadzenia jego członków do „nowego podejścia” w zakresie rewitalizacji w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020 oraz przygotowania teoretycznego do pracy nad „zbudowaniem” kompleksowego i partnerskiego projektu rewitalizacyjnego. 3. Organizacja forów w dniach: 19.05.2015 roku – dla młodzieży, 20.05.2015 roku – dla przedsiębiorców, 21.05.2015 roku – dla organizacji pozarządowych w celu przedstawienia podstaw teoretycznych rewitalizacji oraz możliwości włączenia się poszczególnych grup społecznych w realizację projektów rewitalizacyjnych. 4. Przeprowadzenie w dniu 16.06.2016 roku posiedzenia Zespołu Zadaniowego „Busko-Zdrój 2020” oraz spotkania roboczego z radnymi Rady Miejskiej w Busku-Zdroju, na których omówiona została metodologia i przedstawione zostały wyniki przeprowadzonej diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój w podziale na sołectwa gminy i obszary miasta, a także ustalona została wstępna propozycja granic obszaru rewitalizacji do konsultacji zewnętrznych. 5. Przeprowadzenie spaceru studyjnego połączonego z wizją lokalną z pracownikiem Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój w dniu 11.07.2016 roku w celu określenia problemów i skali potrzeb rewitalizacyjnych w sferze funkcjonalno-przestrzennej, technicznej i środowiskowej. 6. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z diagnozą gminy i mapami poglądowymi granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (w terminie od 12.07.2016 roku do 10.08.2016 roku oraz powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 05.07.2016 roku) w następujących formach: <ol style="list-style-type: none"> 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Miasta i Gminy Busko-Zdrój; - bezpośrednio do pokoju nr 3 (Biuro Obsługi Interesanta) w Urzędzie Miasta i Gminy Busko-Zdrój; 2) otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii, które odbyło się

	<p>w dniu 28.07.2016 roku w Urzędzie Miasta i Gminy Busko-Zdrój w sali Buskiego Samorządowego Centrum Kultury w Busku-Zdroju;</p> <p>3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w pokoju 36c w Urzędzie Miasta i Gminy Busko-Zdrój.</p> <p>7. Przeprowadzenie na komisji Rady Miejskiej w Busku-Zdroju w dniu 12.09.2016 roku prezentacji dotyczącej metodologii wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z ustalonym po konsultacjach społecznych przebiegiem granic ww. obszarów.</p> <p>Dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Miasta i Gminy Busko-Zdrój oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Busko-Zdrój (w zakładce „Ogłoszenia”) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (umig.busko.pl w zakładce „Rewitalizacja Miasta/GPR 2015–2025/Konsultacje”).</p> <p>Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana w dniu 24.08.2016 roku na stronie podmiotowej gminy i w BIP informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem oraz raport z przebiegu konsultacji społecznych.</p> <p>8. Publikacja w dniach od 25.10.2016 roku do 31.10.2016 roku informacyjno-promocyjnego artykułu w prasie lokalnej „Tygodnik Poniżnia” dotyczącego przyjęcia przez Radę Miejską w Busku-Zdroju uchwały w sprawie wyznaczenia ww. obszarów oraz zachęcenia do dalszych prac nad założeniami projektu dokumentu.</p>
PROGRAMOWANIE	
<p>Sporządzenie <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projektowanie i wybór rozwiązań; - określenie głównych założeń dokumentu; - identyfikacja i zaplanowanie listy projektów podstawowych oraz uzupełniających realizowanych przez różnych interesariuszy rewitalizacji; - określenie ram organizacyjno-finansowych realizacji rewitalizacji; - przeprowadzenie odpowiednich uzgodnień i zaopiniowanie dokumentu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Publikacja w dniu 25.10.2016 roku obwieszczenia o podjęciu przez Radę Miejską w Busku-Zdroju uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji oraz zaproszenie do udziału w opracowaniu dokumentu na oficjalnej stronie internetowej gminy (w zakładce „Ogłoszenia”) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (umig.busko.pl w zakładce „Rewitalizacja Miasta/GPR 2015–2025/Konsultacje”), na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój oraz w prasie lokalnej „Tygodnik Poniżnia”, w terminie 01.11.2016 roku, która obejmuje okres od 01.11.2016 roku do 07.11.2016 roku). 2. Przeprowadzenie badania ankietowego on-line mieszkańców w terminie od 25.10.2016 roku do 10.11.2016 roku, które miało na celu poznanie opinii na temat aktualnych problemów, zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz potrzeb i oczekiwanych działań rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. 3. Przeprowadzenie wywiadów grupowych w dniu 24.10.2016 roku w Buskim Samorządowym Centrum Kultury (BSCK) z przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami publicznymi, mieszkańcami – ludźmi młodymi, sołtysami, Radnymi w ramach pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji. 4. Przeprowadzenie w terminie od 28.09.2016 roku do 16.10.2016 roku otwartego naboru na członków Komitetu Rewitalizacji zgodnie z procedurą zawartą w Regulaminie, przyjętym <i>Uchwałą Nr XXI/284/2016 Rady Miejskiej</i>

w Busku-Zdroju z dnia 22 września 2016 roku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Zgłoszenia kandydatów na członka Komitetu Rewitalizacji można było dokonać poprzez czytelne wypełnienie Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji oraz dostarczenie go w następujący sposób:

- drogą elektroniczną w formie skanu na podany adres e-mail;
 - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy w Busku-Zdroju;
 - bezpośrednio w Biurze Obsługi Interesanta w Urzędzie Miasta i Gminy w Busku-Zdroju.
5. Przeprowadzenie otwartego naboru projektów realizowanych na obszarze rewitalizacji w terminie od 25.10.2016 roku do 04.11.2016 roku poprzez fiszkę projektową, którą można było złożyć:
- drogą elektroniczną na podany adres e-mail;
 - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój;
 - bezpośrednio w Biurze Obsługi Interesanta w Urzędzie Miasta i Gminy w Busku-Zdroju.
6. Przeprowadzenie 2 spotkań informacyjno-warsztatowych dla mieszkańców (interesariuszy rewitalizacji) wyznaczonego obszaru rewitalizacji w dniach 07.11.2016 roku i 25.11.2016 roku w BSKK.
7. Przeprowadzenie posiedzeń Komitetu Rewitalizacji w dniach 07.11.2016 roku, 25.11.2016 roku i 20.12.2016 roku (*opiniowanie, współdecydowanie i kontrola obywatelska*) oraz spotkania Zespołu Zadaniowego „Busko-Zdrój 2020” w dniu 16.09.2016 roku i 07.11.2016 roku
8. Publikacja w dniu 06.12.2016 roku informacyjno-promocyjnego artykułu w prasie lokalnej „Tygodnik Poniedział” (nr od 06.12.2016 roku do 13.12.2016 roku) dotyczącego terminów forów dla różnych grup społecznych oraz zachęcenia do włączenia się do dalszych prac nad dokumentem.
9. Organizacja forów w dniach: 05.12.2016 roku – dla młodzieży, seniorów, sektora turystycznego, organizacji pozarządowych; 20.12.2016 roku – dla przedsiębiorców, 21.12.2016 roku – dla seniorów, sektora turystycznego w celu przedstawienia podstaw teoretycznych rewitalizacji oraz możliwości włączenia się poszczególnych grup społecznych w realizację projektów rewitalizacyjnych.
10. Publikacja w dniach w dniu 13.12.2016 roku informacyjno-promocyjnego artykułu w prasie lokalnej „Tygodnik Poniedział” (nr od 13.12.2016 roku do 20.12.2016 roku) dotyczącego planowanych konsultacji społecznych głównych założeń dokumentu oraz terminu konferencji podsumowującej.
11. Konsultacje społeczne dokumentu (w terminie od 19.12.2016 roku do 17.01.2017 roku oraz powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 12.12.2016 roku) w następujących formach:
- 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć:
- drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail;
 - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój;

	<ul style="list-style-type: none"> - bezpośrednio do Biura Obsługi Interesanta w Urzędzie Miasta i Gminy Busko-Zdrój; 2) otwarte spotkanie informacyjno-konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji z możliwością składania uwag, opinii w dniu 20.12.2016 roku w BSCK; 3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w pokoju 36c w Urzędzie Miasta i Gminy Busko-Zdrój; 4) robocze spotkanie konsultacyjne dla Komitetu Rewitalizacji w dniu 20.12.2016 roku w Urzędzie Miasta i Gminy Busko-Zdrój. <p>10. Organizacja konferencji podsumowującej prace nad dokumentem w dniu 21.12.2016 roku, na której przedstawione zostały główne założenia projektu dokumentu.</p> <p>Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana na stronie podmiotowej gminy i w BIP informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem.</p>
WDRAŻANIE (FINANSOWANIE)	
<p>Wdrażanie założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja (wdrażanie) przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (w tym w ramach partnerstw międzysektorowych); - prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja przez gminę otwartego naboru na partnera/partnerów spoza sektora finansów publicznych do wspólnej realizacji projektu zgodnie z <i>Ustawą z dnia 11 lipca 2014 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020</i> (Dz. U. z 2016 r. poz. 217 z późn. zm.). 2. Organizacja konkursu na pomysł dotyczący przeznaczenia budynku zlokalizowanego przy ul. Bocznej 7 skierowanego do wszystkich podmiotów zainteresowanych procesem rewitalizacji Miasta Busko-Zdrój w latach 2015–2025 i chcących czynnie w nim uczestniczyć. 3. Konkurs ofert dla organizacji pozarządowych na „wkład własny” do projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych. 4. Konkurs architektoniczny lub architektoniczno-urbanistyczny w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji. 5. Planowanie partycypacyjne obejmujące cykl spotkań służących zagospodarowaniu przestrzeni. 6. Spacerki badawcze dla określonych grup społecznych w celu ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych. 7. Realizacja projektów przez różnych beneficjentów (w tym w partnerstwach międzysektorowych). 8. Wspólne podejmowanie decyzji/kształtowanie przestrzeni/rozwiązywanie problemów/opiniowanie rozwiązań w trakcie cyklicznych spotkań Komitetu Rewitalizacji. 9. Spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami organizowane w miarę postępu wdrożenia projektów. 10. Realizacja małych inicjatyw interesariuszy rewitalizacji i wydarzeń lokalnych związanych z rewitalizacją.
MONITOROWANIE, EWALUACJA, AKTUALIZACJA	

<p>Ocena realizacji założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie monitoringu realizacji rewitalizacji; - wykonanie ewaluacji założeń programowych; - aktualizacja dokumentu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opiniowanie cyklicznych raportów/sprawozdań z postępu w realizacji dokumentu przez Komitet Rewitalizacji oraz ich upublicznianie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. 2. Spotkania informacyjno-konsultacyjne w celu przekazywania informacji na temat postępu we wdrażaniu projektów rewitalizacyjnych. 3. Opracowanie ewaluacji <i>mid-term i ex-post</i> z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii mieszkańców na temat efektywności przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych. 4. Możliwość wystąpienia z wnioskiem o aktualizację dokumentu przez inicjatywę co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. 5. Opiniowanie zgłoszonych wniosków o aktualizację dokumentu przez Komitet Rewitalizacji.
---	---

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowy opis dotyczący przebiegu konsultacji społecznych i efektów poszczególnych metod partycypacji społecznej oraz mechanizmów włączenia społeczności lokalnej na etapie diagnozowania i programowania, zamieszczony jest chronologicznie na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (umig.busko.pl w zakładce „Rewitalizacja Miasta/GPR 2015–2025”), dzięki czemu udokumentowany został udział w nim różnych interesariuszy. Zastosowane mechanizmy włączenia dostosowane były do wszystkich potencjalnych interesariuszy rewitalizacji z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego.

Realizacja oraz zaplanowanie różnorodnych form partycypacji społecznej oraz aktywizacji społeczności lokalnej umożliwiło dotarcie do szerokiego grona przedstawicieli interesariuszy oraz poznanie ich potrzeb i oczekiwań w celu dostosowania wsparcia. Wartością dodaną przeprowadzonych metod partycypacji i „budowania” partnerstwa była możliwość skonfrontowania wiedzy o wielu aspektach funkcjonowania obszaru rewitalizacji przez różne środowiska lokalne, co w konsekwencji doprowadziło do pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji i będzie stanowiło podstawę uzasadnienia podjętych na nim działań. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania dokumentu będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o rewitalizacji „partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji”.

W związku z powyższym na etapie sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025*, zgodnie z procedurą określoną przepisami ww. ustawy, powołany został Komitet Rewitalizacji, w skład którego wchodzi interesariusze rewitalizacji, tj. przedstawiciele mieszkańców gminy (w tym obszaru rewitalizacji), organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych gminy oraz innych grup społecznych. Pierwszym etapem procedury było uchwalenie przez Radę Miejską w Busku-Zdroju *Uchwały nr XXI/284/2016 z dnia 22 września 2016 roku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji wraz z załącznikiem, stanowiącym Regulamin Komitetu Rewitalizacji*. Podjęcie uchwały poprzedzone było konsultacjami społecznymi przeprowadzonymi od dnia

12.07.2016 roku do dnia 10.08.2016 roku w następujących formach: zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego (dostarczanego drogą elektroniczną na podany adres e-mail, drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój, bezpośrednio do pokoju nr 3 (Biuro Obsługi Interesanta) w budynku ww. Urzędu), otwartego spotkania konsultacyjnego z interesariuszami rewitalizacji z zapewnieniem możliwości przedstawienia uwag, opinii i propozycji (w dniu 28.07.2016 roku) oraz zbierania uwag ustnych do protokołu w pokoju nr 36c w budynku ww. Urzędu. Wszystkie dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Miasta i Gminy Busko-Zdrój oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Busko-Zdrój (w zakładce „Ogłoszenia”) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (www.umig.busko.pl w zakładce „Rewitalizacja Miasta/GPR 2015–2025”). Powiadomienie o planowanych konsultacjach zamieszczone zostało 7 dni wcześniej, tj. dnia 05.07.2016 roku. Po podjęciu ww. uchwały przez Radę Miejską na zasadach określonych w przyjętym *Regulaminie Komitetu Rewitalizacji* ogłoszony został na stronie internetowej gminy, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy Busko-Zdrój otwarty nabór na członków Komitetu Rewitalizacji, który trwał od 28.09.2016 roku do 16.10.2016 roku włącznie. Zgłoszeń kandydatów można było dokonać poprzez wypełnienie *Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji* oraz dostarczenie go w taki sam sposób, jak w przypadku ww. formularza konsultacyjnego. Organem właściwym do rozpatrzenia zgłoszonych kandydatur był Burmistrz Miasta i Gminy Busko-Zdrój. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój nr 191/2016 z dnia 21 października 2016 roku w sprawie wyznaczenia składu Komitetu Rewitalizacji do spraw przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025* (zgodnie z limitami osobowymi określonymi w Regulaminie).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o rewitalizacji Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój w zakresie rewitalizacji.

Zasady jego działania określa *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*, stanowiący załącznik do uchwały Nr XXI/284/2016 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 22 września 2016 roku Według zapisów niniejszego regulaminu Komitet uprawniony jest do opiniowania GPR na etapie opracowania, a następnie jego wdrażania, monitorowania i ewaluacji oraz

podejmowania inicjatyw związanych z rewitalizacją w Gminie Busko-Zdrój. Ponadto uczestniczy w sporządzaniu i opiniowaniu projektów uchwał Rady Miejskiej w Busku-Zdroju oraz zarządzeń Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój związanych z rewitalizacją.

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje

Do uzupełnienia po przeprowadzeniu procesu opiniowania przez instytucje wymienione w art. 17 ust 2 pkt 4 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), a także uzgodnieniu braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.).

5. Specjalna Strefa Rewitalizacji

W celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, przewiduje się ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR) na okres nie dłuższy niż 10 lat, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji. Zgodnie z dyspozycją niniejszej ustawy ustanowienie SSR wraz ze szczegółowym zakresem jej regulacji będzie przedmiotem odrębnej uchwały Rady Miejskiej w Busku-Zdroju, która zostanie podjęta na wniosek Burmistrza Miasta i Gminy Busko-Zdrój. Jednak możliwość ustanowienia SSR pozostaje jako opcja, która zostanie zrealizowana, o ile wystąpią czynniki potwierdzające zasadność tej decyzji w kontekście optymalnego wykorzystania jej narzędzi.

6. Sposób realizacji dokumentu, a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie

6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej

W związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji wymagane są zmiany w następujących uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 *Ustawy z dnia 21 czerwca*

2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1610):

1. *Uchwale nr XVII/218/2012 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 25 kwietnia 2012 roku w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy.*
2. *Uchwale nr XXXVII/476/2014 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 27 marca 2014 roku w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy Busko-Zdrój wraz z późniejszymi zmianami dokonanymi uchwałą nr VII/82/2015 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 30 kwietnia 2015 roku.*

Do 31 grudnia 2016 roku obowiązuje *Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Busko-Zdrój na lata 2012–2016* przyjęty ww. uchwałą przez Radę Miejską w Busku-Zdroju. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy na lata 2017–2021, który uwzględnił będzie utworzenie i/lub pozyskanie nowych mieszkań. W związku z tym założenia Gminnego Programu Rewitalizacji zostaną uwzględnione w przedmiotowym dokumencie. Ponadto planowana jest zmiana w 2017 roku ww. uchwały w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy m.in. w zakresie przydziału mieszkań, która uwzględniac będzie ustalenia Gminnego Programu Rewitalizacji.

6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

W związku ze sporządzeniem *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025* nie przewiduje się wprowadzania zmian w aktualnie obowiązującym dokumencie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta Busko-Zdrój* zmienionym Uchwałą nr XXV/263/2005 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 4 marca 2005 roku.

W części wyznaczonego obszaru rewitalizacji obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przyjęte:

1. *Uchwałą nr XII/162/2008 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 31 stycznia 2008 roku zmieniająca Uchwałę Nr X/123/2007 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 29 listopada 2007 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania*

przestrzennego dla terenu obejmującego część miasta Busko-Zdrój w rejonie ulic Waryńskiego, Witosa, Bohaterów Warszawy, Młyńskiej i Kusocińskiego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2008 r. nr 61 poz. 940).

2. *Uchwałą nr XX/240/2008 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 30 października 2008 roku w sprawie ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla południowej części obszaru miasta Busko-Zdrój (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2009 r. nr 8 poz. 69).*

Jednak w związku z realizacją założeń Gminnego Programu Rewitalizacji nie są wymagane zmiany w ww. dokumentach Nie przewiduje się również konieczności sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 *Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.).*

Spis fotografii

Fotografia 1 „Stary” Park Zdrojowy	39
Fotografia 2 Strumień tzw. „Ciek od Buska”	40
Fotografia 3 Strumień tzw. „Ciek od Buska” – widok na al. Topolową.....	40
Fotografia 4 Centralna część tzw. „nowego” Parku Zdrojowego	41
Fotografia 5 Alejki w tzw. „nowym” Parku Zdrojowym.....	41
Fotografia 6 Fontanna w tzw. „nowym” Parku Zdrojowym.....	41
Fotografia 7 Aleja Topolowa	42
Fotografia 8 Ulica Topolowa	42
Fotografia 9 Park tzw. „Małpi Gaj”	43
Fotografia 10 Teren przy Buskim Samorządowym Centrum Kultury.....	43
Fotografia 11 Specjalistyczny Szpital Ortopedyczno-Rehabilitacyjny „Górka” im. dr. S. Starkiewicza	46
Fotografia 12 Teren przy Specjalistycznym Szpitalu Ortopedyczno-Rehabilitacyjnym „Górka” im. dr. S. Starkiewicza.....	46
Fotografia 13 Ulica 1-go Maja – 1	47
Fotografia 14 Ulica 1-go Maja – 2	47
Fotografia 15 Ulica S. Rzewuskiego.....	47
Fotografia 16 Ulica S. Rokosza.....	48
Fotografia 17 Buskie Samorządowe Centrum Kultury przy al. Mickiewicza	49
Fotografia 18 Budynek zasobów mieszkaniowych Gminy Busko-Zdrój przy ul. Bocznej – 1	50
Fotografia 19 Budynek zasobów mieszkaniowych Gminy Busko-Zdrój przy ul. Bocznej – 2.....	50
Fotografia 20 Teren przy ul. Bocznej.....	51
Fotografia 21 Budynek zasobów mieszkalnych Kolonia Górka – 1	51
Fotografia 22 Budynek zasobów mieszkalnych Kolonia Górka – 2	52
Fotografia 23 Budynek gminny po byłym „hotelowcu” przy ul. Bohaterów Warszawy – 1 ..	53
Fotografia 24 Budynek gminny po byłym „hotelowcu” przy ul. Bohaterów Warszawy – 2 ..	53
Fotografia 25 Willa „Zielona” przy al. Mickiewicza.....	54

Spis map

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Busko-Zdrój	24
Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój.....	25
Mapa 3 Rozmieszczenie organizacji pozarządowych w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój w 2016 r.....	33
Mapa 4 Strefa „A” ochrony uzdrowiskowej w Gminie Busko-Zdrój.....	44

Spis schematów

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój	21
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji ..	26
Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025	62
Schemat 4 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Busko-Zdrój.....	104

Spis tabel

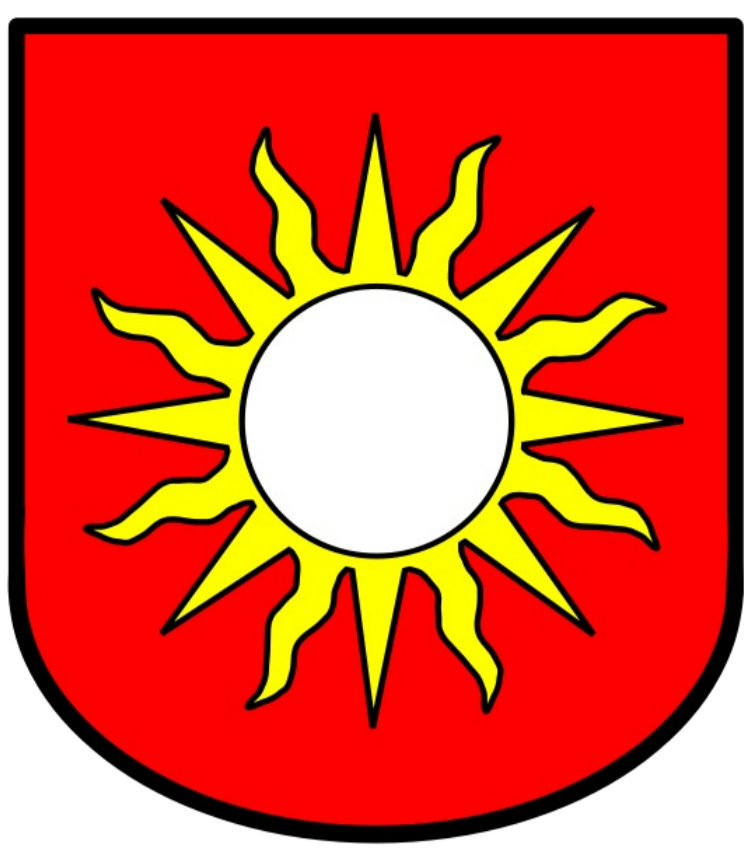
Tabela 1 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do ponadlokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych.....	10
Tabela 2 Średnie % wyniki z wybranych części egzaminu gimnazjalnego w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji (Samorządowe Gimnazjum nr 2) i Gminy Busko-Zdrój	32
Tabela 3 Wyniki pomiarów jakości powietrza na terenie Gminy Busko-Zdrój w 2014 roku .	55
Tabela 4 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Busko-Zdrój.....	57
Tabela 5 Projekt podstawowy nr 1	63
Tabela 6 Projekt podstawowy nr 2	65
Tabela 7 Projekt podstawowy nr 3	66
Tabela 8 Projekt podstawowy nr 4	67
Tabela 9 Projekt podstawowy nr 5	68
Tabela 10 Projekt podstawowy nr 6	70
Tabela 11 Projekt podstawowy nr 7	71
Tabela 12 Projekt podstawowy nr 8	72
Tabela 13 Projekt podstawowy nr 9	73
Tabela 14 Projekt podstawowy nr 10	75
Tabela 15 Projekt podstawowy nr 11	76
Tabela 16 Projekt podstawowy nr 12	77
Tabela 17 Projekt podstawowy nr 13	78
Tabela 18 Projekt podstawowy nr 14	79
Tabela 19 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	82
Tabela 20 Wykaz projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Busko-Zdrój	92
Tabela 21 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój	99
Tabela 22 Harmonogram wdrażania dokumentu	105
Tabela 23 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój na lata 2015–2025	113

Tabela 24 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji.....	117
---	-----

Spis wykresów

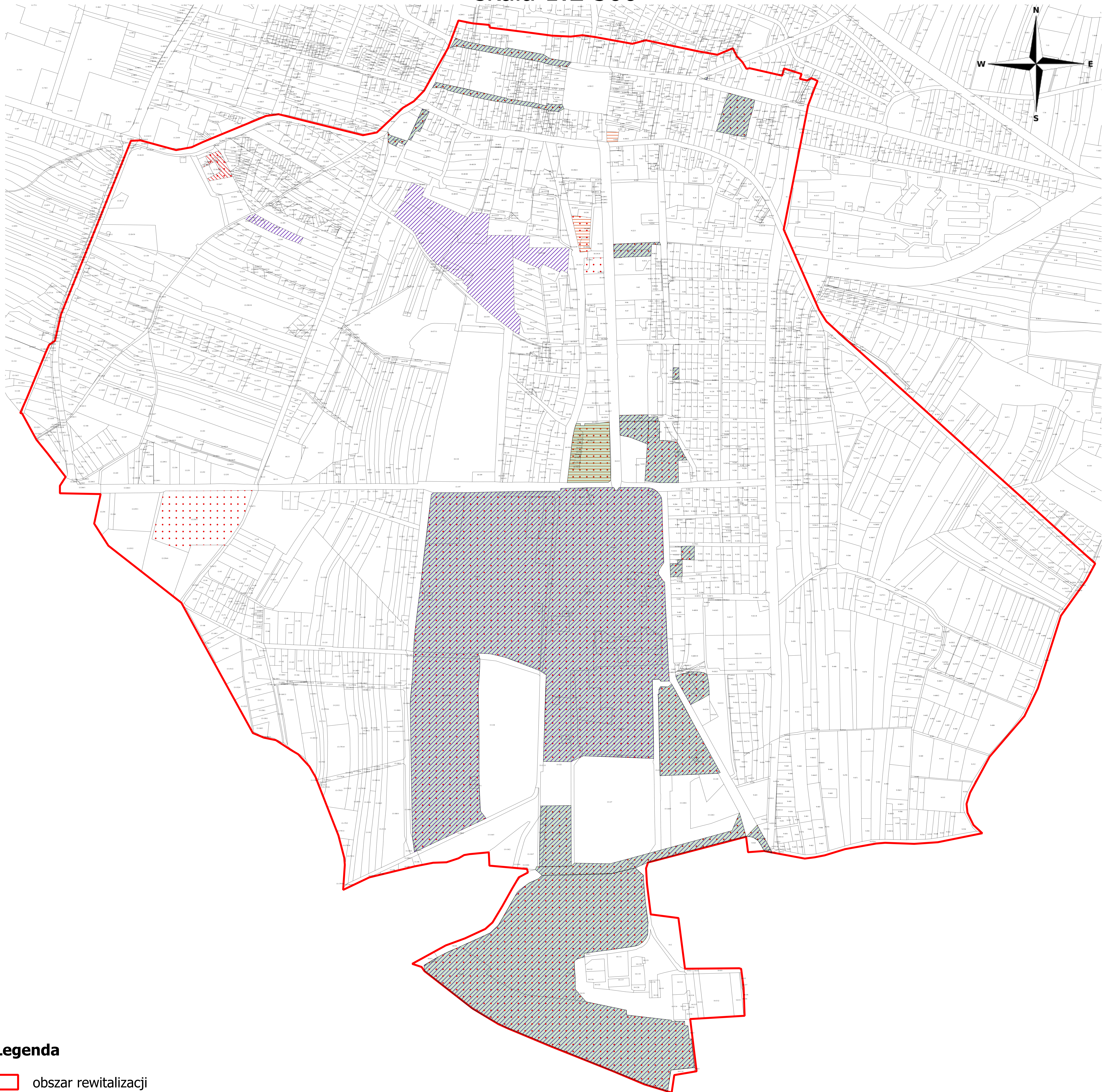
Wykres 1 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój w latach 2010–2014 ..	27
Wykres 2 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Busko-Zdrój.....	28
Wykres 3 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Busko-Zdrój w latach 2010–2014	29
Wykres 4 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Busko-Zdrój	29
Wykres 5 Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń na obszarze rewitalizacji w 2014 r. (liczba osób, którym przyznano świadczenie z danego powodu na 1 000 mieszkańców).....	30
Wykres 6 Średnie % wyniki ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji (Szkoła Podstawowa nr 1 im. Stanisława Staszica) i Gminy Busko-Zdrój.....	32
Wykres 7 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców w Gminie Busko-Zdrój w latach 2010–2014	33
Wykres 8 Średnia % frekwencja w wyborach władz samorządowych 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Busko-Zdrój	36
Wykres 9 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Busko-Zdrój	37

**Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-
-przestrzennych obszaru rewitalizacji**


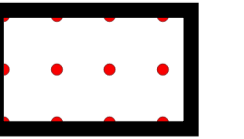






Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

skala 1:2 500



Legenda

-  obszar rewitalizacji
-  funkcja społeczna (administracyjna, edukacyjna, kulturalna, zdrowotna, pomocy społecznej)
-  funkcja rekreacyjno-wypoczynkowa i sportowa
-  funkcja turystyczna
-  funkcja kulturowa
-  funkcja mieszkaniowa